

Theophili Raynavdi Societatis Iesv Theologi, Opera Omnia

Tam hactenus inedita, quàm alias excusa, longo Authoris labore aucta & emendata : Accessit Tomvs Integer Complectens Indices Septemdecim in vniversum Opus, omnium quotquot prodierunt locupletissimos, Qvibus Absolvts Divinae Av Humanae Eruditionis Thesaurus Orbi literato aperitur ; Adiectus est ...

Raynaud, Théophile

Lugduni, 1665

Capvt VI. Depulso defectuum nostratum, ab humana voluntate Christi Domini: vbi de eius impeccantia, & impeccabilitate, libertatem benè exequendi actus præptos, non excludente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79561)

litis, illusionum probra, passionum tormenta tolerauit
ut superbum non esse hominem humilis doceret Deus.
Quanta igitur humilitatis est virtus, propter quam so-
lum veraciter edocendum, is qui sine estimatione ma-
gnus est, vique ad passionem mortis factus est paruus.]

Omnes Christi amicum esse humilitatis amato-
rem, ex vniuersa hac doctrina, sic colligit Richardus
Victor. c. 14. in Cant. [Animam humiliat amor Chri-
sti, qui pro ipsa humiliatus est. Humiliat amor ipsius
virtutes, quam ideo amplectitur, quia Christus specia-
liter hanc amavit & habuit. Unde & singulariter vir-
tuti Corinti dicta est: Placent ei omnia humilia, quia in-
telligit hanc esse sublimitatem, quia mox ut humi-
liatus, innoxius exaltatur, quia Christo assimilatur qui mi-
nimus (id est humilissimus) erat in regno celorum; id
est in presentia Ecclesie, cum esset magnus & Altissimi
filius. Spiritus Christi qui hanc accendit ad illius amo-
rem; insinuat etiam ad illius humilitatem, quo quan-
tum plenus est, tantum abiecta esse eligit; quamque
beata est, tam pauper est Spiritu. Neque enim potest,
quæ Spiritum Christi habet, non amare quod Christus
amavit & habuit. Tantaque est convenientia amoris Chri-
sti & humilitatis, ut qui alterum horum habuerit, alte-
rum necessarium habere comprobetur: & quantum ha-
berit vnum, tantum habeat alterum, ut si vere amas,
vere sis humilis, & si minus sis humilis, minus amare
conueraris.]

Ceterum (ut hoc obiter addam,) Fredegisus Abbas
et eo quod Christus summè humilis, non posset se
peccatorem agnoscere, erratimve aliquid suum pro-
teriti, inferebat neminem verè humilem abiecta de se
sentire, aut peccasse se indubiè, sentire debere. Dispa-
ritatem summam quamvis per se obuiam, inter Chri-
stum & quæuis alium tamen humilem, prosequitur
hic Agobardus opusculi contra Fredegisum, ad primam
eius dubitationem.

Christi virtutum collectio, & fructus ex eis.

330. Longiorem circa Christi virtutes expositio-
nem, animam breuiculus insigni quo S. Basilus in con-
silio. Monast. cap. 5. vsum doctrinæ de virtutibus Chri-
sti proposuit. [Ad ipsum iam (inquit) liberatoris no-
bis vix institutum pergemus, quod mortali in corpo-
re ipso seruatum, omnibus quicunque pietatem in
vita colere vellent, virtutis exemplar, ac pictura veluti
probe expressam effigiem quandam proposuit: Unde
cuncti lineamentis eius inspectis, cum nulla in parte
à proposito ipsius exemplari imitatione declinarent, si-
mile inde profectus quisque in vitam suam exemplum
transferrent. Nam quod vitam suam liberator noster
prestantissimi viuendi ritus omnibus ipsi obtemperare
volueris exemplar proposuerit, ipsum audi, hoc aper-
tissime dicentem: *quis mihi ministrat, me sequatur*, (in-
quit.) Quibus verbis nequaquam affectionem eam
hic significat, quæ corpore fit (quando qui hoc facere
possit, repetitur nemo, cum quoad corpus pertinet,
Dominus in celo nunc esse intelligatur; sed acerrimam,
quantum fieri possit, vitæ ipsius institutorum
imitationem. Quæ igitur vita fuit Liberatoris nostri?
Quam ille, dum hic inter nos versaretur vitæ rationem
seruauit esse? Peccatum quidem non fecit.

En igitur quomodo ex Christi virtutibus veluti flo-
rentis contritis, consilium est vnguentum illud suauo-
lentissimum, quo celum & terra perfusa sunt, & bonæ
omniæ, tractæ in odorem vnguentorum. [Virtutes
enim dignius collatæ, (ait Petrus Damiani serm. de
S. Magdalena) & in mortali cogitationis, pistillo
diligentissimè meditationis interitæ, & exultationis
deco superfulæ, suffuso igne iustitiæ, & humilitatis
aleno decoctæ, vnguentum faciunt & odore & virtu-
te mirabile.] De odoratissimo hoc vnguento sic habet
S. Dionysius in Ecclesiæ hierar. cap. 4. parte 3. [Scimus
Theoph. Raynandi Christum.

augustissimum Iesum supersubstantialiter odorem esse,
intellectuale nostrum, spiritualibus distributionibus
diuina voluptate replentem. Si enim carnalium odora-
mentorum perceptio, suauiter fouet ac nutrit magna cū
voluptate, naturam nostram iudicium, modò illabe-
factum adsit atque ad odores incommensurabilem respon-
dens rationabiliter dixerit quispiam, spirituales etiam
virtutes nostras nulla ratione ad deteriora vergentes,
naturalis vigore iudicii nostri, secundum diuinæ ope-
rationis modos, congruamque ad eum animi con-
uersionem, ad perceptionem diuini odoris euadere, ac
sacra voluptate & pabulo diuiniore repleri. Ipsa itaque
vnguenti compositio mystica, (ut ea interim forme-
mus, quæ formam nequaquam admittunt,) ipsum no-
bis pingit Iesum, principalem, scilicet diuinorum o-
dorum opulentiam, factis proportionibus in augustis-
sima quæque spiritualium diuinorum vapores immitten-
tem: in quibus Spiritus suauiter affecti, sacrisque per-
ceptionibus pleni, spirituali viuuntur alimonia, odora-
tis distributionibus ad ipsorum intellectuale diuina
participatione subueniunt.] S. Ambrosius l. 3. de Virgin.
sub medium & S. Bernardus serm. 1. in capite ieiunij, de
Christi fragrantia ob charismata virtutum omnium
diuinitus in eam congesta, fragrantissimè disserunt.

Simus & nos, Christi bonus odor. Quod ut acci-
dat, suauolentissimis virtutum eius vnguentis per-
fundamur. [Nam equidem (inquit Theodorus Stu-
dita serm. 6. catech.) Christi fragrantia esse qui victi-
tem comparat, testatur Apostolus in hæc verba, *Christi
bonus odor sumus Deo, in iis qui salui sunt, & in iis qui pe-
reunt, alij quidem odor mortis in mortem, alij autem odor
vitæ in vitam*. Jam illud quoque ad hæc dicere est Ada-
mum ante transgressionem, Deo fragrantiam fuisse,
incorruptam & immortalitate mactum, vacantem-
que celestibus spectaculis, qui prati instar floridi ac-
que redolentis, pomarium incoleret, spirans virtutes.
Quin & Isaac Patriarcha in Iacob filio fragrantiam
odoratus, ait: *ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui
benedixit Dominus*; odore scilicet spiritaliter percepto.
Quamobrem, fratres spiremus nos quoque fragran-
tiam spiritalem, quam virtutum compositione sibi quis-
que molitur, ceu vnguentarius verè optimus. Hoc
felix vnguentum est, hoc Deo incensum; hoc Ange-
los pellicet, arcet demones; hoc vnguento femine
Christum penè sunt affectatæ, secundum canticorum
carmen hoc eniuert & nos afficiemur quoque sin-
cere? De conficiendo è Christianis virtutibus thy-
miamate odoratissimo, pulchre S. Nilus præludio ad
150. capita de Oratione.

CAPVT VI.

*Depulsio defectuum nostrorum, ab humana vo-
luntate Christi Domini: ubi de eius impeccan-
tia, & impeccabilitate, libertatem bene
exsequendi actus præceptis, non excludente.*

331. Defectus qui voluntates nostras commaculat,
& à quo solo, aut per ordinem ad quem so-
lum, propiè turpamur & deformes reddimur, est
actuale peccatum, ut plenius prosequor in Mor. dist. 4.
num. 402. Quare de peccato & iis quæ cum eo ita ne-
cessantur, ut vitulentiam eius quoquomodo redolent,
& voluntatem inexpurgabiliter dehonestent, à Christi
voluntate ablegandis, satagendum est.

An Christi capax defectuum perfectionis.

Legi qui non minùs quàm peccatum pugnare cum
Christi dignitate censet, defectum quemcunque: ita
ut Christus non plus potuerit à minima diuinæ vo-
luntatis infirmatione per defectum perfectionis, quàm
Y y ab

ab expresso præcepto recedere per peccatum : & qui aliter de Christo sentiunt , grauem Christo iniuriam irrogare , affirmaret . Itaque impeccabilitatem passim Christo tributam , notabat accipi oportere de perfecta & completa impeccabilitate , quæ defectum perfectionis excludit . Ita nuperus Auctor l. 1. de lib. cap. 33. num. 3. & 4.

Hanc ego singularem opinionem , non dubio eatenus saltem falsam esse , quatenus æquè à defectu perfectionis , ac à peccato Christum elongat . Quis enim non videt , defectum merum perfectionis absque culpa vlla , multo minus à summa Christi sanctitate & dignitate alienum esse , quàm peccatum quod sanctitatem illam excluderet ? Deinde eatenus quoque improbo huius Auctoris sententiam , quatenus à Christo omnem vel leuissimum perfectionis defectum , vult remoueri . At certum est , omnes Christi actiones non fuisse intrinseca perfectione , quæ ex obiecto & concurrentibus ad eas circumstantiis seposita personæ conditione ducitur , ad eam perfectas , vi repugnauerit esse perfectiores vi diuina . Fuit igitur in eis defectus perfectionis illius vltioris , quæ absque contradictione adiungi posset , si ita ferret diuina voluntas . Imo in quibusdam Christi actibus , fuit defectus ille perfectionis , quam Christus consecrari potuisset , si voluisset semper operari perfectissimo modo . Multi certe perfectius esse volunt nihil planè possidere caducum , quàm possidere . Et tamen fide docemur , Christum aliquando , quod Pontifices notarunt , vt infirmis condescenderet , & eorum fragilitati se attemperaret , habuisse loculos . Quia etiam ratione Christus quandoque fugit persecutores , quod interdum potest non pertinere ad perfectionem maiorem , & ita quoque in Christo esse potuit : sed congruum fuit , Christum eo minus perfecto modo se habentem , formam fieri infirmorum , & prodere quid citra culpam posset ab infirmis fieri , quorum in se suscipiebat imbecillitatem . Tandem quibusvis Christi actibus deerat perfectio , quæ poterat eis accedere per imperium extrinsecum alterius actus : quæ honestatio potuisset commodam accidere , cum honestas actus ex motiui interno erat despiciatior . v. g. cum eliciebat actum ex motiui iustitiæ , vel temperantiæ addi poterat honestatio ex motiui charitatis , cumulatua tenuiorem illam perfectionem , à iustitia vel temperantia deriuatam . Itaque absurdè dicitur , Christi voluntatem fuisse incapacem defectuum perfectionis , præsertim æquè ac peccati . Christi enim voluntas est ens potentiale , quod nihil vetat defectui planè innoxio subiaccere , etiam si repugnaret vt peccato maculetur .

Quamuis autem idcirco non sit dicendum , esse in Christo imperfectionem , vt rectè monuit Catharinus l. 3. contra Caietan. ad calcem obseruationum in cap. 12. Ioannis pag. 217. quia imperfectio sonat positivam obliuentiam cum perfectione : Tamen quod Christi voluntas eos perfectionis defectus subiuerit , qui secundum prudentem æstimationem non dedebant eius personam , nec reuera erant imperfectiones , sed minores perfectiones , perspicuum est vacare incommodo : & videtur agnosci à S. Bonaventura in apologia pauperum responsi. l. cap. 1. sub finem . Annuit Richardus quodl. 3. quæst. 4. & quamuis rectè addat ex Nicolao in extran. exist. Christum opera infirmorum fecisse perfectè , ob amorem perfectum ex quo semper operabatur , tamen opera ipsa intrinsece sumpta , erant opera infirmorum , & imperfecta negativè . De potentia item absoluta , nihil fuisse quod vetaret quominus Christus subiaceret imperfectionibus quæ nullo modo sunt peccata , vel adiuncta peccati , persuasum habeo ex eo quod nulla circa hoc occurrat contradictio : & potuisset ea permissio , vel etiam immissio imperfectionum , habere vsum suum ad deregendam

potentialitatem humanitatis assumptæ ; quam suppositum diuinum & ex eo quod natura eius propria esset , non tenebatur nexis omnibus indennem præstare , sed dumtaxat ijs qui peccatum continent , cuiusve forulentiam in expurgabiliter redolent . Sicut neque de potentia absoluta , humanitas Christi incapax esset ignorantie propriæ dictæ , quæ tamen est vera imperfectio .

Voluntas Christi, an capax reatus, & vitiorum habituum.

332. Itaque defectus à Christi voluntate hic remouendi , sunt peccata quæcumque , & eorum appendices : peccatum autem intelligimus hoc loco actuale dumtaxat , quia illud solum , voluntatem afficit . Quam actuale peccatum nolim accipias , tantum pro culpa quando elicitur , siue operando , siue omitiendo : sed pro culpa quoque moraliter perseverante , ex quo semel admissa est , nec absterfa per succedentem condonationem . Passim vocant *maculam peccati* , vel *peccatum habituale* , aliter vsurpata voce , quàm si adhiberetur ad significandum prauum habitum , siue qualitatem facilitatiuam ad actus malos , ijs consimiles per quos inusta sit : quod est vnum è peccatis aliquoties repetiti corollarijs . Et idcirco turpat quoque voluntatem , tamen si longè minus quàm culpa actualis . Alterum verò peccati corollarium , seu illius frutex moralis , est reatus pœnæ , quo peccator ob admissam culpam sit obnoxius supplicio . Et hic quoque , spectata causa à qua progerminat , voluntatem suo modo inquinat . Hi igitur sunt nostrates voluntatis defectus , qui quomodo ad Christi voluntatem se habuerint , videndum est .

Sed de reatu quidem & habitibus , aliter statuendum est , quàm de peccato actuali , vel habituali . siue macula . Nam reatus & habitus vitiosi , potuissent diuinitus cum vnione coherere . Reatus inquam , non is qui peccatum naturæ iam assumptæ consequatur , sed ante contractus . Si nimirum intelligeremus , naturam humanam priusquàm à Verbo assumeretur , fuisse productam extra Verbum , & peccare : moxque per assumptionem , aut ante eam , mundari à culpa , reatu pœnæ temporalis superflite , vt ferè nobis accidit cum à peccato resipiscimus . Negari non potest , quin valde deceret , naturam sic assumptam omni planè peccati rubigine deterfa , puram & nitentem , etiam à reatu anteriore præstari . Nam si id concessum est baptismo , quia est spiritalis natiuitas , & prima hominis transcriptio in filium Dei adoptionis , quanto æquius concedendum foret assumptioni in filium Dei naturalem in proposito euentu ? Aliud tamen est æquum esse , & decere ita fieri , (quod negari certè non potest :) aliud verò implicare vt secus fiat , quod male asserunt Valsp. 3. p. d. 61. nu. 35. Torres opusc. 6. de gratia disp. 10. dub. 11. Præpositus 3. p. quæst. 15. num. 18. Monceus disp. 9. selecta cap. 2. sub finem . Non est autem hic quæstio de quacunque obligatione subeunda pœnæ pro culpa , etiam aliena . Hæc enim obligatio potest esse honestissima , & in Christo pro nobis fideiubente , locum habuit . Sed longè aliud est reatus de quo agimus . Culpam quippè propriam , vel etiamnum moraliter vigentem , vel absterfam quoad solam maculam , salua pœnæ condignitate consequitur .

333. Quod de reatu dixi , æquè de habitibus prauis est affirmandum . Eos nimirum prout inclinantes ad culpam , non potuisse imprimi voluntati Christi per actiones ipsiusmet Christi , vt notum est cum Christus nullas tales actiones habere potuerit : Imprimi tamen potuisset per actiones assumptione anteriores , nec aboleri interueniente assumptione . Foret quidem id congruentissimum in tali euentu , quia decentissimum est , naturam assumptam planè vitare & ab omni peccati

soligine

fulgine derigari. Tamen cum habitus, nec sint culpa, nec ad malum culpæ pertineant, possent abique contradictione non obliterari per unionem: quod rectè affirmat Valques supra num. 36. & Torres dubio illo 1. male refutantis Suare tom. 1. 3. p. di. 3. sect. 2. & Regula d. 114. §. 8. quibuscum de reatu convenimus. Argumentum Suaris est, quod dedecet Deum, naturam sibi unitam relinquere vitiosam, cum vitium sit detestabilis errore habituali, quem Deus in natura quam assumat, tolerare non potest. Item quod vitium nec sit per se amabile, nec ob finem, vltum honestum quatenus sit verò indignissimum, quod per assumptionem naturæ Desicetur. Regula verò inde argumentatur, quod habitus est principium non liberum actus inordinati, proindeque à Deo infundum nequeat. Non potest igitur in natura quæ Dei propria fiat, conferri. Nulla harum rationum est idonea. Neque enim habitus vitiosi ante contracti vel erronei, perseverantes in natura assumptionis, tantopere dedecent Deum ut teneatur eos abolere. Esto neutrum indere per seipsum possit, ne videatur culpam actualem aut deviationem à vero approbare. Longè tamen aliud est habitum insuperare, quod est aliquatenus velle actum in quem habitus suapte natura tendit, aliud verò iam parum habitum relinquere, cuiusdam tamen ne erumpat in actum. Eaque non incongrua relinquendi causa subesse possit, ut extarent vestigia antiquæ pauperatis, contrarietate quo natura Dei beneficio esset euectæ, & ubi per se ante fuisset ac quo per se & operum suorum fructus esset inclinatura, per principium actus dedecens non liberum quod sibi ipsamet indidisset; Deus autem delere nollit, quamvis neque idcirco Desicetur, cum hoc non sit habitum, nec vilius accidentis, sed tantum naturæ substantialis, cui vni ad diuinam substantiam potest accedere. Sic igitur de prædictis naturæ defectibus, reatu inquam & vitiosis habitibus, quoad voluntatem Christi, est statuendum.

Christi voluntas, nigerrima ab actuali quovis peccato. Blasphemia in contrarium.

334. At de primario voluntatum nostrarum defectu, hoc est de peccato, longè aliter statuendum est, quoad Christi voluntatem. Nempe: negandum est, esse peccato locum in Christi voluntate, quod æque valeret peccati macula. Nec id intelligo duntaxat: quoad actualem ipsam peccati vel macule eius subitorem, sed etiam quoad potentialitatem, ut sic dicam; id est non tantum contendo removere à Christi voluntate peccatum quodcumque modicum vel magnum, & tam commisionis, quam omissionis; sed etiam remouendam ab eo suscipio peccandi potestatem, quæ non modo est ablatio defectuum nostrarum à Christi voluntate, sed etiam assertio eximie omnino perfectionis, tamen tantum negatiue. Quid enim beatus voluntate, quæ à bono nequeat desistere, & peccati labe succedere? Atque semper hos defectus à voluntate remoueri, etque conferti perfectionem negatiuum in eorum remotione & incapacitate sitam, quia quamvis in eo qui grauius peccat, priuatio gratiæ afficiat immediate substantiam animæ, tamen ea priuatio non est formaliter peccatum, sed est tantum peccati effectus: ipsum verò peccatum formaliter sumptum, voluntati insidet. Quare eius remotio & incapacitas, merito spectatur in voluntate.

Remotionem peccati, Græci ἀναρπῆσις, & hominem peccato carentem, ἀναρπῆτος vocant, quo nomine Christum sæpe afficiunt. Eam quippe vocem idem sonare quod *infontem*, aut *sine peccato*, tradidit disertus Hieronimus Episcopus ad Cresiphontem, & Elias Cretenus ad orat. 3. Nazianzeni & Cassianus collat. 23. c. 7. plausque hallucinatus est Ciacconius in Observationi-

Theoph. Raynandi Christum.

bus ad Cassianum, circa caput illud 7. cum ἀναρπῆσις or censuit idem esse quod *impeccabilem*. Nam ex locis his perspicuum est, non aliud esse ἀναρπῆσις quàm ex- pertem peccati. Sic enim ibi legitur ἀναρπῆσις ἵνα, qui sine peccato est vestrum. De impeccantia itaque Christi agendum erit; Sed præter remotionem peccati quæ dici potest *impeccantia*, erit insuper conside- randa in Christi voluntate, incapacitas peccati, siue, impeccabilitas, quæ ut dixi, est longè aliud ab impe- cantia.

335. Fuisse Christi voluntatem nitentissimam, & Christum ἀναρπῆτος, id est absque peccato, blasphemæ negauit Theodorus Mopsuestenus apud Photium Cod. 177. Negarunt etiam Ariani, affirmantes Christum de facto aliquando peccasse; ut de eis refert idem Photius Cod. 125. p. 761. ex S. Eustachio Antiocheno l. 6. contra Ariandos. Et idcirco aliqui eorum blasphemauerunt, Christum inferni supplicia esse perpassum, ut constat ex impugnatione tantæ impietatis adhibita à S. Hilario l. 10. de Trinit. Eadem impietatis & blasphemæ atrocitater, Calvinus variis locis quæ syllabarum appendit Feuard. in append. ad Castrum V. *Christus* hæc. 8. num. 10. Christum cum labe desperationis, omnes gehennæ cruciatus ad tempus subiisse affirmavit; & confenserunt Hæretici nuper idcirco dicti *Infernales*, ut memorat Valeria 3. p. di. 1. q. 1. p. 5. quas. 5. ad 3. & Rodolphus Guatherus Tigurinus sectarius hom. 15. in Acta Apostolorum. Hunc ipsum fasile Lutheri & primariorum Lutheranorum errorem, Melancthonis Brenij Selnecceri, VVincelmanni, (quamvis quia à Caluino callidiùs & pertinaciùs proditus postea est, Caluino tribui passim soleat,) demonstrat Serarius tomo 3. Opus. lib. cui titulus est *Logi Logi* cap. 19. Quod verò pro eo temporario Christi inferno adducunt illud Actorum 2. *solutis doloribus inferni*, rectè diluitur ab Henrico Vico; errorem hunc blasphemum resellente l. de descensu Christi ad inferos num. 44. Sensus enim est, Christum alienos in inferno purgatorij hærentium dolores soluisse, non suos. Nam ipse quidem non plus in corde terræ, siue corpore siue anima passus est, quàm Ionas in ventre ceti, ubi fuit planè immunis & innoxius, quod pulcherrimè describit Paulinus carm. ad Cytherium, & Sedulius l. 1. carm. Apagè igitur tam tetrum errorem prædictorum hæreticorum.

Sed omnibus blasphemæ palmam præripuit, os demoniacum, non linguarum coercendum, sed muro oppilandum; diabolicum inquam os, Apostata Præmonstratensis, qui ut est apud Surium in Historia anni 1527. horribiliter vomuit; Christum, (horresco referens,) & desperasse de sua salute; & ob illud peccatum, inferni supplicij non ad tempus tantum, ut Lutherus & Calvinus parciùs blasphemauerunt, sed in æternum fuisse addictum, quæ non sunt humana verba, sed pluri- quàm diabolice rabiei horrendi sibili, quos vel memorasse pollutio est, deprecanda non absque gemitu, ob tantam contumeliæ atrocitatem, à Satanæ emissarijs & corporatis demonibus, spurcissimè; sceleratissimè, nefandissimè, (congemino verba, quia nullum vni- cum suppetit adæquans impietatis illius virulentiam, ac ne congeminata quidem adæquant;) aduersus Dominum & aduersus Christum eius, calamo & char- tæ illitam, quam æternum pressam, & cum autoribus ad inferum Tartari barathrum demersam oportuerat.

Reiecta cum omni detestatione.

336. Verborum concitationem aliquam ex iustissi- ma ira nos corripiente ad tam atroces in Christum blasphemias, nemo miretur. Quomodo enim (ut cum Nysseno dicam orat in Eunomium 3. imò 4.) ad iram & odium non concitaremur, videntes Deum & Do- minum, & viuificantem, & Seruatorem, ab istis homin- culis ludibrio affici, & veluti cæno conspuerari? enim

Y y 2

mihi

mihi quis patrem carnis conuictis incesset, vel in meū benefactorem hostiliter se haberet, an imperturbato animo possem iram continere, & ferre æquo animo contra dilectos & caros iniuriam? Quod si animæ meæ Dominus, qui ipsam ante non existentem fecit subsistere, & in seruitutem redactam redemit, qui vitæ præsentis gustam præbuit, & futuram præparauit; qui ad regnum vocat, & quomodo gehennæ iudicium fugiamus mandat; parua dico hæc, neque adhuc communis Domini maiestati digna; qui ab omni creatura adoratur, cælestibus, terrestribus, subterrestribus, cui astiterunt ministrorum cælestium decem milia; ad quem conuersum est totum hoc omne quod hic administrator & honesti desiderio tenetur; si hic in convivium hominibus exponitur, quibus non sufficit solum seipso particula huius Apostolæ, id est, defectoris, adherescere, sed damnum arbitrantur non etiam alios secum in barathrum sine voragine suis scriptis pertraxisse; ut possent non deficiat ad interitum deductio, numquid quis iram in eos conceptam culpam?]

Ex Scripturis.

Veritatem Catholicam de summa Christi innocentia, & omnimoda à quocunque peccato elongatione, continent innumeræ scriptæ. Nominatim verò Isaia 53. dicitur Christum non fecisse iniquitatem, nec dolum fuisse inuentum in ore eius. Ad quem locum alludit S. Petrus Epistolæ 1. cap. 2. iisdem verbis Christi innocentiam commendans; nisi quod pro iniquitate apud eum habetur peccatum, ut liquet Christum non modo non admisisse grauem culpam, qualem vox iniquitas in communi usu sonat; sed prorsus nullam, alioqui peccatum fecisset, quod negat Apostolus. Sed & Hebr. 4. perspicue habetur, Christum tentatum fuisse per omnia pro similitudine absque peccato. Quæ verba perspicue excludunt à Christo peccatum. Nec placet Cassian. collat. 5. cap. 5. & 6. qui vocem peccati, in eo textu detorquet ad tentationes carnis: quasi sensus sit, Christum omnes tentationes sustinuisse, demptis tentationibus luxuriæ. Non placet inquam ea interpretatio, quippe euerrens perspicue litteram: & agrè liberatur ab errore. Neque enim tentationes & motus luxuriæ, si desit consensus, sunt peccata, ut ea Cassiani interpretatio videtur supponere. Nulla facio loca quædam, quibus innocentia Christi non nisi allegoricè traditur, ut quæ S. Chrysost. hom. 5. ex varijs in Mattheum locis, proferre de serpente, super petram non relinquentem vestigia: id quod æquè ad Christi innocentiam aptat S. Ambrosius l. de Salom. cap. 3. Item quod Psal. 90. dicitur, flagellum nō appropinquabit tabernaculo tuo, quod Chrysost. accipit de Christi humanitate, nullo vñquam peccato temerata, tanquam flagello Diabolico procul abacto. Addit etiam vestes sordidas Iesu filij Iosedec, ex quibus item colligit Christi innocentiam.

Patrum consensus.

337. Testimonia innocentie Christi ex Patribus, frustra proferrem. Nihil enim frequentius apud Patres celebratur, quàm Christi summa & semper intemerata sanctitas. Nonnulla potentissimè id euincunt Patrum loca, mox dabimus agentes de impeccabilitate. Nunc paucos Patres pro impeccantia adducamus.

Origenes homil. 1. in Leuit. huc refert, quod de hostia vituli masculi ibi expendit. Concinne in Num. homilia ad illud assumpsit Leuitas ex medio filiorum Israel, quod sic glossat. Dic simpliciter, assumpsit Leuitas ex filijs Israel. Quid est quod addis, & de medio filiorum Israel, De quo medio? Tertius est Levi ut supra diximus, inter filios Israel. De quo ergo medio assumantur Leuitæ cuperem scire, Inuenio in Scripturis beatam illam Summitatem, quæ aluerat aliquando Prophetam, ref-

pondentem cum fiducia Regi Israël, volenti sibi aliquid conferre beneficij, & dicentem, in medio populi mei ego habito. Amplius autem, & magnificentius in Euangelio video scriptum de Domino & Salvatore nostro, dicente Ioanne; medius vestrum stas, quem vos nescitis. Puto ergo eum qui nunquam declinauit ad dextram, neque ad sinistram, dici posse medium stare, qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Et idè ille quidem, quia semper stat, medius stare dicitur. Si quis verò imitator eius est, sicut omnes Sancti, illa beata mulier cuius superius fecimus mentionem, stare quidem non dicitur: Non enim potest fieri, ut non aliquando ad dextram quis inclinatus sit, aut ad sinistram: nemo enim mundus à sorde, nec si vños dies fuerit vita eius. Habitare tamen dicitur in medio populi. Mansionem Spiritus in Christo, huc item applicat ibid. hom. 6.

Eximè idipsum prosequitur homil. 12. in Leuitad illud. Sacerdos magnus de fratribus suis, quod de Christo dictum, sic docet. [Fuerit quidem etiam apud Iudæos imago huius obseruantie, & custodia sunt quæ lex statuit à Pontificibus Iudæorum. Sed et si diligenter cuncta seruata sint, & si omnia quæ lex præcepit, impleta sint, nec sic quidem omnis hæc obseruatio magnum potuit facere sacerdotem. Quomodo enim magnus potest dici sacerdos, qui peccare potest? Quod autem sub peccato fuerint omnes etiam magni sacerdotes, & ex hoc ipso facile aduertimus, quod lex præcepit, ut prius pro suis, post etiam pro populi peccatis offerat hostiam sacerdos. Quomodo ergo magnus est, sub peccato positus? Meus autem sacerdos magnus Iesus, idcirco magnus est, quia peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius: Et quia venit ad eum princeps mundi, & non inuenit in eo quicquam. Idè ergo & Gabriel Archangelus, natiuitatem eius annunciat, & dicit; Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Peccatum, hominem parum fecit, & exiguum: virtus eminentem præstat, & magnum. Sicut enim argitudo corporis, exile & exiguum facit corpus hominis, sanitas, verò lætum reddit & validum; ita intellege quia & animam argitudo quidem peccati humilem facit, & paruum; sanitas verò interioris hominis, & virtutis opera, magnam faciunt eam & eminentem: & quantum in virtutibus crescit, tantò prolixiorem reddit magnitudinem sui.] Magnus ergo Christus quia innocens. Et infra, tractans illud non exibat de sanctis. [Si hæc ad Pontificem nostrum Salvatorem non referantur, quomodo secundum litteram probabitur, quod de sanctis non exeat magnus sacerdos, qui virque & uxorem accipiebat, sicut inferius dicitur, virginem de genere suo? Si de Sanctis non exit, si nūquam procedit, quomodo aut ad quos vñs accipere inbetur uxorem? Neque enim putandum est, quod cum uxore intra sancta manere poterit. Sed hæc putent illi quibus placent Iudaica fabula. Nos autem habemus sacerdotem magnum secundum ordinem Melchisedech, Christum Iesum, nunquam de sanctis exentem. Semper enim in sanctis est, & manet semper sanctus in verbis suis, sanctus in actibus suis, sanctus in omnibus voluntatibus suis, & solus est qui nunquam inueniatur extra sancta. Qui enim peccat, exit de sanctis: & quoriscunque quis peccat, totus efficitur extra sancta. Christus autem qui nunquam peccauit, nunquam de sanctis exiuit.] Idem l. 1. contra Celsum, semel & iterum prouocat blasphemum illum vi si quid Christo habere obijciendum, audacter opponat; & tanquam certum statuit, ac ipsi quoque Ethnico, si mendacijs abstinere vellet, non negandum, nulla peccati labe vñquam sorduisse Christum.

338. Eustachius Antiochenus orat. in illud Dominus pasce me, referente Theodoro Dialog. 1. Arca exilij quæ putrescere non poterant, etiam ipse seruator.

Eius etenim tabernaculum nulli putredini obnoxium, & ab interitu alienum, idèd prædicabatur, quod nullum peccati putredinem produxisset. Qui enim peccat, & conficitur, & dicit, *putruerunt & corrupta sunt carceres meae à facie infipientiae meae.* Dominus autem erat à peccato alienus, ut qui ex lignis putrefactioni minime obnoxius, quod ad humanitatem attinet, nempe ex virginis, & Spiritus Dei Verbi, veluti auro purissimo, intra & extra esset contextus.]

S. Ambrosius in Plal. 45. ad illud, *sanctificauit tabernaculum,* sic scribit. [His igitur fluminis luperni meatibus, ciuitas illa in qua Deus inhabitat, irrigatur, & sanctificatur altissimi tabernaculum, omnis anima quæ inhabitatur à Christo, vel corpus illud quod virgo genuerunt, de quo Gabriel Angelus dixit; & quod nascitur ex te sanctum vocabitur filius Dei. Bonum tabernaculum quod nulla potuerunt obumbrare peccata. Admirabile templum Dei, & aula cælestis, quod solum cernere non potuit, sed intra triduum resurrexit, resurrexerat ab ipso qui mortuus videbatur. Nec mirum, quando Deus in medio ciuitatis eius erat, nec commotus esset quia nulla peccati prolapsione commotus est Dei filius, nec aliquis erroris offensione titubauit, aut corporalis illecebræ notauit impulsu: sine qua non reliquit animam eius Dei gratia; sed inseparabilis in ea mansit, quod ab omni collusione delicti immacolata durauerit. Vnde & ad patrem Dei filius dicitur: *derelinque animam meam in inferno.* Ergo quia laborat nec in carne peccare, diuine ait; *ego in Patre, & Pater in me.* Et alibi: *Triduum sum, & non egrediebar.* Ab eo vitæ non egrediebat, cui dixit postea; *exui me, & aduoc tecum sum.* Vbi autem aliquis grauius peccat, commouetur in eo Deus, ut ab eo transeat. Vnde & Ade peccanti, ambulare v. sus est, & Stephano statim, quia ille in præuicatione lapsus est; hic in martyrio coronatus. Et in Zachariæ libro ita scriptum est; *ambulaui in commotione indignationis ira sua, Dominus.*

Et ferm. 6. in Plal. 118. v. 3. [Per has fenestras proloquitur Christus, ut vocet ipsam, eminens super retia. Bene emines, quia solus est quem retia non involuunt peccatorum. Omnes intra retia erant, imò adhuc intra retia sumus, quia nemo sine peccato nisi solus Iesus quem non cognoscentem peccatum, peccatum fecit pro nobis Pater. Etenim tradidit eum laqueis. tradidit eum retribus, mittens eum non in peccato, in quo erant omnes homines, sed in similitudine carnis peccati, ut de peccato damnaret peccatum in carne. Peccatum erat caro, secundum illud, quia hereditatio erat damnata maledicto. Peccatum erat, illecebra & ministra peccati. Venit Dominus Iesus, & in carne peccato obnoxia, militiam virtutis exercuit, facta sunt membra nostra iam non arma libidinis, sed arma virtutis. Namque ubi erant incentiua libidinis, ibi nunc sunt domicilia castitatis. Hic ergo venit ad laqueos, sed voluntarius; venit ad retia, sed securus. Plena erant omnia laqueis, resecta retribus. Audi dicentem; *In via qua ambulaui, absconderunt superbi laqueum mihi.* Et in libro sapientie Syrach, mouetis ut cognoscas, quia in medio laqueorum ambulat. Quot vitia, tot retia; quot peccata, tot laquei. Hereditarij iam te nexu tenebant. Venit ad laqueos Iesus, ut Adam solueret; venit liberare quod tenerat. Omnes retribus tenebamur, nullus alium erare poterat, cum se ipsum non possit erare. Talis ergo necessarius fuit, quem vincula generationis humanæ delictis obnoxia non tenerent; non cepisset auaritia, non ligasset dolus. Is solum erat Iesus, qui cum huius carnis se circumdeditur vinculis, captus non erat, non erat alligatus; sed dirumpens eas, neque dissolvens, ad se magis vocauit Ecclesiam, propitios per laqueos, eminens super retia, ut & ipsa disceret vinculis non teneri.]

Tandem in Plal. 37. tractans illud qui oderunt me ini-
Theoph. Raynandi Christus.

quæ, sic scribit. [Illi confirmantur in sæculo, qui oderunt Iustum iniquè. Non ergo iustum odium, sed iniustum cum odissent iniquè. Sed vide distantiam. In posterioribus ait; *qui oderunt me gratis;* hic habet qui oderunt me iniquè. Sed ibi ex persona Christi, hic ex persona sua. Vbi ex persona Christi loquitur, gratis odio habetur; ubi ex sua, iniquè. Homo enim potest vni alicui vulneri non parere, ut potè iniustitiæ, intemperantiæ, impudicitiae; Alijs autem vulneribus, patet. In Christo autem nulla causa esse potuit, qua peccati alicuius potuerit vulnus accipere: immunit à culpa, integer à delicto, atque immaculatus à vitio.]

339. Id. Pelusiotæ l. 1. epist. 193. [Jacob hædorum pellibus contextus ac paternam benedictionem consecutus, Dominum ac Saluatorem nostrum significauit, qui peccato obnoxiam naturam citra peccatum suscepit, ac vitiosos ipsius effectus in se ipso interemit (hoc enim mortuum pellium indumentum designat) quandoquidem nihil iam hædinum ac sinistro latere & condemnatione dignum in natura reliquit: verum terrenis ipsius membris morte affectis, patri, perpetua salutis nostræ fame flagranti, gratum ac suauem cibum obtulit, nobisque in seipso nunquam eripiendam benedictionem fontis in morem protulit.]

Eodem typo adumbratam Christi impeccantiam censuit Prosper p. 1. de promiss. cap. 21.

Gregorius Nissenus hom. 14. in Cantica ad illud, *manus eius tortiles, aurea plena thar sis,* (ita enim legit;) ait. [Atque hæc quidem in hisce verbis sensus manifestus est, quæ ob quod caput laudatur, eadem manuum quoque encomium absoluant. Et caput accepimus pro Christo secundum carnem, in quo Deus erat mundum sibi reconcilians, ut Paulus loquitur: Qui se in carne per virtutes atque miracula patefecit: quid si hoc ergo caput nostrum appellatum fuerit aurum immaculatum propterea quod extra omne sit peccatum? Quemadmodum dicitur; *peccatum nullum perpetravit, neque inuenta fraus est in ore ipsius,* iidemque hic manus etiam vocentur aureæ? Nimirum patet hoc ipso significari, manus has proflus esse puras, expertes peccati, alienas ab omni vitiositate.]

340. S. Cyrillus l. 9. de ador. ferè initio, altare de terra quod Exodi 26. præscribitur, interpretatus Christum à terra ortam veritatem, per quem omnis hostia nostra Deo offertur, & benedictionem promissam reportamus, subdit aptans quoque ad Christum alteram mandati diuini partem, quæ sic habebat. *Si autem altare ex lapidibus feceris mihi, non edificabis eos sectos.* Nō permittit Deo consecratos lapides, ferro cædi: Lapis enim erat electus, angularis, pretiosus Christus, qui neque peccatis vulnerari, neque Diaboli plagas excipere posset, nec Deo & mundo diuisus esset. Nam, etsi caro factus est, totus tamen est sanctus; qui non in Deum est separatim hominemque seorsum diuisus post illam ineffabilem vnionem, seu cum carne congressum, sed vnus permanet, Deus, & homo idem. Neque enim vilo modo diuisus est, ut scribit Beatus Paulus.]

Et lib. 12. eiusdem operis, agens de igne perpetuo. [Vide demissum in altare cælestis ignem extingui non permittit, neque languescere velut abscedere, sed promittere, ut in eo perpetuo maneat, & indefinenter in eo habitet. Testatus est autem Beatus quoque Baptista Ioannes de Christo, quia vidi Spiritum descendentem de celo in columba specie; & mansit super eum: Et ego, (inquit), nesciebam eum: sed, qui misit me baptizare; ille mihi dixit super quem vides Spiritum descendentem de celo, & manentem super eum, ille est, qui baptizat in Spiritu Sancto. Figurabatur itaque ut in vmbri, adhuc in ignis specie Spiritus Sanctus descendens in Christum & perpetuo super eum permanens. Nullo enim pacto, aut sopitum esse, aut deficere altaris ignem, fas est Spiritum potè ignis naturæ per similem esse, fidem facit

idem Ioannes Baptista, Iudæorum populis dicens, ego baptizo in aqua, medius autem vestrum stetit quæ vos nescitis; ille est qui post me venit, cuius non sum dignus ut soluam eius corrigiam calceamenti: ac subiungit, ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto & igni: Neque enim igni sensibili baptizati sumus, sed Spiritu Sancto, qui maculas animarum, ignis instat, absumit: Ideoque de Christo dictum est ecce ipse ingreditur quasi ignis cōflatorius, & quasi herba lanthanum; & sedebat constans & purgans sicut argentum & sicut aurum. Non igitur extinguitur altaris ignis; manet enim in Christo Spiritus Sanctus, & si secundum naturam in eo inest, qua parte intelligitur & est Deus. Dixit etiam lex, proprium esse altaris ignem, quamvis enim ille vigenitus homo sit factus, & ex eo habitu, qui naturæ humanæ conuenit, Spiritus fuisse particeps dicatur; ac certe ipsius, & in ipso, & eius proprius est reuera Spiritus.]

Rursus ibidem agens de lege Sacerdotibus imposita, [Esse in Christo nulla ex parte prophani aliquid, oblique significatur in eo quod dicitur, recedendum esse summo Sacerdoti à funere, neque eum ad vllum omnino mortuum accedere debere; posthabendamque hac in parte in patrem & matrem sua observantiam. Vide autem quam prudens fuerit ipsa lex, quamque aptum his sententijs decorum minime parui penderit. In alijs enim Sacerdotibus, natura crecundia commonebatur, permittēbatque sanctificationis Sacerdotibus in mortuis qui summa ipsi propinquitate atque cognatione coniuncti essent, sine vlla criminis nota consuetudinem sequi: Et ne quid in vmbra peccati admittēteretur, non valde laboratit. Ex namque culpe describebantur, quæ ad nos spectarent, figuraque illa ad nos pertinebat, quibus nihil mirum, si quid maculæ sit adiunctum; In multis enim deliquimus omnes; naturaque ipsa in nobis delinquendi morbo laborat. At verò in summo Sacerdote, id est, Christo seruata est, etiam in ipsa figura, pura integritate Maiestas, & illa in vmbis ipsis quoque, sinceritas, vt ne pulchritudo veritatis tanquam in illis violata contemperetur. Alienis enim est ab impuritate Christis, & peccati prorsus ignarus, & ab omni contaminatione remotus, imò vero splendoris atque puritatis cognitor, & in summa sanctificatione positus, eiusque rei præstantia nonquam in eo evanescit, quod naturalium legum firmitate fixus sit, & semper in eodem statu, eodemque modo permaneat. Id verò illa verba indicant, *de sanctis non egreditur, & non prophabit sanctificationem Dei sui.* Idem lib. 3. Glaphyr. in Pentat. agens de egressu Sacerdotis Aaronici ad sacrificandum in altari. [Scopum legis ad Christi mysterium transferamus, Ingressus est enim semel in Sancta Sanctorum Dominus noster Iesus Christus, æterna redemptione inuenta. Cæterum in sanguine æterni testamenti, neque per sanguinem hircorum & vitulorum, sed per proprium sanguinem deleuit peccatum mundi. Immolatus enim est non pro suo, sed pro nostro peccato. Sequemur itaque perspicuè admodum vmbas legis. Erat enim, & quidem vehementer conueniens, aut potius necessarium vt diuinus Aaron pro proprijs ignorantij hostias offerret. Non enim debet intelligi expers peccati, cum fuerit homo. In Christum verò, nihil tale cadit. Longè enim à peccato abest: quippe qui tanquam Deus suapte natura sit expers peccati, imò verè & per ipsum, & in ipso, est etiam ipsorum Sanctorum purificatio, Sacerdotum inquam simul, & populorum.] Et mox. [Obserua autem quomodo præscriptum sit Aaroni, vt quibus temporibus ingreditur Sancta Sanctorum, & accuratè peragat sacrificia pro suis ignorantij; cum temporis in habitu Pontificali non cōspiciatur, sed tunicam lineam, (ait Scriptura,) eamque; sanctificatam induet; feminale item lineæ erit in cute eius, & zona lineæ cingetur, cydarisque lineæ,

capiti imponetur (vestimenta hæc sancta sunt, & ablutur aqua totum ipsius corpus, Atqui talis (inquit,) habitus, communis erat etiam cæteris secundum legem Sacerdotibus. Quæ à nobis hic potest asseri ratio? Probabilis, vt opinor, at potius vera. Neque enim par erat, vt Aaron pro suis peccatis sacrificans, appareret in forma Christi, qui non nouit peccatum. Nam sola maxime congruit ei; imò totus Pontificis habitus, figurabat Maiestatem regni & Sacerdotij Seruatoris nostri.]

341. Autor lib. 2. r. de Incarnatione (apud Augustinum t. 4.) multa in hanc rem egregiè tradit, exscripto verbatim Origene 2. periat. c. 6. [De Christo non solum dixit, dilexisti iustitiam: sed addidit, & odisti iniquitatem. Odisse enim iniquitatem, illud est quod Scriptura dicit de eo, qui peccatū non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Et quod ait, tentatus est per omnia pro similia, dūne absque peccato. Et iterum ipse dicit de se, ecce venit Princeps mundi huius, & in me non habet quicquam. Quæ omnia nullum in eo peccati sensum indicant extitisse; quod vt Propheta euidentius designaret, quia nunquam in eum iniquitatis sensus intrasset; ait, priusquam fieret puer vocare patrem aut matrem, auertit se ab iniquitate. Quod si alicui difficile id videbitur, pro eo quod rationabilem animam esse in Christo supra ostendimus (quam vtique naturam animarum, boni malique capaxem per omnes disputationes nostras frequenter ostendimus,) arbitror sanè Hieremiam Prophetam intelligentem quæ sit in eo natura Dei Sapientia; quæ etiam hæc quam pro mundi salute susceperat, diuise, Spiritus vultus nostri Christi Dominus, cui diximus quid in vmbra eius viuimus in gentibus. Pro eo enim quod heat vmbra corporis nostri inseparabilis est à corpore, & indeclinabiliter motus ac gestus corporis suscipit, & gerit; puto eum animæ Christi opus, ac motum qui inseparabiliter inhærebat Deo, & pro nutu eius ac voluntate cuncta perpetrabat, ostendere volentem, vmbra Christi Domini hanc vocasse; in qua vmbra nos viuemus in gentibus. In huius namque assumptionis Sacramento, gentes viuunt quæ imitantes eam, per fidem, veniunt ad salutem.]

Genninus Augustinus 1. 3. Trinit. cap. 14. [Quæ est igitur iustitia, (inquit,) qua victus est diabolus? Quæ nisi Iustitia Iesu Christi? Et quomodo victus est? Quia cum in eo nihil morte dignum inueniret, occidit eum tamen. Et vtique iustum est, in eum credentes quem sine vilo debito occidit. Hoc est, quod Iustificari dicimur in Christi sanguine. Sic quippe in remissionem peccatorum nostrorum, innocens sanguis ille effusus est. Vnde se dicit in Psalmis, inter mortuos liberum: Solus enim à debito mortis liber, est mortuus. Hinc & in alio psalmo dicit, *qua non rapui tunc exoluebam:* Rapinam volens intelligi peccatum, quia vsurpatum est contra licitum. Vnde per os etiam carnis suæ, sicut in Euangelio legitur, dicit, *Ecce venit princeps mundi huius & in me nihil inueniet.* Id est, nullum peccatum.]

Idem 1. 8. Ciuil. cap. 23. relatis ex Flauiano proconsule versibus acrostichis Sybillæ Erythræ, ex quorum initialibus elementis, exurgebat Græca sententia, cuius rursus primæ literæ efficiebant Græcam vocem *Iesus*, ita scribit. [Horum Græcorum quinque verborum, quæ sunt *Iesus Christus, Dei filius, Saluator*, si primas literas iungas, erit *Iesus* id est *piscis*, in quo nomine mysticè intelligitur Christus, eo quod in huius mortalitatis abyssu, velut in aquarum profunditate, viuus, hoc est sine peccato esse potuerit.] Agnoscit etiam illud Græce vocis mysterium, quamvis aliò illud auertit Optatus initio libri tertij contra Parmen. Nec dissimiliter Prosper 2. p. de promiss. cap. 39. & Gregor. hom. 24. in Euang.

342. S. Maximus serm. de Paschi. de Christo expo-

tit illud, *Ponam in faculum sacculi semen eius, & thronum eius sicut dies celi.* Quod sic glossat. [Quis autem est dies celi, nisi Christus Dominus, de quo dicitur per Prophetam *dies dies eructat verbum?* Ipse est enim dies filius, cui Pater dies; diuinitatis suæ eructat arcum. Ipse inquam est dies, qui ait per Salomonem. *Ego feci ut oriatur in celo lumen indeficiens.* Sicut ergo diem celi nox omnino non sequitur, ita & Christi iustitiam peccatorum tenebræ non sequuntur. Semper enim dies celi splendet, lucet & fulget, neque aliqua potest obscuritate concludi: ita & lumen Christi semper micat, radiat, conscat, nec aliqua potest delictorum caligine comprehendi. Vnde ait Euangelista Ioannes, *Ei lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehendunt.*

Callianus collat. 2. cap. 9. [Multos quidem esse sanctos ac iustos, negare non possumus, sed inter sanctum, & immaculatum, multa distantia est. Aliud est enim esse quæpiam sanctum, id est diuino cultui consecratum, hoc enim nomen non solum hominibus, sed etiam locis & Vasculis templi atque lebetibus, attestant scriptura, commune est; Aliud est autem esse absque peccato, quod vnus Domini nostri Iesu Christi singulariter continet maiestati, de quo etiam Apostolus velut præcipuum quid ac speciale pronunciat dicens: *Qui peccatum non fecit.* Satis enim vilem atque indignam eius præconis laudem quasi incomparabile ac diuino ei aliqui assignauit, si eam nos illibatam ab omni peccato possumus transigere vitam. Rursus Apostolus ad Hebræos, *non enim habemus,* (inquit,) *Pontificem qui non possit cõpati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.* Si igitur etiam terræ humilitatis nostræ cum illo excellit diuinoque Pontifice hæc potest esse communio, ut etiam nos absque vlla peccati offensione tentemur, cur Apostolus hoc in illo velut vnicum ac singulare suspiciens, eius meritum ab omnibus tanta diuisione dicente: hæc ego sola ab omnibus nobis exceptio- ne distinguit, quia nos non absque peccato, illum si- ne peccato constare fuisse tentatum. Quis etenim hominum, quamvis fortis atque bellator sit, hostilibus tamen telis plerumque non patitur? Quis velut impenetrabili carne circumdatus, tantis præliorum periculis sine periculo miscetur? Ille autem solus speciosus forma præ filiis hominum, conditionem mortis humanæ cum vniuersa carnis fragilitate suscipiens, nullus vnquam est fordis maculatus atactu.]

343. S. Gregor. 27. mor. cap. 1. [Ecce Deus excelsus in fortitudine sua, & nullus ei similis in legislatoribus. Ac si aperire dicat. Qui humilis videbitur in infirmitate, excelsus manet in fortitudine, Paulo hoc etiam attestante, qui ait: *Quia & si crucifixus est ex infirmitate, sed vinit ex virtute Dei.* De quo rectè subungitur: *Nullus ei similis in legislatoribus.* Legislator Moyses, legislator Iosue, legislatores etiam Prophetæ, legislatores cunctos dicere possumus, quos ex lege admonuisse recta populum, scimus. Sed huic Mediatori in legislatoribus similis nullus est; quia isti gratuito vocati, ex peccatis ad innocentiam redeunt, & ab his quæ intra semetipsos expecti predicando alios reducant. Redemptor autem noster homo sine peccato est, filius sine adoptione; nec perpetravit vnquam quod redarguit, & sic mundo ex humanitate loquitur, ut tamen eidem, mundo ante secula ex diuinitate dominetur.] Pulcherrimè verò 9. mor. cap. 20. ad illud, *si flagellat, occidat semel,* quod sic explicat. [Nos quia & à Deo mente recessimus, & carne ad puluerem redimus, pœna duplè mortis adstringimur. Sed venit ad nos qui pro nobis forma mortis accipit, qui simplam suam duplè nostræ iungeret, & nos ab vtraque morte liberaret. De qua per Paulum dicitur: *Quod autem mortuus est peccato, mortuus est semel.* Damna ergo vici Sanctus nostræ corruptionis aspicit, & vnam quæ duas nostras destruat, mortem media-

toris quærat, atque hanc desiderans dicat; *si flagellat, occidat semel.*]

344. Rupertus l. in Genes. c. 17. tractans benedictionem Dei septimæ, & quietem Dei in ea, præfatus hanc diem esse Christum, ita tam fecerit ab aliis diebus, hoc est ab Angelo, & puro homine. [Appendit dies omnes supra scriptos, & præter duo, scilicet præter Angelum & hominem, nihil est quod in seipso nouerit parare locum Deo, & in istis quidem inhabitat Deus, sed oportet ut prius sibi in illis mansionem parat ipse Deus, ut in brachio suæ fortitudinis operetur, & gratiam construat, in qua ad requiescendum nominis sui gloria dignè collocetur. Nullus enim Angelorum vel hominum aliter, nisi per operosam ipsius gratiam habitationis eius sit idoneus. Operatur itaque in illis ipse primus, & antequam domus vel mansio sua perficiatur, quasi laborat, vnde & lassabundus querelam depromens, *laboraui* (inquit) *sustinens.* At verò solum hunc diem, id est, vnicum filium suum, sicut non creauit, sed genuit, ita nec accidentaliter dono bonum fecit; sed essentialiter bonitate bonum semper habuit, solusque hic est in quo iustificando nihil omnino laborauit, aut profectum eius expectando, patientiam aliquando habuit. Ad creandos Angelos & homines Sapientia suæ impensas contulit, & propter illos saluandos sine discernendis, misericordiam & iudicium hinc & inde magnis impendis ædificauit, ut totus miraretur orbis, & vniuersa iam dudum magnificat curia celi. In isto solo nihil vnquam fuit quod resisteret ei, siue ille in sinu eius pascuit, siue militaturus iussu ipsius naturam nostræ carnis induit. Igitur hic vnus est, in quo Deus requieuit & sic super nos requiescit; nec nisi pro quanto conformamur huic, pro tanto super nos requiescit.] Idem Rupertus lib. 1. de victor. Verbi Dei cap. 30. idcirco ait spiritum Domini dictum esse quiescere super florem: ex virga Iesse; quia Christus nunquam Deum inquietauit, nunquamque peccauit. Sed quod attinet ad Christum Sabbatum quo Deus quieuerit ut proximè ex Ruperto audisti, alia dabo tractans titulum *delecti patris*, siue *Sedidach*, tributum Christo.

345. S. Bernardus hom. 2. de aduentu tractans illud *Esaie butyrum & mel comedit*, & butyrum refouens ad reprobationem mali sic scribit. [Duo sunt in lacte ouis, butyrum & caseus. Butyrum pingue & humidum, caseus è contra aridus & durus. Bene enim paruulus noster eligere nouit; qui butyrum comedens, caseum vti- que non comedit. Quæ est enim ouis centesima, quæ errauit & in Psalmo loquitur: *Erraui sicut ouis quæ per- ruit?* Vtiq; genus humanum, quod benignissimus Pastor quærit, aliis sanè nonaginta nouem ouibus in montibus derelictis. In hac igitur oue duo reperies, naturam dulcem, naturam bonam & bonam valde tanquam butyrum, & peccati corruptionem, ut caseum. Vide ergo quàm optimè puer noster elegit, qui naturam nostram sine vlla peccati corruptione suscepit. Nā de peccatoribus legis, *Coagulum est sicut lac cor eorū.* In quibus vtiq; lactis puritatem corruerat fermentum malitiæ, coagulum iniquitatis.]

Philippus Abbas Tomo 2. moralit. in Cant. tractans comparationem throni eburnei Salomonis cum Christo, inde illustrat Christi impeccantiam, quod sicut ebur aded frigida naturæ est, ut si ei pannus lineus superponatur; obster ne carbones panno lineo superpositi, illum incendunt, ita diuinitas vnita humanitati, nulla ratione finit, ut flamma peccati, sanctissimam illam humanitatem ambueret.

Stephanus Cantuariensis in cap. 27. Numer. [Nota quod Moyses terram promissionis intrare non potuit, sed Iosue qui ad aquas contradictionis non peccauit. In quo notatur quod oportebat humani generis liberatorem, & introductorem in caelestem Hierusalem esse

esse sine peccato. Solus Christus liberare potuit, qui peccatum non fecit. Hinc est quod ipse Dominus ad cenam suos instruens, antequam de Passione subiungeret, hoc promissit. *Veni Princeps mundi huius, & in me non habet quisquam quid per hoc poteritis scire quod ego solus sum idoneus ad liberandum, quod sine peccato sum.*

Videor ab autoritate plus satis confirmasse Christi innocentiam & sanctitatem, expertem omnis peccati, etiam si leuissimi. Absit verò ut Mahomeri suffragium, tanquam autoritatem idoneam pro Christi innocentia appendam. Placuit tamen illud non omittere, ut Sectatorum malignitas deprehendatur, qui noxium fecerunt Christum, quem impotissimus Pseudo-Propheta absque peccato fuisse docuit, ut scribit Ameder. Laus. hom. 4. de B. Virgine.

Probatio summa Christi innocentie à posteriori, quia nunquam peccati conuictus.

346. A posteriori autem, optimè confirmari potest Christi innocentia ex eo quod è tam multis malignissimis æmulis qui eum attentissimè obseruabant, nullus vnquam in eo quicquam deprehendit dignum nota. Quod argumentum egregiè perpendit Origenes tractat. 3. 5. in Matth. ad illa verba, *Querebant falsum testimonium, & non inueniunt.* In quæ sic scribit. [Et per hæc manifestum est quoniam peccatum non fecit Iesus, nec fuit dolus in ore eius. Mandissimam autem fuisse vitam ipsius, & omnino irreprehensibilem, & aufferentem occasiones eorum qui quærent occasiones, ex hoc demonstratur, quia non inueniebant aduersarii eius quod dicere possent aduersus eum, vel colorare: sed querebant omnes Sacerdotes & concilium vniuersum, & nihil verisimile poterant inuenire. Quoniam falsa testimonia tunc locum habent, quando cum aliquo colore proferunt: aduersus Iesum autem nec color inueniebatur qui posset contra Iesum adiuuare mendacia: & hoc cum essent multi, volentes gratiam tribuere Caipha, & principibus Sacerdotum, & Scribis, & Senioribus & vniuerso concilio hoc ipsum audire desideranti. Et hæc qui considerat, maximam laudem exhibet Iesu, propter vitam & doctrinam iesus, qui sic omnia irreprehensibiliter & dixit, & fecit, ut nullam verisimilitudinem reprehensionis inuenirent in eo, nec mali, nec multi, nec tales, astuti & ingeniosi.]

Audi etiam de hoc argumento S. Cyrillum l. 10. in Ioan. c. 1. [Peccatum & peccati origo, Diaboli sunt: Christus verò naturæ Deus, naturæque immutabilis, peccare non poterat. Sed ab Historia etiam ipsa passionis, hoc verum esse percipimus. Ego enim dicebat Pilatus, nullam in eo inuenio causam. Sic enim Ioannes scriptum reliquit. Matthæus verò innocentiam Christi adeo miratum fuisse Pilatum ostendit, ut coram Iudeis laueret manus, ac diceret; *Innocens ego sum à sanguine iustitiarum.* Et quom ad Pontifices fuit delatus, Pontifices, inquit, & omne concilium querebant aduersus Christum falsa testimonia, ut eum morti traderent, & non inueniunt. Quumq; multi testes falsi accessissent, tamen non inueniunt. Quæ omnia, etsi ab omnibus querebantur, tamen Diabolus hominum ministerio usus, falsum saltem aliquid inuenire in Christo conabatur. Nihil ergo de suo Diabolus in Christo habebat. Ipse Christus se accusatorum & hostium iudicio permittit, dicens *quis ex vobis arguet me de peccato?* quod S. Chrysostomus hom. 24. in 1. Cor. magnæ esse securitatis docet.

Idem à priori probatur, ex fine Christi.

347. Ratio verò à priori, præter eam quam infra proferemus probantes Christi impeccabilitatem, desummi potest ex eo quod peccatum actuale quod solum afflicti voluntatem, nulla ratione debuit in Christum

cadere; cum ipse idcirco venisset, ut destrueretur peccatum, iuxta Danielis prophetiam, *estque agnus Dei tollens peccata mundi.* Qui ergo venerat ut peccatum exterminaret, quomodo peccato subiaccisset? Nunc autem de Christo conuenientissimè dicitur. [Ecce agnus sine macula, (ait S. Bernardus ferm. 4. de Vigil. Nativ.) Agnus Dei qui tollit peccata mundi. Quis enim peccata melius tolleret, quàm is in quem peccatum non cadit? Ille sine dubio lauari se potest, quem constat inquinatum non esse. Hæc manus opertum luto detergat oculum meum, quæ sola sine pulvere est. Ille mihi festucam educat de oculo, qui non habet trabem in suo. Imo iste trabem educat de meo qui nec exiguum puluerem habet in suo.]

Præclare S. Paulinus panegyri. de obitu Celsi.

Aduenit & sit homo, & mistum perfectum viroque

Ostendit fragili carnis inesse Deum.

Vitæ officij homini, sed & intus operi

Signa Dei medicis exferit imperij.

Vocem hominis diuina docet, mortalia vere

Extra peccatum corporeus peragit.

Quippe sui rem tantum operis sibi redere curans,

Naturam venit sumere, non vitium:

Namque bonam naturam hominum bonus ad bonafecit;

Mente sua lapsus se vitiauit homo.

Quare opifex hominum, mortali in corpore venit,

Non & mortali crimine factus homo.

Nam neque deleret culpas, nisi liber ab illis,

Nec laxare reos posset & ipse reus.

Nec peccatori mors cederet, ut pote vinculum

Peccati vinculis legitime reuincens.]

Patrem inter & humanum genus inimicitie intercedebant, quarum Christus pacarium & conciliatorē agebat. Non igitur ex inimicis vnus esse debuit, ne & ipse mediator & conciliator egeret. Sed talis decebat ut nobis esset Pater, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus: quo argumento S. Anselmus l. 1. cur Deus homo c. 16. confirmat quod Discipulus pramiserat, Christum de humano genere quod totum erat in seculo peccato, hominem sine peccato, quasi azymum de fermento deceptum esse. Ex eo enim quod Christus sit peccatorum reconciliator, satis superque constare ait S. Anselmus, eum fuisse absque peccato. Idem suadet finis ob quem Verbum assumptum humanam; Nempe ut nostra curaret atque subueheret ad Deum. Peccatum autem ait S. Cyrillus l. de sancta Trinit. cap. 15. est aliquid spurium, & naturæ nostræ extrinsecus adueniens. Merito igitur à Verbo non est assumptum. Aliam quoque egregiam causam impeccantia Christi, proponit ibid. paulo post S. Cyrillus, ex eo ductam quod peccatum non possit admitti absque intellectu saltem in consideratione, quæ nulla in Christo fuit.

Sibili horriffici, aduersus Christi innocentiam.

348. Quæ in contrarium ab Infernalibus hæreticis supra adductis obiciuntur, sunt planè inania. Vir enim aliud proferunt, quàm quod Psalmo 21. David in Christi persona dicat, *Deus Deus meus, respice in me, quare me dereliquisti? longe à salute mea verba delictorum meorum.* Hæc enim de Christo dicta esse, extra controuersiam est, cum ipse Christus partem eorum in cinere protulerit. Ideoque D. Augustinus eum psalmum non tam prophetiam censet appellandum, quàm Evangelicam historiam. Cum ergo Chrestus verbis illis sua aliqua delicta agnoscat, non videtur fuisse expertis peccati. Simileque est illud Psal. 37. *à facie peccatorum meorum,* quod de Christo dictum esse admittit ibi S. Augustinus. Addi item potest locus Apostoli 2. Cor. 1. & ad Gal. 3. dicentis Christum factum esse peccatum, & maledictum, præsertim iuxta antiquam lectionem prioris loci quæ sic habebat, *Is qui peccati non erat pro nobis peccatum*

catum fecit, ut testatur S. Augustinus in Enchir. cap. 41. Antiqui item nonnulli Sectarii apud Cyrillum l. contra Anthropomorph. cap. 23. inde probabant Christum peccasse, quod verè homo esset, sicut & nos. Non est autem homo qui non peccet. Quid si etiam idcirco baptizati voluit: Operatus sanè l. 1. contra Parmen. sub baptizati, expositulæ de malè ab eo tractata carne Christi. [Dixisti enim (inquit) carnem illam peccatricem, Iordanis demersam diluio ab omnibus sordibus esse mundatam.] Clarum est, eas sordes ad peccata spectare, & idque discretè exponit paulo post Operatus, expendens verè ne Parmenianus dixisset, Christum tantum fuisse in remissam peccatorum suorum. Sed & S. Hilarius in Psal. 138. [Vnigenitus (inquit) Deus peccatorum remissor, æterni regni Dominus, baptizati se tanquam peccator expositit. Officium istud Baptista tenuit, agnoscens eum qui sibi potius peccata donaret, ille autem susceptum in se hominis iustitiam, etiam Sacramento baptismi expleuit. Et peccati nostri, ipse peccati nescius, participes fieri non recusat, & omnem in se humilitatem caducæ carnis assumens, Iordanis turbis peccatorum mixtus ingreditur.]

Exhibentur. *Quæ verba delictorum Christi,*
Psalmo 21.

349. Sed hæc vix responsione egent. Locus Psal. 21. simplicissimè & expeditissimè exponitur, dicendo Christum ibi tanquam humani generis fideiوسفorem, exponere æternæ Patri se propter delicta sua, (quæ videlicet in se suscepit,) suo sanguine & cruciatiōibus euenda, longè fieri à salute corporis, & liberatione, quam ex natura inclinatione petebat. Tradunt eam interpretationem plurimi Patres. Sed illustrissimè, Nativitatis orat. 36. à num. 17. ex instituto monstrans, plebique scripturæ loca, & inter alia locum Psalmi in quo versatur, dici de Christo in persona nostra. Proposui enim difficultate quomodo filius nunc dicatur non esse subiectus Patri, subiiciendus autem esse dicatur post iudicium subdit. [Verùm ita rem attende. Quomodo salutis meæ causâ maledictum vocaretur, qui maledictionem meam soluit; & peccatum, qui mundi peccatum delet; ac pro veteri Adamo nouus Adamus efficitur: ad eundem quoque modum conuinciam & rebellionem meam sibi asciscit, ut totius corporis caput. Proinde quamdiu inobediens ipse sum ac turbulens, tum per Dei abnegationem, tum per vitiosas animi perurbationes, tandiu inobediens quoque, quantum ad me attinet, Christus dicitur. &c. Eodem in genere mihi illud quoque esse videtur, *Deum, Deum meum respice in me, quare me dereliquisti.* Neque enim, quod quidam opinantur, ipse, vel à Patre, vel à sua diuinitate, quasi passionem extimescentes ob idque sese à perpetiente corpore colligente atque contrahente, derelictus est. (Quis enim cum, vel primùm humanitatis gigni, vel in crucem ascendere coëgit?) Verùm in seipso nostra representat. Nos enim eramus derelicti illi prius, atque contempti, nunc verò per imparibilibus illius passiones assumpti, ac seruati. Quemadmodum nostram quoque insipientiam ac peccatum sibi arrogans, quæ deinceps in psalmo sequuntur, pronuntiat. Si quidem vicissim primus psalmus, manifestè ad Christum refertur. Eiusdem speculationis illud etiam est, quod ex his, quæ passus est, obedientiam didicisti, clamor item & lachrimæ, tum quod supplicaret atque exauditus sit, ac denique reuerentia: quæ omnia nomine nostro mirabiliter efficiuntur & conseruantur.]

Iouat ex Esefbio idipsum illustrare. Præclaram eius ad hunc psalmum interpretationem horum verborum, deliquisti Turcius l. 2. de Euchar. cap. 28. præfatus eam quidem lib. 8. & 10. de demonst. Symma-

chi, Aquilæ & Theodotionis interpretationibus adhaerentem, intrusam huic psalmo à flagitioso librario delictorum mentionem suspicatum; in hunc tamen Psalmum scribendo, approbasse editionem 70. Interpretum, quæ delictorum meminet. [Adverte (inquit Eusebius) quemadmodum in his omnibus, reliqui Interpretes nequaquam delictorum meminerunt. Nec enim conueniebat delicta ad personam accomodare Saluatoris, qui peccatum non fecit, nec inueniens est dolus in ore eius: quin potius eos qui digna luctu & lamentis in populo faciebant; ac populum ipsum Iudæam qui ex dignitate sua deciderat, deplorabat clamans, longè à salute mea verba lamentorum meorum. Verba enim (inquit,) meorum lamentationum quæ semper pro populo facta sunt, longè abfuerunt à salute mea, cum populus ex salute quæ à me illis adhibita est nullam caperet utilitatem. Sed ne aliis hic interpretibus vsu, callidè videamur eos qui aliter psalmum interpretati sunt, reprehendere; interpretatione 70. utemur. Hac enim obseruatione nonnulli ducti, non dixerunt hunc Psalmum Domino congruere. Quocirca audiant Ioannem clamantem, Ecce agnus Dei, qui tollit peccatum mundi. Deinde Paulum dicentem, Eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso. Et rursum, Christus nos redemit ex maledicto legis, factus pro nobis maledictum. Itaque sicut nostra peccata suscepit, cum esset aliqui iustitiæ fons, & item maledictum nobis impositum subiit, qui erat aliqui pelagus benedictionis; ac crucē sustinuit contempto dedecore; sic pro nobis fecit verba. Si enim decretum pro nobis castigationem volens subiit, disciplina enim suæ castigatio, (inquit) pacis nostra super ipsum, multo magis verbis pro nobis, vice nostra vsus, diceret cum clamore; Longè à salute mea verba delictorum meorum. Ne inturaris (inquit) in peccata natura.] Latissimè quoque eandem interpretationem prosequitur D. Augustinus ad locum prolatum ex Psalmo 37. & ad titulum Psalmi 58. Suffragantur eidem interpretationi graves interpretes ibi, in Psalmo. 21. vt Bellarminus, Lerinus, Genebrardus, qui varios pro hac interpretatione Patres laudat. Quinetiam in Concilio Romano 20. Episcoporum sub Vigilio, ea expositio sub Anathemate præcepta est can. 23. vt refert Turcius in defens. libri 2. Constitut. Clem. ad cap. 5.

350. Nec video cur ad alias quasdam impeditiores expositiones sit confugiendum, cuiusmodi est quam adhibet Valques 3. p. d. 61. cap. 1. *delicta mea, cum nulla sint, longè sunt à salute mea; supple peragenda vel impedienda.* Itemque alia quæ iterat in calce periodi interrogatione, vt sit sensus; *Deum meum quare me dereliquisti? An longè à salute mea verba delictorum meorum?* An mihi negas salutem quam posco, ob meorum peccatorum interpositionem? Non sanè, cum nulla sint, quod tu met optimè habes perspectum. Et denique alia quæ expugit interrogationis notam, quæ nunc legitur post verbum *dereliquisti.* Eam autem adhibet post illa verba, *longè à salute mea: ita vt sit sensus, Deus, Deus meus, quare me procul à salute posuisti dereliquisti?*

Nulla harum interpretationum placet. Et quidem hæc postrema est apertè ridicula. Iuxta eam namque, voces illæ *verba delictorum meorum* hærebunt pendulæ, & significatione coherentē destituentur. Præter quàm quod gratis affingitur interrogationis nota, quæ nulli libi legitur: ac proinde temeratur reuerentia sacrorum codicum summæ auctoritati debita; intudendo in eos apicem vnum. Id quod æquè vitio vertendum est interpretationi secundo loco positæ, quæ ex toto illo primo versu, vnicam constat periodum: in cuius calce, & non ante, notam interrogationis apponit. At nobis religio est, vt vnus apex è scriptis sacris cadat, aut loco suo moueatur; imo collatur vnus ex vno loco, & alius in alio adhibeatur, quod facit ea secun-

da expositio. Denique prima appingit literæ, subintellectiones voluntarias, quæ non habent in ea fundamentum ullum. Simpliciter autem & sine appendicibus voluntariis sumptus literæ cortex; potius sonaret debitum elongationis à morte, & salutis corporeæ excidio, quam à salute & liberatione. Itaque liquet, omnes interpretationes prædictas, vel violentum quid vel gratis affectum continere: eamque dumtaxat quam communissimam esse diximus, probandam esse, tanquam omnium simplicissimam & expeditissimam, optimeque cum textu coherentem. Quæ item perbellè cadit in eum locum, qui ex Psalmo 37. prolatus est in contrarium veritatis quam hic toemur.

Christus, quomodo peccatum & maledictum.

351. Ad locum Apostoli ex 2. Cor. 5. vbi Christus dicitur *factus peccatum*, responderi primum potest verbis Nazianzeni orat. 3. i. initio vbi præfatus Christum egisse piscatorem, & omnibus omnia factum ut omnes lucrificeret, subdit. [Quid dico omnibus omnia? Imò verò, quod Paulus de seipso dicere non sustinuit, hoc Saluatori contigisse reperio. Non enim Iudæus tantum efficitur, & quicquid absurdorum & improborum hominum est, in se recipit: Sed quod his omnibus absurdius est ipsummet etiam peccatum, & ipsamet maledictio, tamen si falsò, nominatur, quo enim modo peccatum esse queat, qui nos etiam à peccati servitute in libertatem asserit? quomodo maledictio, qui à legis maledictione nos redemit? Nimirum ut ratio humilitatis edito argumento, nos ad animis summisionem, quæ sublimitatè parit, instiguet. Fictigitur, quem admodum dixi, piscator; ad omnes se, demittit, euericulo vitur, omnia perfert, ut piscem è profundo extrahat, atque in altum efferat, hoc est hominem in instabilibus & falsis huius vitæ fluctibus natantem.] Summa responsi est, Christum verè quidem non esse peccatum: sic tamen nominari, ne nos qui verè peccatores sumus, fastidiamus audire peccatores, & dici quod sumus. Nec dissimiliter videtur interpretatus S. Cyrillus in 2. anathematismi defensione. Aientibus enim Nestorianis, eodem modo Verbum factum esse carnem, quo Christus legitur factus pro nobis peccatum, & maledictum, respondet S. Cyrillus negando paritatem: Non enim ipsummet maledictum vel peccatum factus est, sed cum iniquis reputatus est, iustus existens, ut aboleat peccatum, & appellatus *maledictum*, qui benedicti creaturam, ut soluat nostrum maledictum, & libet à pena credentes in ipsum. Igitur non est factus secundum veritatem maledictum & peccatum; appellatus autem illorum nominibus, ut aboleat maledictum & peccatum. Verum difficultas est in eo responso: quia excepit quidem Christus patienter, & refert in sacros codices voluit falsò intorta in se conuicia, non tamen Apostolos & Canonicos scriptores ad ea falsa probra imponenda, & ex seipsis citribuenda, indixit: Apostolus autem locis allegatis non referens verba impiorum, sed ex sensu & mente sua, Christum appellat *peccatum & maledictum*.

352. Quare commodior est interpretatio S. Augustini c. 41. Enchir. qui agens de Christo concepto ex Spiritu sancto, sic ait. [Dei gratia Patris vnigenito, non gratia filio sed natura, in vnitate personæ modo mirabili & ineffabili adiunctus atque conuerfus, & ideo nullum peccatum & ipse committens, tamen propter similitudinem carnis peccati, in qua venerat, dictus est & ipse peccatum, sacrificandus ad diluenda peccata. In veteri quippe lege, peccata vocabantur sacrificia pro peccatis. Quod vere iste factus est, cuius erant vmbræ illa. Hinc Apostolus cum dixisset, *Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo*: continuo subiunxit, atque ait, *Eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccati feci, ut nos simus iustitia Dei in ipso*. Nò ait, ut in quibus-

dam mendosis codicibus legitur, *is qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum feci*, tanquam pro nobis Christus ipse peccauerit. Sed ait: *Eum qui non nouerat peccatum*, id est Christum, *pro nobis peccatum feci*. Deus, cui reconciliandi sumus: hoc est sacrificium pro peccatis, per quod reconciliari voletemus. Ipse ergo peccatum, ut nos iustitia; nec nostra, sed Dei sumus: nec in nobis, sed in ipso: sicut ipse peccatum, non suum, sed nostrum; nec in se, sed in nobis constitutum, similitudine carnis peccati, in qua crucifixus est, demonstrauit: ut quoniam peccatum ei non inerat, ita quodam modo peccato mortetur, dum moritur carne, in qua erat similitudo peccati: & cum secundum veritatem peccati nunquam ipse vixisset, nostram ex morte veteri, qua in peccato mortui fueramus, reuiuiscen-tem vitam, noua sua resurrectione signaret.]

Liquet igitur quo sensu, Christus qui peccatum nò nouerat, dictus sit ab Apostolo *factus peccatum*, sue hostia pro expiandis peccatis nostris. Eodemque sensu, quamuis esset *maledictionis maledictio*, ut ait S. Epiphanius hæresi 42. dicitur tamen *factus maledictum*, quia positus est in ara crucis, cui qui affligebatur; maledictus habebatur, iuxta legem latam Leuit. 24. & Deuter. 21. Sic autem peccatum factus Christus Pontifex, peccare fecit Iudæos occasionaliter, ut mysticè philosophatur Origenes hom. 3. in Leuit.

Non quia Christus homo, idè peccator, nec quia baptizatus à Iohanne.

353. Rationem irrationabilissimam postremo loco propositam, ita diluit qui eam reuulit S. Cyrillus. [Si Christus idcirco humanam naturam gestauit, ut eam quæ ab Adam, imbecillitatem acceperat, in se validum, & peccatò superiorem declararet, cur frustra id anxiè inquirunt, quod inuenire non possunt? Quo pacto verò ipsius obliiti sunt dicentis; *Pater Princeps mundi: in me non habet quicquam?* Arguit quidem omnem carnem peccati author, sed stulta atque operosa ipsius indagatio, in Christo ociosa fuit, nullumque locum habuit. Nihil enim omnino in ipso inueniunt fuit. Etenim ad Iudæos inquit: *Quis ex vobis arguet me de peccatis? veritatem dico, cur non creditis mihi?* Quemadmodum igitur in Adam condemnati sumus ob inobedientiā, maledictique transgressionem: ita in Christo, iustificati sumus propter omnimodam peccati carentiam, & inprehensibilem prorsus obedientiam: naturaque humana in hoc pristinam gloriam dignitatemque acquisiuit. Obcuratum vique est os peccati, & cum ipso mortis imperium deletum, ac quodammodo cum sua radice emarcuit.]

354. Quod etiam de Baptismo addebatur, est adeò insulsum, ut vix commemorandum videatur. Nam baptismus Iohannis quem Christus suscepit, esse infirmum & egenum elementum. Et quamvis dicatur Iohannes baptizasse in remissionem peccatorum, tamen id baptismus ille non nisi figuratè & dispositiue præstabat; comminendo videlicet hoc externo signo peccatores, ut lauarentur per contritionem, ac mundificarent. Quod diligentius prosequitur Paulinus Apol. 1.2. contra Felicem Vigelianum, à quo factè tractatum refert, Christum in baptismo Iohannis quem suscepit, spiritali generatione æquè ac nos in Christi baptismo, fuisse renatum: quod Paulinus multiplicis blasphemie & erroris reuincit, sub prædicti libri finem. Vnde quod consentaneè ad hunc errorem apud Nyssenum habetur l. de perfecta Christiani forma, cum explicat quomodo Christus sit primogenitus omnis creature, & apud Ambrosium serm. 18. molliendum est eo modo quo infra ex Facundo referam, agens de adoptione.

Itaque

Itaque suscepit Christus baptismum, non in remissionem suorum peccatorum, sed ut aquas ipsas ablueret, & nobis sanctificandis aptaret. Quam in reme- gre dicit Nazianzenus orat. in sancta lumina, & Panteleon Diaconus oratione. Optime Ambrosius ser. 18. etia de luminibus sanctis. Optime Ambrosius ser. 18. his verbis. Dicit foras aliquis. Qui sanctus est, quare voluit baptizari? Audi ergo. Ideo baptizatur Christus, non ut sanctificetur ab aquis, sed ut ipse aquas sanctificet, & purificatione sui, purificet fluentia illa quæ tangit. Consecratio enim Christi, consecratio maior est elementis. Cum enim Saluator abluitur, iam tunc in nostrum baptismum tota aqua mundatur, & purificatur fons, ut securus postmodum populis lauacri gratia ministraretur. Præcedit ergo Christus per baptismum, ut Christiani post eum confiderent populi subsequantur. Similia serm. 21. Recedit eodem quod S. Chrysostomus homil. in Præcursorem, baptizatum à Ioanne Christum, ait, ut detergeret antiquum peccatum, & appeteret aquæ ac Spiritus vuluam. Tum addit. [Cum Iesus descendisset in Iordanem, videre erat magnum miraculum, fontem in flumine lotum, & flumen in flumine baptizatum. Fons enim Christus (ut ipse ait, me autem qui in fontem aque viua. Et sponsa quæ est Ecclesia. *Fons signatus emittens*, ipse quoque flumen, ut ait propheta: *Flumen Dei repletum est aquis*) venit in aquas & sanctificat eas, & sanauit eas.] Item sanctificat aquas ait serm. de baptismo Christi qui est 24. in primis Græcol. Ibi enim agens de solemnitate Epiphaniæ, & exponens cur ea dies dicta fuerit Epiphania, non rem dies natiuitatis Christi, rationem reddit. [Hæc enim dies est qua baptizatus est, & aquatum naturam sanctificauit. Idcirco etiam in hac solemnitate sub medio noctem omnes, cum magis fuerint, domus latentes reuertunt ac recondunt, & per integrum annum consecrant, ut per quod hodierna die sanctificata sint aquæ; sique miraculum euident, dum nihil temporis longinquitate aquarum illarum natura vitatur, sed integro anno, atque adeo biennio & triennio sapè, quæ hodie fuit hausta, incorrupta & recens permanet, ac post tantum temporis cum iis quæ nuper fuerint è fontibus educat, certat.] Ritus Sacer observatione dignus. Vix enim alibi occurrat.

In eandem sententiam de fine & causa suscepit à Christo baptismi Ioannis, conspirant alii PP. S. Maximus hom. 7. de Epiphani. idcirco tantum baptizatum Christum ait, ut aquæ nostro baptismati consecrarentur. Moyses addit id factum à Christo, ut aquas sanctificaret S. Ambrosius serm. 2. in octaua Epiphaniæ. aquas, Domino per baptismum suum lauante mundatas, egregie describit. Idem habet Petrus Damiani ser. 24. & alii Patres apud Canisium l. 1. de S. Ioanne cap. 7. & apud Colomnsam sect. 1. hydrag. c. 4. num. 30. Pulchre S. Bernardus serm. 1. de Epiphani. [Baptizari vis Dominus Iesus? Vt quid enim, aut quid tibi opus fuit baptizari? Nunquid sano opus est medicina, aut munda- tione mundo? Vnde tibi peccatum, ut baptismi sit necessarium? Nunquid à patre? At Patrem quidem habes, sed Deum, & æqualis est illi, Deus de Deo, lumen de lumine. Nam in Deum peccatum cadere non posse, quis nesciat? An verò de matre? Nam & matrem habes, sed virgo est. Quod ergo peccatum ex ea trahere potuisti, quæ te sine iniquitate concepit, & salua in te- gmine peperit? Quam maculam habere potest agnus sine macula? Ego (inquit Ioannes), à te debeo baptizari, & tu venis ad me? magna utrimque humilitas. Sed nulla comparatio. Quomodo enim non humiliaretur homo coram humili Deo? Sine modo (inquit Dominus) dicit enim sic non implere omnem iustitiam. Acque ius Io- annes & obediuit baptizauit Agnum Dei, & aquas lau- uit. Nos abluti sumus, non ille, quia nobis lauandis aquæ cognoscuntur abluta.] Similiterque mundasse

Iordanis aquas Christum, non ab eis fuisse munda- tum ait Optatus Mileuit. 1. in Parmen. sub init. & S. E- leutherus Tornac. serm. de Incarnatione.

Satisfit directè argumento contra innocen- tiam Christi, ex eius baptismo.

355. Ad argumentum ergo propositum, plenè & be- ne respondet Hilarinus Diaconus (is enim videtur Au- tor) ad qq. ex nouo Testamento in 49. quæ ita habet. [Cur Saluator cum sanctus natus sit, & Christus Do- minus in ipsa natiuitate appellatus, baptizatus est, cum baptismi purificationis causa sit & peccati?] Respon- det autem ad eam quæstionem, in hunc modum. [Ve- rum & manifestum est, creatorem non eguisse bap- tismo, quia Christus non factus, sed natus est, dicente Angelo pastoribus, *Eccenatus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus*. Denique sciens Ioannes sanctita- tem eius, prohibuit eum à baptismo: Saluator verò in- stitit fieri oportere, non utique propter peccatum suum, sed propter implendam iustitiam. Dignum enim erat, ut ipse exemplo esset futuris filiis Dei, quia per bap- tismum filios Dei fieri docebat: & qui credentibus Spi- ritum sanctum à Deo dari promittebat, debuit istud in semetipso visibiliter demonstrare, quo comperto cre- dentes inuisibiliter se posse spiritum sanctum habere sperarent. Nam Saluator, utique, cum de Spiritu san- cto nasceretur, purificatum corpus habuit. Vnctio enim carni eius spiritualiter in vtero virginis data est. Spiritus enim sanctus purificauit quod de Maria virgine in cor- pus Saluatoris profecit: & hæc est vnctio carnis cor- poris Saluatoris. Quare & natus Christus est appella- tus. Quod enim per olei vnctionem præstabat Deus ministerio Prophetarum, iis qui in Reges vngebantur? hoc præstitit Spiritus sanctus homini Christo, addita expiatione: quia anteriores Christi solam potestatem imperii accipiebant per vnctionem: Saluator autem, & potestatem accipit homo natus, & purificatus est natus: incongruum enim erat, ut Dei filius in corpore peccatis subdito (hominis vice) nasceretur. (Cum utri- que ubi apparet Deus, sanctificet: quanto magis quod corpus suum dignatus est appellare?) Hominis ergo causam suscipiens, & per regenerationem filios Dei fieri docens baptizari debuit, ut in se hoc ostenderet ratum. Facile enim probatum habetur & suaderet quod dicitur, si à magistro fieri videatur. Sic utique & virtutum insignia oportuit fieri, ut iam filius Dei apparet, per mysterium regenerationis, modelam da- ret corporis passionibus: ut exemplo esset futuris fra- tribus, quia per regenerationem accepit unusquisque potestatem virtutis.]

Latè quoque Chrysost. hom. de baptismo Christi t. 1. Græcol. demonstrat Christum non fuisse à Ioanne baptizatum ad alieius sui peccati absterisionem. Quod probat ex Christi innocentia summa, & baptismi Io- annis sterilitate gratiæ. Propterea enim Christus, non suum baptismum, qui ferax gratiæ erat & peccatorum absterisus, sed baptismum Ioannis, vnde cumque boni ex se sterilem, suscipere voluit, ut monuit ibidem Chrysostomus. Nolo omittere verba in hanc rem per- illustria quæ habentur apud Theodoretum ad illud Cantic. *Quis mihi det te fratrem meum fugientem vbera* &c. [Ad baptismum accessisti, non ut peccatorum sordes ablueres, cum peccatum non admisseris, nec inuentus sis dolus in ore tuo: Neque ut sancti Spiritus recipe- res gratiam, cuius eras plenus: sed mihi ut indicares, quæ sint Spiritus dona, & qua ratione possim fugere gratiam Spiritus: Ideo sub columbæ specie descendit Spiritus sanctus, non ut præberet tibi quæ non habe- res, (plenus enim eras gratiis ipsius,) sed ut mihi de- monstrares, quod sit baptismatis munus.]

Christum

*Christum ut viatorem, esse impeccabilem.
quàm certum.*

356. Habemus Christi impeccantiam. Nunc de impeccabilitate agendum, quæ apud omnes ita & indubitata est, si Christus spectetur ut comprehensor. Beatos enim certissimum est esse vnde cumque impeccabiles, iuxta illud Augustini 4. Cinit. cap. 9. [Vbi amor boni immutabilis est, profecto si dici potest, mali canendi timor securus est] Nimirum amor Dei super omnia, ad quem Beatus Dei clarè visi, necessariò determinatur, extorquet à voluntate beati amorem omnia exequendi quæ à Deo mandari agnoverit: (vnde existit impeccabilitas quoad peccata omissionis:) itemque extorquet odium cuiuscunque Deo displicentis, & illud vitandi firmum propositum; cum quo impossibile est coherere peccatum commissionis. Atque ita voluntas beati, felici necessitate ab omni peccato liberatur, & supposita beatitudine est planè impeccabilis. Nec purò hunc Christi statum attendisse Agidius quodl. 2. q. 3. cum dixit, impossibile esse Christum mentiri (quod utique peccatum est,) si impossibilitas sumatur pro magna indecentia. Quia ratione ait, impossibile fuisse Christum generationi operam dare, quia quamvis absolute id posset, fuisset tamen indecentissimum. Hoc (ut dixi) non potuit Agidius aliter intelligere quàm spectando Christum præcisè prout viatorem, quia ratione esset peccabilis iuxta aliquotum sententiam, de qua mox. Spectando autem Christum etiam in statu comprehensoris, manifestè absurda esset ea Agidii opinio: quia sic, apertè impossibile est Christum peccare. Neque id vllus vniquam asseruit. Qui enim Christum peccare potuisse admiserunt, spectantur dumtaxat statum Christi viatoris. At si Christus spectetur cum visione beatifica & eius appendicibus, nemo vniquam negavit quin esset planè impeccabilis: quia id necessariò confert dilectio super omnia affectans beatitudinem. Et hoc pacto, valet ratio pro impeccabilitate Christi, quam auctor lib. 2. de incarnatione apud Augustinum, ex Origene 2. Periar. cap. 6. format ex dilectione. Quæ ratio prout ibi proponitur, nulla esset.

357. At non pauci, Christi impeccabilitatem negant, si Christus spectetur absque visione beatifica, & eam subsequente amore Dei super omnia, & perfectissimo; ita ut tantum habeatur ratio vniionis hypostatice. Vnde qui aduersus hos Autores argumentantur ex Christi beatitudine, inferente incapacitatem peccati, non satis affectu sunt eorum mentem, quæ Christum admittit fore peccabilem si beatitudo excluderetur, etiam si vniio non deesset. Itaque Durandus in 3. d. 12. q. num. 6. ait, quæstionem de impeccabilitate Christi, non esse dubitabilem, si spectemus voluntatem Christi potentem beatitudine. Et hoc satis superque esse potest ut dicamus, Christum esse prorsus impeccabilem: sic enim omnes de Beatis loquimur. Difficultas argo tantum est, de Christo spectato absque beatitudine; siue an potentia actualiter peccandi, de aliis enim peccatis ab actualibus, scilicet postea agemus, ut & de actualibus quæ iam sint transacta, transierintque in nodam maculam, excludenda præterea sit à Christo aliam aliquam ob causam, quàm ob beatitudinem, quæ potiebatur etiam hic in via. V. G. ob vniionem hypostaticam, vel aliquid ab ea collatum, aut ratione eius debitum Christo. Negat Datandus loco allegato n. 8. dicens. *in contrarium magis obfistere verba deuota, quàm rationem efficacem.* Negant etiam Ocham, Bassolis, Almainus, & alii nonnulli in 3. d. 12. & Rada controu. 4. artic. 3. Rationem adhibent quia natura assumpta, per diu nam suppositionem nihilo sit sapientior, potentior, aut perfectior, nisi suppositi. Ergo sicut sec-

clusa diuina suppositione peccare posset, ita etiam ea posita: quia potentia peccandi non consequitur suppositum, sed voluntatem liberam naturæ implantatam. Quod si quis inferat, inde secuturum peccatum humanitate assumpta Deum dicendum fore peccatum per communicationem idiomatum; negant Autores prædicti id esse incommodum: non enim ideo Deo peccaret influendo per se in peccatum, vel non impediendo quod impedire teneretur; ac proinde afflicto sibi labem culpæ alienæ: sed tantum denominaretur peccans, eodem modo quo denominatur mortuus & sepultus, citra vllam imperfectionem aut dedecus suum. Atque igitur iuxta hos Autores, posset Deus permittere naturam assumptam labi in peccatum sponte sua, ac posset permittere ignem si assumeretur, trahere æquè in domum boni pauperis, ac in domum diuitis nequam. Id quod certius etiam esse censet Durandus, si ageretur de humanitate assumpta, quæ ignoraret se assumi, ut sanè posset contingere, si ita Deo videretur. Quidni enim huiusmodi humanitatis sibi permitti posset, ac peccare?

358. In hanc sententiam, recentiores nonnulli censuram nunquam parci, magno ferore conuertunt, ut videre est apud Laissum Turianum opusc. 6. de gratia disp. 10. dub. 8. num. 4. Nec posse talem sententiam sine temeritate & impietatis specie defendi, ait Suarez t. 1. 3. p. d. 33. l. 2. Imo Capreolus in 1. d. 12. attentis corollariis quæ ex hac sententia inferri pronuntiat eam esse essentialiam prauum autium, & hæreticam, quæ blasphemiam, eiusque pertinacem affectorem, flammis vltimis esse adiudicandum. Mirus Ragula 3. p. d. 114. ait eam sententiam meritis censeri temerariam, eo quod aduersetur communi Patrum sententiæ. Mihi tamen omnes hæc notæ repudiandæ videntur, quia non inuenio eam fundamentum idoneum. Nam quamvis in Patribus inueniantur aliqua conformiora alteri sententiæ quam mox subiiciam, tamen hoc non est satis ad confingendam terris illis notis hanc sententiam: præsertim quia Patres præcipue intendunt affirmare Christum esse impeccabilem, de quo non est controuersia. An verò ex hac aut illa causa sit docenda Christi impeccabilitas, minus interest Patrum; & eorum plerique, nullo modo id attingunt. Quare centenas dimittamus.

Esse tamen Christum vi vniionis impeccabilem, quod sententia propolita difficeret, habeo persuasissimum, cum communiori Theologorum sententia in 3. d. 12. vel 3. p. q. 1. art. 1. Potest autem duobus modis stabiliti quod affirmo. Nempe primò, spectando protectionem & ditionem debitam humanitati Christi ratione vniionis cum Verbo: secundò attendendo ad ipsam vniionem & sanctitatem substantialem, quam formaliter conuenit humanitati Verbo coniunctæ. Quæ utraque ratio, æquè procedit siue humanitas assumpta sciat assumptionem suam, ut verè eam scivit Christi humanitas; siue eam ignoret: ut de potentia absoluta posset ignorare. Ut proinde limitatio superius ex Durando tacta, non sit curanda.

Probatur ex cura voluntati Christi à Verbo debita.

359. Prior probatio, ut caui s. subducatur, sic est formanda. Si duæ voluntates liberæ coniungantur in vna persona, & eorum voluntatum vna sit superior, altera inferior; incumbit superiori diuigere inferiorem, eamque si possit impedire ne peccet, ita ut nisi impediat contrahat culpam quæ non potest non certi in ea permissione peccati, quod voluntas superior potest, & tenetur impedire. Non abs re addo hæc verba, *potest & tenetur.* Nam fieri potest suppositio, in qua voluntatum eidem personæ implantatarum vna non posset alteram impedire & tunc permissio peccati, non

non esset inhonesta alteri voluntati, etiam si nobilio-
ri, & aliquatenus superiori, v.g. si Angelus vniuer-
sitati humanitati, non posset Angelus ad nutum obflare,
quominus humana voluntas quippe ex se libera pec-
cato commacularetur: vnde ea permissio posset non
esse Angelo inhonesta, atque culpabilis. Item si atten-
das circumstantijs, voluntas superior eiusdem supposi-
ti non teneretur impedire peccatum voluntatis infe-
rioris, tunc permissio peccati non esset mala respectu
voluntatis illius superioris, vt est perspicuum ex ple-
risque exceptis humanis, in quibus permissio pecca-
ti vicio vacat; quia deest obligatio peccatum impe-
diendi. Vt ergo ex duobus voluntatibus confertis ge-
neratur naturæ eiusdem suppositi, ea quæ superior est,
teneatur dirigere inferiorem, & obflare ne peccet, seip-
sum aliqui commaculatura peccato; necesse est, vt
voluntas illa superior, possit & teneatur inferiorem
voluntatem impedire ne peccet. Quia ratione volun-
tas superior, si sciat appetitum inferiorem cum si co-
rumpit est, ferociter, peccatum ipsamet contrahit. Et
contergo autem, non quisquis superior peccatum in-
ferioris permittit, peccat: sed tantum cum potest, &
teneatur. Nec nisi hoc pacto valet illud Arnobij lib. 4.
[Quisquis pariter peccat peccantem, is vires ministrat
malicie.] Et illud Eleutherij Papæ Epistola ad Gallos.
[Inprobis probe resistere, non negligimus. Negligere
cum cum possis deturbare perniciosos, nihil aliud est
quam fouere nec caret stimulo societatis occultat qui
manifesto facinori desinit obuiare.] Saluianus item
lib. 2. de provid. post med. [Potestas magna & poten-
tissima quæ inhibere scelus maximum potest, quasi
probat debere fieri, si sciens patitur perpetrari. In cu-
ius enim mano est vt prohibeat inberi agi, si non pro-
hibet admitti.] Atqui in Christo duæ voluntates li-
beræ ita sociantur, vt diuina sit superior; potestas hu-
manæ à peccando coëtere, & ad id etiam teneatur.
Ergo nisi diuina Christi voluntas cohibuisset hu-
manam, Deus ipse contraxisset culpam: quod constat
impossibile, atque adeo etiam impossibile est Chri-
stum peccare.

360. Sola Minor probanda superest, quoad hoc
quod in ea assumitur, de obligatione qua Deus astrin-
gitur impedire humanitatem Christi ne peccet. Cœ-
tera enim quæ in ea minore habentur, sunt per se cla-
ra. Eam autem obligationem existimo sufficienter in-
de probari, quod vnio Verbi cum humanitate maior
est quam vnio alterius creaturæ cum Deo, iuxta illud
Anastasi cap. 2. 1. 2. 17. [Confitemur etiam animam
de corpore, quæ verbo hypostaticè vnita sunt, verbo
inhiberi, simulque cum omnibus proprietatibus suis à
Verbo magis regi ac duci, quam vlla alia creatura ei-
dem subiiciatur, & ab eodem regatur; cum longè ar-
ctius cum verbo coniuncta sint, quam vllæ aliæ res
creaturæ.] Tanta certe est ea vnio in Christo, vt natura
humana sit natura diuini suppositi, cuius proinde est
illam curare, & à tanto malo quantum est malum cul-
pæ auertere efficaciter, multo magis quam sit viri,
regem, dirigere, & à peccato auertere pro facultate:
utque multo magis, quam sit patris familias, vel
Domini, obflare quantum possunt peccatis subd-
torum peccatum ipsimet ni id faciant. Longè quippe ar-
ctior est coniunctio Verbi cum sua humanitate, quam
mariti cum vxore, vt deservit notat Origenes lib. 1. Pe-
nit. c. 6. Et maior quidem est ea vnio, quam sit vel pa-
tris cum filio, vel Domini cum seruo, quæ non sunt
uniones physice, qualis est Verbi coniunctio cum
humanitate. Sicut igitur hæ personæ tenentur obflare
peccatis illarum aliarum personarum, quæ longè mi-
nus cum illis sunt coniunctæ; & nisi obficerent quantum
possunt, peccant: ita etiam Deus peccaret; nisi huma-
nitatem sibi copularam peccato prohiberet. Peccaret
inquam propriè & intrinsecè, nec tantum per com-
munionem propriam & intrinsecè, nec tantum per com-

Theoph. Raynaud. Christum.

municationem idiomatum; quod reuera nihil esse
nec magis à Deo abhorretur, quam esse crucifixum
aut mortuum: vt plane nititur Palacium in 3. d. 1. 2. disp.
2. & Suarez tom. 1. 3. p. d. 3. 3. serm. 2. scilicet notare eam
adscriptiorem peccati Deo factam per solam commu-
nicationem idiomatum. Imò quod in personis illis
humanis respectu inferiorum non semper cernitur, in
diuina voluntate ad humanam Christi voluntatem
comparata semper inuenitur; nempe vt nullus possit
fingi interuentus circumstantiarum, in quibus obliga-
tio impediendi voluntatem humanam à peccato, sus-
pendatur vel evanescat. Itaque semper peccasset Deus,
quoties peccaret humana Christi voluntas: & cum im-
possibile veritatem accipiet vt Deus peccet, impos-
sibile quoque erit, Christum peccare.

361. Sic proposita prima illa ratio probandi impe-
cabilitatem Christi ex vnione, subducitur impugnatio-
nibus quibus Aquilanus in 3. d. 1. 2. q. 1. Durandus su-
pra, Valques 3. p. d. 6. 1. cap. 5. & alij, insurgunt aduersus
probationem impeccabilitatis Christi, ex suppositione
humanitatis per Verbum. Non enim cum Toletus in
cap. 8. Ioan. annot. 19. fundamus vim argumentationis
nostræ, in vulgari effato, *actiones sunt suppositorum*; quasi
inferamus, Christo per humanam voluntatem pec-
cante, actionem illam malam tribuendam esse diui-
no supposito, tanquam principio actiuo: quo pacto
ea probatio, plerisque cauillis pateret, eique præfer-
tim, quod suppositivitas non sit naturæ ratio agendi.
Non igitur sic sumus argumentati, sed ex eo quod
propter nexum Verbi cum humanitate, incumbat Ver-
bo frenare humanitatem, & à peccando coëtere, Verbo
inquam non quatenus præcisè est suppositum, sed
quatenus habet voluntatem superiorem, cuius est vo-
luntatem inferiorem sibi coniunctam regere. Vnde
quia ea voluntas superior, communis est Patri & Spi-
ritui sancto, nisi peccatum humanitatis impediretur,
tam peccaret Pater & Spiritus sanctus, quam Verbum.
Tamen quia coniunctio fundans obligationem im-
pediendi peccatum humanitatis, non esset immediatè
nisi cum Verbo, potius ei tribueretur peccatum om-
nibus reuera diuinis personis illinendum, si Christus
peccaret. Et verum quidem est, quod ex aduersarijs
supra retulimus: nempe humanitatem Christi præcisè
vi suppositionis diuinæ, non esse sapientiorum, aut
potentiorum, vel perfectiorum; ita vt nequeat idcir-
co in peccatum prolabi. Tamen eatenus sit perfectior,
& à peccato elongatior, ita vt sit impossibile in illud
ruere, quatenus intuitu diuini suppositi, voluntas
Christi diuina, debebat humanæ directionem, & ple-
nam à peccato præsertionem, ob fæderatam pecca-
to intrinsecam, ratione libertatis qua voluntas pec-
cans abuteretur. In quo esset latum discrimen, inter
combustionem per ignem hypostaticè assumptum, &
peccatum per humanam Christi voluntatem admissum;
vnde Durandus argumentabatur. Nam combus-
tio, quæ est naturalis actio ignis, non est aliquid
Deum dirigentem dedecens; sicut enim dedecet culpæ
admissio, per voluntatem naturæ sibi coniunctæ.

Eadem probatio, adhibita à Patribus.

362. Itaque prima illa impeccabilitatis Christi pro-
batio, idonea est: sicque est concipiendum argumen-
tum, quo Patres & Doctores impeccabilitatem Christi
inde confirmant, quod voluntas humana Christi, sit
voluntas diuinæ personæ: siue quod Christum pec-
care impossibile fuerit, quia est Deus. Nonnullos Pa-
tres sic confirmantes Christi impeccabilitatem, inuat
adscribere, ijs dimissis quos hac argumentatione vfos,
refert, Toletus in cap. 8. Ioan. annot. 19. quia apud illos
nihil inuenio.

S. August. l. de corrept. & gratia c. 40. *Quod nascetur
ex te Sanctum, vocabitur filium Dei.* Ista natiuitas prom-
Z z fectò

secundo gratuita, coniunxit in unitate personam hominem Deo, carnem verbo istam naturam bonam opera secuta sunt, non bona opera meruerunt neque enim merendum erat, ne isto ineffabili modo in unitatem personam a verbo Deo, natura humana suscepta, per liberum voluntatis peccaret arbitrium; cum ipsa susceptio talis esset, ut natura hominis a Deo ita suscepta, nullum in se motum malae voluntatis admitteret.

Apud eundem Autor libri 2. de incarnat. sub finem, describens Origenem 2. periar. c. 6. [Massam sicut in fornacibus saepe fieri oculis deprehendimus, totam ignem effectam dicimus, quia nec aliud in ea nisi ignis cernitur; sed & si quis contingere atque contrahere attentaerit, non ferris, sed ignis vim sentiat. Hoc ergo modo etiam illa anima, quae quasi ferrum in igne, sic semper in Verbo, semper in sapientia, semper in Deo posita est; omne quod agit, quod sentit, quod intelligit, Deus est. Et ideo nec vertibilis, nec mutabilis dici potest, quae inconvertibilitatem ex Verbi Dei unitate, indefinenter ignita possidebit.] Et mox. [Ista anima aliter oleo lactitiae: id est, Verbo Dei, & sapientia vngitur, & aliter participes eius, id est, sancti Prophetae & Apostoli. Illi enim in odorem vnguentorum eius ecurrere dicuntur; Ista vero anima vasculum vnguenti ipsius fuit, ex cuius fragrantia, participes digni quique Prophetae & Apostoli fiebant. Sicuti ergo alius est vnguenti odor, & alia est vnguenti substantia: ita aliud est Christus, & aliud participes sui. Et sicut vos ipsum quod substantiam continet vnguenti, nullum genus potest aliud recipere liquoris: ita anima Christi, vel vas in quo inerat substantia vnguenti; impossibile fuit, ut contrarium reciperet odorem. Participes vero eius, quam proximi fuerint vasculo, tam odoris erunt participes & capaces; & qui oxo dore eius participant, si se paulo longius a fragrantia eius amoverint, impossibile est ut non incident in odorem contrarium.] Haec Autor ille, & pie ad rem praesentem apposuit. Miror vero quid in mentem venerit Egidio Coninck discipulo 2. de actibus supern. n. 122. ut eorum mellesem ex his verbis colligeret: quasi Origenes (& idem aequè de Pseudoaugustino qui eum descripsit, est statuendum,) & animam Christi dixerit corpori praexistisse, & solo amore unitam esse Verbo Dei, vniione accidentaria, qualis est ferri & ignis. Ego nihil horum omnium, in eo loco Origenis deprehendo; praeter apparentiam aliquam quod animam Christi praexistisse corpori dixerit: quam tamen apparentiam, supra discipuli, agens de Christi anima. Itaque nihil putans subolfacio in verbis relatis ex eo loco Origenis, & describentis eum Pseudoaugustini.

363. S. Epiph. in Anchorato. [Quis audebit dicere, propterea quod Saluator carnem assumpsit, a carne abductum esse, ita ut bruta carnis opera perfecit, iuxta totius vasis proprii consequentiam, quem tamen vilem & humanam carnem habuisse constat. Sed in nulla re lapsantem? Deus enim Verbum ex supernis a Patre progressum, quum voluisset in carne nasci, frangebatur vos ipsum: & sicut volebat, cohibere ipsum ab omni inutili carnali turba poruit. Si vero volebat, remittebat: remittebat autem ad rationales & decentes ipsius Deitatem, corporales necessitates. Neque enim cum haberet mentem in veritate, quemadmodum totam Incarnationem in veritate, mens distendebatur ad irrationales concupiscentias. Neque ea quae carnis sunt, similiter ut nos, faciebat aut cogitabat: Verum ut Deus in carne vera genitus ex Virgine Maria, & carne & anima faciebat; itemque mente, & toto vase in hominum genere conuersabatur, ex supernis ex Patre in substantia existens, Deus Verbum.] Et infra. [Peccatum non fecit, neque ingentis est dolus in ore ipsius. Si enim virtutem suam sanctis insufflauit, & hi quibus inspirauit, testantur quod erant sancti, iusti,

progressi in diebus suis citra reprehensionem; quando magis ipse in quo omni Deitatis plenitudine habitare complacuit corporaliter, etiam si carnem veram accepit ex Maria semper Virgine, & animam verè humanam, & mentem, & si quid aliud est in homine, ipse in seipso habens vniuersa, continuit Deus existens; non diuisa ad malitiam, non fracta à maligno illo, non cepta voluptate, non cadentia sub delictum Adae?]

Anastasio Sinaïta cap. 2. d. 7. [Sola igitur Christi mens, & sanctissima eius anima, incapax, omnisque malitiae nescia fuit, forma enim serui erat, quae regeretur, & gubernabatur à diuino Verbo in eadem hypostasi sibi coniuncta. Quocirca hoc etiam profitebatur ea, quae in Salvatore inerat humana natura: Non possum à me ipso facere quidquam. Cum enim supra naturae leges & praescripta, sine humano semine, tantum corpus Dei & anima, subsisteret; Domini naturae & imperio promptè subiiciebatur, tamquam ad diuinitatem euecta.] Locum Ioannis ab Anastasio adductum, eodem sensu accipit, & ad Christi in peccabilitatem aptat Rupertus lib. 1. de oper. Spiritus Sancti cap. 30.

364. Theodorus Abucara opusc. 7. [Deus Verbum assumpta natura humanitatis perfecta, vñus est libera eius voluntas, & sensibus & naturalibus potentijs omnibus, conuenienter naturae, & ut oportebat, ac secundum voluntatem Dei; atque ita vicit diabolum, non opposita & supposita in luctatione diuina virtute, & ampliore quam naturali; sed ut decebat Deum & legem, vñus naturalibus & omnibus naturae partibus, & potentijs, & organis sic compositis, sicut conueniebat, ut mensura humanitatis postulabat. Atque ita vicit, & ostendit naturam vicericem, & naturae deinceps victoriam, & iustificatio attribuitur.] Et in fine opusculi, interrogante Arabe, an Christus potuerit à Satana & mundo induci ad culpam, respondit Orthodoxus. [Non potuisse dicimus; non propter infirmitatem, & debilitatem, sed propter conuenientiam rationis, & decentiae, sicut dicimus, non posse Deum iniuriam facere.]

S. Cyrillus I. de S. Trinit. c. 15. & 16. [Christus qui Deus erat humanae naturae secundum personam vñus, bonus erat quā Deus. Atqui verò etiam quā homo, libera potestate bonum habebat, quod secundum naturam est. Quemadmodum enim malum & peccatum praeter naturam est, sic sanè etiam bonum, & virtus, secundum naturam est. Vnde etiam à quibusdam, id est, peccatum, eiusmodi appellationem accepit, quod sit *donositas*, id est, aberratio à bono, quod secundum naturam est. Itaque Angeli quidem difficulter mobiles ad malum sunt, & dicuntur beneficio nimirum Dei cui assident, & à quo semper lucem accipiunt. At anima Domini: omni modo ad malum est immobilis, ut quae ipsum Deum Verbum non secundum affectionem, Sed secundum vñionem in se habeat. Et illa quidem principatum obibat corporis; ipsius autem, Deus Verbum dux & princeps erat, quem liberè sequebatur & animam illius voluntatè implere propter summam suae sanctitatis eminentiam, vel maxime desiderabat. Quapropter etiam Dominus ad Patrem suum tempore Passionis orans, ut homo dicebat. *Non ut ego ualeam, sed ut tu, fiat voluntas tua.* Arguit enim hic sermo, non esse animam Domini, quod vna sit Dei Verbi, quod ei vñitum fuerat, & Patris voluntas Dominus ergo quae seruis conueniunt, ipsorum seruorum gratia, sed supra seruorum conditionem habebat. Quippe Dominus erat, tametsi formam serui assumpsit.]

365. Eodem reducenda est egregia ratio impeccabilitatis Christi, quam S. Cyrillus sub initium capituli illius 15. sic fortinauerat. [Elegendi facilitatem habet Christus, ut qui libero, esset praeditus arbitrio & humanae id insuper naturae conditio exigeret, propterea quod

quod etiam rationis esset particeps. (Quicquid enim rationis est particeps, libero prædictum est arbitrio; & quicquid libero prædictum est arbitrio, eligendi facultatem habet:) consilio autem & consideratione, & sententia & electione nostri instat, ne utique quæ habuit, & nec sollicita circumspectione. Quoad enim utrumque Deuserat, partim natura, deificatione partim. Quapropter etiam secundum hanc rationem, omni peccato superior erat. Vel enim ex lubrica electione nobis euenit ut peccemus, aut præter electionem ex eo quod attenti non sumus. Quin potius ipsum hoc quod attenti non sumus, peccatum est, aut certe peccati principium. Quæ etiam causa est, quod inuoluntarium peccatorum pœnas luimus. Vbi autem causa abest, quomodo ibi id quod ex causa est, obrepere possit?]

Rapertus libro de voluntate Dei cap. 1. [Facta est itaque quoniam à viro & omnipotente creatore fieri potuit, facta est non tam per creationem, quàm per assumptionem creatura talis, quæ peccare non solummodo nollet, verum etiam non posset; quemadmodum dicit eadem creatura noua, filius hominis, idemque creator antiquus, filius Dei inconvertibilis; Amen omnes dico vobis, non potest filius à se facere quicquam, nisi quod viderit patrem facientem. Item. Non possum ego à meipso facere quicquam. Quid enim est, quemquam à semetipso quicquam facere, nisi malum facere? Ergo non possum (inquit) à meipso facere quicquam, id est, contra Deum seorsum, extra verum, per memetipsum diuina voluntate mea, à voluntate Dei. Patris, sicut Angelus refusa, vel sicut primus homo præuicator facere potuit & fecit, ut qui erat uterque creatura, & potius inconvertibilis facta, & idcirco mutabilis. Nam ille Angelus sine homo quamdiu aliquid accidens admittit ab essentiali bono auctus tandem à semetipso operatur; v.g. cum dicit malum bonum, & bonum malum, cum inique iudicat condemnans iustum, & iustificans impium. Vnde enim hæc nisi à semetipso facit, cum in essentia rerum aliter sit? Et hæc quidem, de cætera huiusmodi, homo si multum est iustus, eum possit facere, non vult: Si autem parum iustus est, vel ad iustitiam nunc primum dispositus, nec adhuc eiusdem iustitie habitum indutus, parum inquam iustus est, si facere non audeat. Deus autem sicut nulli vicio nullique omnino accidentibus subiacet, ita summè iustus, tale aliquid omnino facere non potest.]

Quid per Verbi curam ademptum vel datum Christi voluntati, ut esset impeccabilis committendo.

366. Quare probatio impeccabilitatis Christi ex ratione, cum sit tam granum Patrum, maximi æstimanda est: nec rectè Vasques 3. p.d. 61. c. 5. tam desuper. Vnum tamen, ad eius plenum robur & illustrationem omnimodam, desiderari video. Nempe quæ ratione ea directio à Deo adhiberetur, per quam Christus diximus factum esse impeccabilem. Quod prout est ac si quaeretur, quid faceret, quidve subtraheret Deus, circa voluntatem Christi creatam, ut non posset peccare actualiter, semouendo visionem & amorem beatificum, quem nunc attendi nolumus. Et quoad peccata quidem commissionis, non est magna difficultas. Eatenus enim Deus, eripiebat Christo præsentiam expeditam peccandi contra præcepta negatiua per commissionem; quatenus decreto suo non præparauit imò negauit Christi voluntati concursum ad hoc operandum. Quia enim Deus tenebat regere bonam Christi voluntatem; non præparauit ei concursum ad operandum, cum operatio præcepto negatiua verabatur. Nec dici potest, Deum quidem præparasse concursum, sed posito quod voluntas Christi præ-

Theroph. Raynandi Christum.

nolceretur eo vsura, subducendum esse. Hoc non potest dici; tum quia ea præparatio esset planè otiosa: tum quia pugnaret cum voluntate subtrahendi concursum ad operandum, si voluntas vellet operari. Nam duæ illæ voluntates, sunt impossibiles; velle præparare concursum ad operandum; Et velle illum subducere si voluntas eum deposcet & operari statuat. Non est igitur ad intelligendum difficile, quomodo voluntas Christi sit impeccabilis quoad commissiones, quod vnum genus peccatorum attendisse videntur Rubio-nius in 5. d. 12. q. 2. art. 2. & alij quidam antiqui, cum dicunt Christum esse impeccabilem, quia Deus non vult cum eo concurrere.

Idem dubium quoad malas omissiones, malè expeditum.

367. Sed restant peccata omissionis, ad quorum perpetrationem nullus planè concursus diuinus est necessarius, quia consistunt in non actu. Et quamuis iuxta aliquos, mea quidem sententia non rectè sentientes, nequeat dari pura omisso, sed ei positius aliquis actus semper adiungatur: tamen tota malitia omissionis, consistit in negatione actus debiti, quam per accidens concomitatur actus ille positius, cuius proinde interclusio per subductum concursum, nihil iuuabit ad excludendam negationem actus debiti, in qua sola consistit peccatum omissionis. Pro his ergo peccatis, quomodo conferatur impeccabilitas, aliter exponendum est, quàm per concursus subtractionem: quandoquidem eo ipso quod homo, vigente agendi obligatione sciens & aduertens cum posset bene agere, non agit; peccatum omissionis incurrit, etiam si neque eam omissionem positius velit, neque possit habere ratam.

Video dici posse, agendi potestatem quæ exigitur ad omissionis libertatem, atque adeò malitiam præcludi in eo euentu posse, aliter quàm subtractione concursus exhibendi voluntati, quem vidimus ad hæc peccata non esse necessariam: nimirum vel subtractione concursus necessarij respectu intellectus, vel adactione voluntatis, ut positius velit. Operatio enim intellectus prælucentis necessaria semper est, ut quomodoque peccetur, quia notitia est principij primij voluntarij & liberi, sine quo nulla est malitia. Si ergo subducatur intellectui concursus, ita ut iudicare non possit esse sensibiliter bonum omittere operationem, omisso non erit libera, atque adeò neque vitiosa. Et æquè obstruetur aditus ad omissionem, si permittatur quidem intellectus pronuntiare de bonitate sensibili omissionis, sed iudicio incongruo, nec contemptato voluntati, ex quo omisso non sequatur: quia quicquid liberè facimus aut omitimus, ex iudicio congruo & voluntati nostræ contemptato præstamus. Vnde si Deus tantum permittat, omissionem proponi bonam sensibiliter per iudicium incongruum, nunquam omisso sequetur liberè, atque adeò nunquam erit mala. Tandem si quo temporis puncto virget operandi obligatio, Deus forti motione vel abreptione adigat voluntatem ad agendum quod præcipitur præcepto affirmatiuo; certum est præcludendam esse omissionem, eiusque vitium. Itaque erit cui videatur, potestatem non operandi quæ necessaria est ut omisso sit libera, excludi in præsentij negotio posse, aliter quàm subtractione concursus requisiti pro actione voluntatis.

368. Reuera tamen, nullus horum dicendi modorum videtur idoneus. Nam iudicium quo præcluso voluntas priuatur libertate omitendi, non est iudicium reflexè approbans bonitatem omissionis; quia sine eo iudicio reflexo, potest omisso libera & mala esse, si homo aduertat virgere obligationem agendi, & ferietur: Hoc autem iudicium: quod præcisè est ne-

cessarium

cessarium ut quis possit agere, atque adeo ut liberè omittat, non fuit à Deo impeditum in Christo, alioqui factus esset ignorans; quod æquè incommodum est admittere, ac peccabilitatem Christo concedere. Quod si dicatur, concessum quidem fuisse Christo iudicium aliquale, sed incongruum, ex quo effectus non sequitur; illud in primis opponitur, in iudicio quale diximus necessarium duntaxat esse ad liberè omittendum, ægrè distingui posse congruitatem, & incongruitatem, cum illud iudicium non sit propositio boni sensibilis quod cerni potest in omittendo propter hanc aut illam causam; ubi habere locum potest varietas illa congrui & incongrui iudicii, ob diversitatem rationum moventium quarum aliquæ congruunt, aliæ dissonant voluntati, sed sit præcisè propositio obligationis operandi: in qua nuda propositione, non apparet quæ distinctio congrui & incongrui iudicii queat fundari. Sed esto concedatur sanè illud iudicium posse esse incongruum. Inde tamen tantum inferre licebit, omissionem non esse securam, quia ex iudicio incongruo nihil liberum sequitur: Non tamen licebit inferre, omissionem non posse sequi, quod necessarium est, ut Christi quoad eam impeccabilitas habeatur. Neque enim tantum intendimus, monstrare quomodò Christus non sit peccaturus omittendo, sed quomodò ne peccare, quidem possit. Denique adactio voluntatis Christi ad operandum, non potest esse vsui ad libertatem omissionis vitiosæ impediendam, & auferendam potestatem expeditam peccandi per omissionem, quia adactio physica extorquet actionem cum omnibus suis circumstantiis: unde funditus excinderetur libertas, quam tamen saluam esse oportet, nec (ut infra videbimus,) retineri vigente præcepto potest, nisi quoad circumstantiarum delectum, quam physica adactio planè excluderet.

Vera expeditio.

369. Legitima itaque ratio, exponendi quomodò Deus spectata sola vnione, voluntatem Christi ita dirigat, ut non possit omittendo peccare, in eo sita esse videtur, quod Deus absoluto & efficaci decreto præfinierit omnes Christi actus, quos ex præcepto tenebatur elicere: ita ut quamvis de facto noluerit Christum ad eos adigere, quia prævidebat eum sponte sua elicitorum actus illos; esset tamen fortiter adactus ad operandum, si præuisum esset illam elicendi voluntatem, Christo defuturam esse in puncto vigentis obligationis. Deus enim qui humanam Christi voluntatem tenetur regere, & à peccato arcere, ac curare ne peccare possit; supposita operandi obligatione respectu Christi, tenetur velle eum adigere ad elicendum actum præcepto affirmativo inditum, nisi ipsemet Christus prævideatur ultro & sponte sua operaturus. Si enim hoc prævideatur, ut sanè præuisum est quoad omnes actus à Christo elicendos ex obligatione præcepti aliquis affirmatiui, frustra interponeretur adactio. Per eam potè adigendi voluntatem, quæ tamen in actum non erumpat, nec sit præfinitio mouens, sed purè immanens, optimè consulimus & Christi libertati, & impeccabilitati, quoad omissionem actus præcepti. Nam vi modi operandi ad extra quem Deus tenet de facto, voluntas sibi ipsi permittitur: unde liberè fertur in executionem præcepti affirmatiui quam sponte eligit. Quia tamen si non fuisset præuisa sic electura, non fuisset sibi permittenda, sed fuisset adigenda ad eligendum; eamque in eo euentu adigendi voluntatem Deus re ipsa concepit; propterea voluntas ita est libera, ut tamen simpliciter loquendo sit impeccabilis, vi solius vnionis, & directionis diuinæ ob vnionem debitam: quia impossibile est, peccatum coniungi cum diuino illo decreto, quod suppono latum ex obligatio-

ne quæ Deo iniicitur curandi & regendi voluntatem Christi humanam. Neque dicas, hinc sequi quosdam electos esse impeccabiles, cum ex suppositione diuini decreti de illis efficaciter ad gloriam perducendis, æquè affirmandum sit eos fore adigendos ad operandum, nisi præviderentur voluturi. Hoc si dicas, respondebo decretum Dei de electis perducendis ad gloriam, non esse ineluctabile, quale hæc obiectio supponit, sed esse duntaxat efficax per ordinem ad auxilia congrua; quæ effectum quidem fiat habitura, ita tamen ut nihil sit quod obster, quominus voluntas si veller, ea cassi redderet: quod circa Christum impediretur interpositione decreti diuini ineluctabilis, verèque præfinitui, quo ita libertati Christi parciat, ut tamen non parceretur, nisi ipsa ultro se dederet, & sequeretur blandè vocantem Deum, quo tempore præcepti affirmatiui obligatio virget. Itaque quamvis Christus spectato modo se habendi quem Deus de facto seruauit cum eius voluntate, tempore implendi præcepti affirmatiui, potuisset non agere cum agendum erat, atque adeò peccare; Tamen attento decreto actuali diuino, de immutatione prædicti modi se habendi, si voluntas non fuisset sponte consensura; potest ac debet Christus dici simpliciter impeccabilis, etiam sistendo (ut nunc facimus,) intra directionem debitam intuenti vnionis, nec recurriendo ad visionem beatificam, vi cuius Christus alia ratione reddebatur impeccabilis.

Probatio altera impeccabilitatù Christi, ex vnione ut via ad sanctitatem incretam.

370. Hactenus de prima ratione probandi impeccabilitatem Christi ex vnione, ob debitam ratione eius directionem proximè explicatam. Est verò præterea alius modus tuendi impeccabilitatem Christi ex vnione, quem Vasquez 3. p. d. 61. cap. 6. ita efficacem putat, ut nullum præterea censeat esse idoneum, ad impeccabilitatem Christi probandam, scilicet beatitudinem. Regula autem 3. p. d. 114. §. 3. & Agidius Conine disp. de Actibus superna. à num. 118. ad 121. hunc modum repudiant tamquam illegitimum. Si tamen rectè explicetur, optimus est videturque apertè infirmatus à S. Cyrillo l. de S. Trinitate cap. 1. §. initio, ubi ait animam Christi fuisse peccati incapacem, quia est Deificata per vnionem. Quod ita intelligo, ut vnio cum sit via ad supremam & eminentissimam sanctitatem quam Christo confert Deitas inungens eum interuentu vnionis, tam impossibile sit Christum peccare, quam est impossibile formas, non modò contrarias, quæ diuinitus sociari possunt, sed etiam essentialiter oppositos, simul iungi. Tales formæ sunt, sessio & statio, motus sursum ac deorsum, gratia sanctificans & peccatum mortale. Quia ergo Deitas in ratione formæ inungentis Christum interuentu vnionis, multo plus pugnat cum quouis peccati etiam si minutissimi deformitate, quam gratia sanctificans creata cum peccato mortali; & quod de essentiali pugna gratiæ & peccati grauius, problematicè agitur, est planè certum de pugna Deitatis essentiali, cum quouis culpa; propterea impossibile est, eam naturam quæ Deitate sic inungitur & sanctificatur, esse in voluntate sua capacem peccati cuiuscumque actualis, siue commissionis, siue omissionis. Nam de peccato originis, dictū iam est suo loco. Cum gratia quidem sanctificante creata compossibiles sunt minutie peccatorum, quia est sanctitas participata & finita: ideòque modicos illos natos, & labeculas veniales, non excludit seipsa ac formaliter. At cum gratia increata, siue cum Deitate, per vnionem mediante Verbo, applicata huic humanitati, & eius voluntati, nulla quantumcumque exigua labes coherere potest, quia Deitas est sanctitas infinita. Item gratia habitus sanctificans, quia non spectat ad esse, & est aliquid

proptus accidentarium homini, subiaceret libertati hominis, & eius abusu deperdi potest; non item hæc increata Christi sanctitas, quia confertur incrementum vnionis hypostatice, perindeque mediatè & consequenter ad esse Christi: unde non subiaceret Christi libertati, sed sicut à Deo antecedenter collata est, & inconsulta humana Christi voluntate, ita & conferuatur. Quod accommodatissimum est ad intelligendum, quomodo Christus, per vnionem aduenientem ipsi, incretam sanctitatem, reddere sit impeccabilis. Quomodo enim habeat admitendi vel subeundi peccati capacitatem, qui non potest à se excutere formam essentialiter pugnantem cum quouis peccato, tam mortali quam veniali? At huiusmodi forma est Deitas, per vnionem aduecta naturæ creatæ, eamque formam Deus Christo conferuat independentem ab humano eius arbitrio, (solaque sua voluntate; quam nunquam retraheret, quia dona Dei sunt sine penitentia. Impossibile igitur fuit, Christum peccare quomodolibet, spectata vnione, proptè substantialem & incretam sanctificationem, per diuinum suppositum conueniente.

371. Vnum tamen desiderari adhuc video, vt hæc ratio asserendi impeccabilitatem Christi stabiliatur; nempe vt explicetur quomodo vnio per aduectam diuinam sanctitatem possit expellere peccatum actuale, cum commissionis, tum omissionis. Nam peccatum omissionis declinat eliciendo operationem præcepto affirmatiuo indicatam: & impotentia illud incurrendi, confertur necessitando ad operationem. Vt ergo quis non possit peccare peccato omissionis, necesse est vt non possit non agere, cum agendi obligatio iniungitur. Hoc autem non potest præstare vnio, quæ non est actiua; neque diuina personalitas, quæ similiter actiua non est; vt neque diuina sanctitas substantione formæ spectata. Similiter peccatum commissionis, excluditur subtractione concursus. At neque vnio, neque personalitas, neque sanctitas diuina, substantione formæ inungentis & perfundentis humanitatem, subtrahit voluntati Christi concursum quo egeret, vt posset peccare committendo; etiam si ratio non subtrahatur; sicut etiam est ratio cur voluntas indefectibiliter ad agendum viget, nec possit non operari, seu omittere ad id affirmatiuo præcepto indicatum. Non apparet ergo, qua ratione ad vtumvis genus horum peccatorum, Christus factus sit impotens per vnionem, proptè aduenientem Christo sanctitatem incretam.

372. Dicendum videtur, impotentiam peccandi, spectandam esse ab incapacitate recipiendi peccati, formaliter loquendo, & spectando rationem constitutionum vtriusque illius prærogatiuæ, quamvis ambæ concomitantur se in Christo, & neutra sit absque altera; imò vna ex altera inferri optimè possit. Impossibile enim est, eum qui non potest in se peccatum recipere, peccare: cum peccatum sit actus, vel forma immanens, quam necesse est, quoad actum vel quasi actum elicitum, vade tota virulentia in alios actus externos refundatur, inexistere ipsi peccanti. Impossibile item est, eum qui non potest peccatum profundere, esse capax eius, quod nisi ab ipso profundatur, non erit peccatum. Itaque duo illa connectuntur, & idcirco quauis rationes eorum formales sint discrepantes, tamen vnum sæpè usurpatur pro alio & qui vnum eorum confert, consequenter quoque confert alterum. Manifestum porro videtur, vnionem ratione Deitatis inungentis & sanctificantis, quam humanitati aduectæ, conferte formaliter & directè incapacitatem recipiendæ actionis præuæ, vel illius priuationis in qua lux est omisso vitiosa. Nam formæ istæ sunt planè incompatibiles cum sanctitate essentiali, multo magis quam lux cum tenebris, vel rectitudo cum curuitate. Consequenter tamen, vnio dat quoque impeccabilitatem

Theoph. Raynaud, *Christus.*

tem, vtouis illo modo peccandi, seu immittendi subiecto peccanti actum malum, vel actus boni priuationem. Non quod concursus per se subtrahat quoad actus pranos, vel quod operationem indicatam eliciat, eiusve eliciendæ vim per se conferat; quæ omnia falsa esse, monstratum rectè est in proposita ratione dubitandi: sed quod planè & essentialiter impediatur subiectum ingressum peccati, sine qua potentia peccandi subsistere non potest, cum peccatum sit actus immanens. Vt autem concursus subtrahatur quoad actum pratum, & operatio bona eliciatur, excludaturque omisso mala, aliunde curandum est.

Ex quo liquet, hunc secundum modum probandi impeccabilitatem, Christi proptè viatoris, quamvis idoneus sit, & optimam causam contineat cur peccatum admitti non possit à Christo; tamen supponere, aut connotare interuentum Verbi dirigentis, & curantis quæ necessaria sunt, vt impotentia ad malitiam actualem, cum positiua, tum priuationem, quæ essentialiter impossibiles sunt cum diuinitate inungente, completè subsistat; & peccandi facultas non tantum indirectè ob subiecti incapacitatem essentialem ad formam, quæ per eam facultatem essentialiter connotatur, sed directè quoque amouatur, laxatis & oblectis, imò præclusis ipsius peccandi principiis effectiuis, aut quasi effectiuis. Vnde quia hic secundus modus probandi Christi impeccabilitatem, aliquatenus deposcit primum, qui ab hoc secundo planè independentis est, meritò primum locum dedimus ei, qui per Verbi directionem rem hanc explanat. Vt taceam meritò quoque, probationem impeccabilitatis ex directione debita ob vnionem collocatam esse ante probationem ex vnione proptè sanctificationem inueniente; quia vnio ad suppositum, qua ratione debetur ob eam directionem, est prior vnione Deitatis cum humanitate in ratione formæ sanctificantis. Nam vnio cum supposito, est immediata & physica vnio. At vnio diuinitatis in ratione quasi formæ sanctificantis, non est nisi media, & per suppositum: acque adeo est ratione posterior vnione cum supposito, & eius appendicibus; siue directione debita ob vnionem cum supposito, præcisè vt talis est.

An in Christo superflus, potentia peccandi.

373. Est ergo Christus proptus impeccabilis, etiam proptè viator, & semota necessitate ad bonum per beatitudinem. Quod innuissè videtur Prosper 3, de vita contemplat. cap. 3. verbis illis, [Christus sine peccato conceptus, & natus, non solum non peccauit, sed etiam peccare non potuit.] Agit enim ibi de Christo, proptè viatore. An verò dicendum sit, non manere in Christo potentiam peccandi, vt latè contendit Ragusa 3, p. d. 114. §. 9. An quod alij malunt, dicendum sit, manere quidem in Christo potentiam illam, sed impediamis est de vocabulis: ei non absimilis, quas à Philosophis de cælo agitur; an supposita firmitate vnionis materiæ & formæ celestis, ac dispositionum vnionem illam fontem naturalem inexpugnabilitate, dicendum sit cælum esse corruptibile, ac incorruptibile; quæ est rixa de vocibus. In re tamen nostra, castius loquuntur, & dignius Christo, qui vel negat manere in Christo potentiam peccandi, vel si eam manere concedant, simul tamen addunt, manere impeditam; quia quamvis in Christo maneat liberum arbitrium, quod in alijs est potentia ad peccandum; tamen in Christo non est solum quoad tendentiam in bonum vel malum morale, sub qua tantum ratione dicitur in nobis potentia peccandi. Similiter si queratur, an Christus sit moraliter an physice impeccabilis, quæ est alia inter nonnullos lis de nominibus; dignior Christo est modus loquendi, eorum qui Christum physice impeccabilem pronuntiant; cum Christi impeccabi-

litas dimanet ex forma physica ipsi Christo interna, nempe ex vnione, diuinam substantiam directricem, perque eam vnguentum diuinæ sanctificationis adueniens. Nec plura de primo defectu nostrare à Christi voluntate semouendo.

Peccatum habituale, seu peccati macula, procul à Christi voluntate.

374. Alter defectus nostras, huic primo affinis, imò moraliter idem, & idcirco à Christo quoque repellendus, est peccatum habituale, siue macula peccati; quod contractum ante assumptionem sit, nec condonatum, idcirco moraliter persisteret. Restringe disputationem ad maculam contractam ante assumptionem, quia certum est ex proximè dictis, maculam contractam ex peccato elicto per voluntatem naturæ iam assumptæ, esse impossibilem. De macula autem peccati elicti ante assumptionem, non adeò liquet, an impossibile sit eam persistere. Nec sanè id probat ratio quæ videtur. Regula 3. p. d. 1. 4. §. 7. ad 3. ex eo ducta, quod peccatū sit naturæ ut principij quo, suppositi autem ut principij quod: unde habetur, æquè maculā siue actionem habitualiter persistentem, fore tribuendam diuino supposito naturam iam sic sordentem alimentum de nouo, ac tribueretur si terminasset naturam cum mala illa operatio prodiret: quia nouum suppositum succedit in obligationem retractandi, vel curandi absterisionem maculæ, priori supposito antea incumbentem. Hanc rationem, nego esse idoneam. Nititur enim falso principio, quia supponit actionem cum actualem tum habitualem, pendere efficienter à supposito tamquam à principio quod, cum tamē in neutro statu actio à supposito pendeat physicè & propriè, sed tantum moraliter, quatenus ei tribuitur actio, qui potest & tenetur eam à voluntate propria im; edire nec impedit: quod debet suppositum respectu voluntatis operantis, cum est voluntas propria illius suppositi, non autem cum ante assumptionem operatur. Vnde citra probum vllum suum, ex eo capite ducendum, relinquere posset antequam contractam maculam, in prioris egestatis argumentum. Sanè obligatio retractandi peccatum illud, quam Auctor cum quo agimus inicit nouo supposito, est obligatio præcepti affirmatiui, quæ non statim viget, sed tantum pro certo tempore. Neque enim qui peccatum admisit, obligatur illico ac peccauit, penitentiam concipere, ut traditur exponendo præceptum virtutis penitentia. Itaque vi obligationis cuique iniecit ex natura rei, ut se peccato expediat, diuinum suppositum non impeditur humanitatem quam in peccati sordibus iacentem assumpsisset, retinere sordentem, saltem vsque ad tempus, quo præceptum retractandi peccatum vigere inciperet. Erigunt id multo apertius, si fingamus naturam quæ peccauit, & quæ sola potest peccatum retractare, assumi dormientem, nec capacem retractandi peccatum, vel cogitandi de eius retractandi obligatione.

375. Vides cur dixerim, non æquè constare, quod impossibile sit maculam peccati ante assumptionem contracti, persistere in natura assumptæ, ac constet id esse impossibile, de macula peccati post assumptionem contracti: quia pro hac macula excludenda, pugnant omnia quæ superius pro Christi impeccabilitate protulimus: pro macula autem antequam immixta, prior ratio quam docebamus ex directione humanitatis assumptæ debita, valet tantum pro eo tempore, quo obligatio concipiendi penitentiam de peccato ante assumptionem contracto, inciperet vigere naturam assumptam; & occasione eius etiam suppositum, cuius est prospicere, ne natura quam terminat, nouo peccato omisse penitentiam iniquetur: quod tempus non semper currit, idcirco posset peccati macula superstitis es-

se, saltem ad breuem moram interfluentem ab assumptionis initio, vsque ad tempus obligationis præcepti de concipienda peccati ante contracti penitentia. Aliunde tamen fortissimè euincere possumus, impossibile esse peccatum ante assumptionem contractum, persistere post assumptionem naturæ per diuinam personam. Nimirum quia diuinitas, ratione suppositi habet se ad naturam assumptam ut forma sanctificans, eamque inungens, & Deificans: cum qua inunctione, & suprema sanctificatione, impossibile est coherere peccatum ante contractum; sed necesse est ad tantæ sanctificationis iniectionem, peccatum quodcumque antequam contractum, condonari, & planè aboleri. Ex hoc ergo capite, æquè impossibile est, naturæ assumptæ voluntatem peccati macula inquinatam persistere, ac impossibile est eam de nouo peccare, eliciendo actum illicitum, vel omitendo præceptum, quod videmus vsquequaque repugnare.

Difficultas contra voluntatē Christi impeccabilitatem ex eius libertate.

376. Fuit itaque Christus quā viator, prorsus incipax peccati cuiuscumque actualis admittendi, vel retinendi moraliter durans: quæ est longè communissima sententia Doctorum recentiorum, & maioris partis antiquorum, licet aduersus eam militet grauissima nec vnquam satis enodata difficultas, ducta ex Christi libertate circa rem præceptam, v.g. circa mortis per passionem pro salute nostra. Certissimum quippe est, & ex fide, Christum meruisse, mortem præceptam pro nobis oppetendo. Totum autem meriti fundamentum, est libertas, S. Bernardus optime tradit lib. de gratia & lib. arbit. estque ex terminis ipsis perspicuum. At quomodo potuit Christus mereri circa illā materiam si non fuit ei libera? Et idem est de omnibus, quæ ei diuinitus, aut lege aliqua, siue naturali siue positiua mandabantur. Nā eatenus libertas est origo laudabilitatis & meriti, quatenus homo liber, accepta lege potuit transgredi & non est transgressus, facere mala & non fecit: quod Christus præstare non potuit, quia erat impeccabilis tum quā viator ob vnionem, tum quā comprehensor, ob summum amorem libertati frenos iniicientem, ne à recto exorbitet. Esto salua maneat Christo libertas sua quoad alias materias, non tamen quoad res præceptas, quas faciendo aut omitiendo peccaret. Non est tamen hoc satis, quia indubitatum est, Christum meruisse moriendo, quod tamen habebat in mandatis. Quomodo ergo meruit id exequendo, si non poterat non exequi, cum esset impeccabilis? Et idem est, de executione aliorum quorumvis mandatorum. Et quamquam non in præceptis tantum operibus, sed in quibusvis meritorijs, valere illud Auctoris sermonis de ieiunio apud Cyprianum. [In nullo Christum, ab qua coëgit aut dominata est ei necessitas, qui propriæ moderamine voluntatis, disposuit & persoluit quod exegit humanitas.] Tamen in rebus præceptis pungit apertè difficultas quam proposui.

Hanc difficultatem nuper attrigi summam, veris quā disculsi, in confutatione nouæ libertatis p. 2. 6. 5. Quod enim ibi non agerem Theologicæ huius materie tractatorem, sed examinatorem insulsiſſimæ ab omni rerū ævo sententiæ, quæ libertas negabatur sita esse in facultate utrolibet flexibili; locabatur autem quidditatiuè & formaliter, in amplitudine & eminentia, ex adhesionem cum Deo; eique sententiæ patrociniū obtenderetur ex Christi libertate, non penitus in eius discussionem descendendi, quā ferrent fines instituti mei in illo opere, nempe quantum necesse erat, ut ostenderem, Christi Domini libertatem sine illo cōmento retineri posse, ac debere: quod ut præstarem, delibauit, & per summum veluti verticem in transcur-

su accipi, quæ hinc locupletare & vndeunque firmare, præsens institutum deposcit. Vt autem clarè & solidè procedamus, distinguenda est materia præceptorum negatiuorum, qualis est non parandi quippiam mali, à materia præceptorum affirmatiuorum, cuiusmodi est perpessio mortis.

Expeditur quoad præcepta negatiua. Vrgetur de affirmatiua.

377. Quoad materiam præceptorum negatiuorum, facit Christum carnalis libertate, vt patet euidenter ex eius impeccabilitate. Nam libertas est principium, quod possit omnibus ad agendum prærequisitis, potest agere & non agere. Inter ea autem prærequisita, numeratur preparatio diuini concursus, sine quo agens quodlibet creatur iacet obstitum, nec potest produci in actum secundum. Igitur cum Christus Dominus, vt supra vidimus, non habuerit paratum à Deo concursum ad male operandum, sequitur manifestè, eum non fuisse ad hoc liberum; ac proinde obtemperando præceptis negatiuis v.g. non furandi, non peccandi, ac similibus, nihil fuisse promeritum: quia ad meritum supponitur libertas, quæ Christo defuit quoad has materias, siue quoad violationem præceptorum negatiui, operatione interdicentis. Non attendo actus aliquos reflexos, approbatiuos impotentiae male agendi, & necessariz à prauis operibus abstinentie. Tales quippe actus reflexi, quamuis habeant pro obiecto materiam præceptorum negatiuorum, id est actus reus, vel potius beatam ad eos impotentiam, tamen non sunt materia ipsa præcepti negatiui, vt notum est. Nec enim interdicuntur; & idcirco Christus habet ad eos præparatum diuinum concursum, atque adeo expositam libertatem, moralitatis & meriti fundatricem, qualis non suppetit, circa actus qui sunt materia præceptorum negatiuorum.

Quare tota difficultas, quæ circa libertatem & meritum Christi, ex impeccabilitate eius ducitur, arcuanda est ad actus bonos ex præcepto affirmatiuo obeundis; & in eo sita est, vt exponatur, quomodo Christus circa actus ita præceptos liber fuisse, cum non posset, nec non exequi, ob impeccabilitatem qua pollebat, & quæ viaret ob vnionem, & quæ beatus. Peccasset enim omittendo: At impossibile erat Christum peccare. Agere & omittere actus bonos præceptos. Nihil itaque mouet eos obeundo, quod tamen certum est dici non posse; quia inter actus sic præceptos, numeratur mortis perpessio, qua quis dicat Christum nihil nobis meruisse, cum Scripturæ passim ob signationem meritum Christi Domini, agnoscant in ea obedientia, & mortis subitione. Insigniterque S. Bernardus serm. ad Milites Templi c. 11. & ita factum, & congruentissimè factum, sic demonstrat. [Transgressor inuentus est homo à uirga legis, inueniet ipse aliam legem in membris suis, repugnantem legi mentis suæ, & captiuam tem se in legem peccati. Porro peccatum (vt scriptum est.) *separat inter nos & Deum*. Separat proinde etiam mortis, inter corpus nostrum & nos. Non potuit diuidi anima à Deo nisi peccando, nec corpus ab ipsa nisi moriendo. Quid itaque austerius pertulit in vltione, id solum passa à subdito, quod præsumerat in Auctorem? Nihil profectò congruentius quam vt mors operata sit mortem, spiritualis corporalem, culpabilis penalem, voluntaria necessitatem. Cum ergo hac gemina morte secundum vitamque naturam homo damnatus fuisset; altera quidem spirituali & voluntaria; altera corporali & necessaria: utriusque Deus homo vna sua corporali ac voluntaria benignè & potenter occurrat, illaque vna sua, nostram vitamque damnavit, merito quidem. Nam ex duabus mortibus nostris, cum altera nobis in culpæ meritum, altera in pœnæ debi-

tum reputaretur, suscipiens pœnam & nesciens culpam, dum sponte & tantum in corpore moritur, & vitam nobis & iusticiam promeretur. Alioqui si corporaliter non pareretur, debitum non solueret: si non voluntariè moreretur, meritum mors illa non habuisset. Nunc autem, si, vt dictum est, mortis meritum est peccatum, & peccati debitum mors; Christo remittente peccatum, & moriente pro peccatoribus; profectò iam nullum est meritum, & solum est debitum.] Innuauit eam rationem S. Gregor. 9. moral. c. 15. ad illud, *si flagellat, occidat semel*.

Declinatio difficultatis, per infirmationem præcepti affirmatiui Christo impositi.

378. Aliqui præfocant (vt sic dicam,) vel potius eludunt difficultatem, & fugam eius præoccupant, negando Christum subiactum vllis præceptis; nominatimque diffidentur, impossum illi esse vllum præceptum de morte subeunda. Qua in parte graues suffragatores adhibent, quibus vltimè est, præceptum de adeunda morte quod Christus toties iterat, non fuisse verum præceptum. Ita enim habent Græci plerique Patres, & nonnulli ex Latinis Scholasticis item ac interpretes non ignobiles. Nazianz. orat. 42. quærens cui Christi sanguis fusus sit, & cui oblati in pretium nostrum; cum exclusisset Satanam, eique perolatum tantum litum negasset; excludit & Patrem. Nam [Quæ ratio asserti potest, vt vnigeniti sanguine, Pater oblectetur, qui ne Isaac quidem à Patre oblatum acceperit, sed arietem in rationalis victimæ locum substituto, sacrificium permutarit. Perspicuum utique est, Patrem quidem accepisse, non tamen quod petierit, aut eo opus habuerit; verum propter consilium & administrationem, & quia per humanitatem à Deo assumptam, homini sanctitatem asserti oportebat: vt tyranno per vim superato, nos liberaret, ad sèque per interiectum filium reduceret, hoc ad patris honorem, cui in omnibus cedere perspicitur, dispensantem.] En negat Theologus, Patrem petiisse Christi sanguinem: quod perinde est ac si diceret, non præcepisse mortis perpessionem, sed ait Christum eam vltro obtulisse Patri in litum pro liberatione nostra, non deposcente Patre, sed tantum acceptante à Christo oblatam; quam fuisse Theologi mentem, Nicetas ibi clarè tradit.

379. Idem innuunt, vel potius exprimunt, verba illa S. Basilij l. de Spiritu sancto c. 8. [Ne igitur ob filij dispensationem, seruilem humilitatem, aut coactum obsequium imaginemur. Sed intelligamus voluntariam sollicitudinem, ex bonitate ac misericordia iuxta voluntatem Dei Patris erga suum figmentum operantem. Sic enim pietatem seruabitur, si & perfectam illi potentiam testimonio nostro tribuemus, & nequaquam in omnibus quæ perfecta sunt, filium à voluntate patris separabimus.]

Idem frequentissimè habet S. Chrysostomus. Nominatim verò hom. 7. in ad Philipp. [Inaniuit (inquit,) seipsum. Vbi sunt qui dicunt, illum subiisse necessitatem, ac subiectum fuisse? seipsum, (inquit,) exinanivit, seipsum humiliavit obediens factus usque ad mortem. Quomodo exinanivit? Formam serui accipiens in similitudine hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Hoc loco spectans ad illud quod antea dixerat, nempe seipsum inaniuit. Alioqui si subiectus fuisset, animi humilitas res ista non fuisset, nisi sua sponte, nisi ex seipso illud voluisset. Si enim ignorauit quod oporteat istud fieri, etiam imperfectus. Si huius ignarus, spectauit mandati tempus, erit temporis ignarus. Vel si sciebat & quod fieri, & quando fieri oporteat, qua ratione subiectionem sustinuit? Vt ostenderet excellentiam Patris? Istud non est ostendere Patris excellentiam sed suam tenuitatem.]

Videsis præterea eundem homil. 59. & 68. in Ioan. & hom. 28.

hom. 28. in ad Hebr. ad illud *proposito sibi gaudio*, ubi dixerit ait, Christum ex proprio arbitrio venisse ad crucem, & potuisse non venire. Chrysostomo de morte adherent Theophilactus & Euthymius Ioan. 15.

S. Cyrillus aperte videtur astipulari lib. 10. in Ioan. c. 20. verbis illis. [Cum saluare humanum genus Deus Pater voluerit, neque id creatura posset aliqua efficere: ipse, qui voluntatem Patris opportunè nouit filius, huiusmodi dispensationem suscepit: Sicque obsecutus genitori est, ut mortem etiam turpissimam subiret: *Propterea*, (inquit,) *Deum enim exultant*. Habes in obedientia ista voluntaria, paterni consummationem consilij, quod mandati loco tradi sibi filius dicit. Nam etsi verbum Patris, profunda De. scrutetur, imo verò ipse sit sapientia & Verbum Patris, omnia tamen quæ Patri videntur, peragit, & mandata, ut homo, appellat.]

380. Sed explicatissime præceptum de quo agimus, inficiatus est S. Anselmus lib. de medit. redempt. gener. hum. c. 4. verbis illis. [Spontanea voluntate, ad honorem Dei & utilitatem aliorum hominum, quæ illi mala voluntate sunt illata, laudabiliter & misericorditer sustinuit. Nec villa cogente obedientia, sed potenti disponente sapientia. Non enim illi homini, Pater ut moreretur cogendo præcepit; sed ille quod Patri placitum, & hominibus profuturum intellexit, hoc sponte fecit. Non enim ad hoc eum cogere potuit Pater, quod ab eo exigere non debuit. Nec Patri tantus honor potuit non placere, quem tam bona voluntate filius sponte obtulit. Sic itaque Patri liberam obedientiam exhibuit, cum hoc, quod Patri placitum fecit, sponte facere voluit. Denique quoniam Pater illi hanc voluntatem bonam dedit, quamvis liberam; non immerito dicitur, quia eam velut præceptum Patris accepit. Hoc itaque modo, *obediens fuit Patri usque ad mortem*: Et sicut mandatum dedit illi Pater sic fecit. Et calicem quem dedit illi Pater bibit. Hæc est enim perfecta & liberissima humanæ nature obedientia, cum voluntatem suam liberam sponte voluntati Dei subdit, & cum acceptam bonam voluntatem, sine omni exactione, spontanea libertate, opere perficit. [Et I. cor. Deus homo, cum c. 8. multa loca scripturarum addens, ait quibus tradi videtur Christum habuisse à Patre præceptum moriendi pro nobis, respondet c. 7. Christum quidem ex obedientia viuendo & loquendo, indeclinabiliter tenuisse veritatem & iustitiam, non tamen ex obedientia excepisse mortem, etiam si propter obedientiam illam rectè & pie viuendi, illata ei mors, vltro sit ab eo excepta. [Non ergo coegit Deus Christum mori, in quo nullum fuit peccatum; sed ipse sponte sustinuit mortem: non per obedientiam deserendi vitam, sed propter obedientiam seruandi iustitiam, in qua tam fortiter perseverauit, ut inde mortem incurreret. Potest etiam dici, quia præcepit illi mori Pater, cum hoc præcepit Pater, vnde incurreret mortem. Ita ergo, sicut mandatum dedit illi Pater, sic fecit; Et calicem quem dedit ei, bibit. Et factus est obediens Patri usque ad mortem; Et sic dicitur ex hoc quæ passus est obedientiam, id est, quo usque debeat seruari obedientia.] Nempe seruandi iustitiam, non autem obedientiam moriendi Rursum infra, exponens illud, *fuit voluntas tua*, sic scribit. [Voluntatem Patris dicit, non quoniam maluerit Pater mortem filij, quam vitam; sed quia humanum genus resurgere nolebat Pater, nisi faceret homo tam magnum aliquid, sicut erat mors illa: quia non poscebat ratio, quod alius facere non poterat. Idcirco dicit filius, illum velle suam mortem, quam ipse maluit pati; quam ut genus humanum non saluaretur. Ac si diceret, quoniam non vis aliter reconciliationem mundi fieri, dico te hoc modo velle mortem meam; *fuit ergo voluntas tua*, id est fiat mors mea, ut mundus tibi reconcilietur. Nam sapè aliquem velle dicimus aliquid, quia non vult aliud; quod si veller, non fieret illud quod dicitur velle. Ut

cum dicimus, illum lucernam velle extinguere, qui non vult fenestram claudere, per quam ventus intrat qui lucernam extinguit. Sic ergo voluit Deus Pater mortem filij, quia non aliter voluit mundum saluare, nisi homo tam magnum aliquid faceret, ut iam dixi, quod filio volenti salutem hominum, tantumdem valuit, quoniam hoc facere alius non valebat; quantum si illi mori præcepit: Vnde ille, sicut mandatum illi dedit Pater sic fecit; & calicem quem dedit ei Pater, bibit, obediens usque ad mortem.] Et ex suppositione huius doctrinæ, idem Anselmus lib. 2. c. 2. Deu. homo cap. 16. & 17. & 18. latè confirmat necessitatem moriendi quæ in Christo fuit, non nisi consequentem fuisse, acque aded libertatem non laesisse: quia Patre nec urgente, nec præcipiente, ipsemet ex se concepit voluntatem efficacem moriendi pro nobis, qua posita, non potuit non mori.

381. Eodem modo Christi obedientiam, & latum de morte subeunda præceptum, acceperunt Scholastici quidam. & ex sacris interpretibus Ribera in cap. 10. Ioan. ad illud, *hoc mandatum accepi à Patre meo*, qui ait, hanc interpretationem appetitissimè probat. Timotheo. 1. ubi dicitur, non esse iusto positam legem. Si enim iusto non est posita lex, sed vltro occurrat exequenda Dei voluntatem, quanto magis idem de Christo est dicendum? Præterquam quod si Deus mortis perpellitionem indixit Christo, videbitur ex eo dectio antecedenti, obediendi exculatio culpæ crucifigentium, qui exequendo Dei præcepto subseruiuerunt. Commodissimum ergo esse videtur, inficiari verum quodlibet Christo impositum præceptum, de morte subeunda pro nobis.

Hoc constituto, videtur cessare difficultas proposita. Potuit enim Christus mereri subeundo mortem, quia mortem ob se non adactus Patris præcepto quod prætergredi non potuisset, vnde subeunda mortis necessitas fuisse iniecta, sed libera ac exoluta vndeque voluntate; quæ tamen *obediens* appellatur in scripturis, quia Christus conscientia paterni beneplaciti, & misertæ nostræ, præuenit mandatum. Quæ antecompensatio præcepti, flos obedientiæ à peritis rerum spiritualium nominatur. Quid si etiam Christus, vltroposuit vocem præcepti agens de morte sua, eodem sensu quo Dauid excipiens maledicta quibus à Semei sequebatur, dixit, *Domine præcepit ei, ut malediceret mihi*, Nimirum homines Deo plenè subiecti, permissionem diuinam qua incommodum aliquod sustinent, habent pro sustinendi præcepto. Ita ergo Dauid interpretatus est diuinam voluntatem permittendi maledicta in ipsum incerta per Semei, eamque tantquam præceptum habuit. Similiter itaque Christus, potuit paternam permissionem mortis sibi à Iudeis inferendæ, interpretari impositum sibi de subeunda morte præceptum. Quodcumque horum eligatur, evanescit grauis illa difficultas circa Christi libertatem & meritum, in executione præceptorum affirmatiuorum propriè dictorum.

Improbatur.

382. Nihilominus hæc proposita difficultas elusio non est probanda; tum quoad alia quædam præcepta, tum etiam nominatim quoad præceptum mortis pro hominum salute subeunda. Nam Christi voluntatem humanam verè subiactis præceptis naturalibus, debet esse extra dubium: quia cum natura Christi humana, non esset, nec posset esse sibi regula, necessitudo dirigi debuit interuentu legis diuinæ naturalis, per eamque legem obligatur, veritatem inter loquendum proferre, Deum colere, & alia huiusmodi præstare quæ sunt iuris naturalis: inter quæ graues Theologi, honorem quoque patri debitum, & subiectionem cum filiatione connexam numerant, de qua alius

Nunc

Nunc enim satis nobis est, quod negari non possit, Christum aliquibus affirmatiuis legis naturæ præceptis fuisse obstrictum, eaque exequendo meruisse. Totum quippe difficultas proposita, locum habebit quoad quosdam præcepta.

Nec desunt qui existiment, Christum ex huiusmodi præcepto naturali, ad oppetendam pro nobis mortem fuisse obstrictum: ita ut etiam si Deus nullo eum positivo præcepto ad mortem pro nobis obeundam obligasset, tamen ex naturaliter enascente charitatis mandato, ad profundendam temporalem vitam suam tamen preciosissimam, pro subleuanda summa hominum spirituali miseria obstringeretur. Quod tamen negant Iustinianus Philipp. 2. v. 8. num. 5. & Præpositus 3. p. 10. ob infinitum pretium vite Christi, omnium mortalium æterna salute præciosiorem; quam proinde ordo charitatis saluam esse sinebat, periculosum licet hominibus omnibus.

Ut si de naturali hoc præcepto, alia quæ protulimus Christum aperte obstringebant. Præterea verò admittendum esse, Christo præceptum à Patre impositum de subeunda pro nobis morte, est longè conformius literæ multarum scripturarum, quibus Christus id proficitur. Quorum enim, cum ipse Christus attestet se eius rei mandatum à Patre accepisse, obtroneamus verborum illorum simplicitatem ad sensum longè alium, cum in eo quem coram literæ præfert, nihil remaneat absurdum? Christi enim humanitas, tum esset ens eternum, fuit capax subiectionis ad Deum, & suscipiendi ab eo præcepti. Non potuit autem Christus, verbis expressioribus proficere impositum sibi à Patre fuisse verum præceptum obeundi pro nobis, ut rectè argumentatur Toletus Ioan. 10. annot. 14. & Iustinianus Philipp. 1. vers. 8. num. 5. Igitur non est quod quis tergiversetur, & vocem mandati aut præcepti, ad peregrinas notiones traducat. Sanè admissio veto præcepto de morte pro nobis excipienda, clariùs elucet & voluntas Dei de nostra salute curanda, & Christi & Adam antithesis, ut quod Apostolus Roma. 5. perpendit, sicut per unius inobedientiam inimici constituti sunt multi, ita per unius obedientiam conciliantur Deo, reuocanturque ad gradum pristinum.

§ 8. Nec quæ in contrarium opponebantur, vllius sunt momenti. Nam iusto non est lex posita, stimulus, vel regens, aut terrens: cum ipse vitæ & lubens eam capessat. Est tamen posita quoad directionem & obligationem, ut rectè notauit D. Thom. 1. Timot. 1. Lect. 3. c. 1. q. 9. art. 6. post D. Augustinum lib. de Spiritu & lit. c. 10. Ad abrogandum item Patris præceptum Christo impositum de morte subeunda, nihil refert, quod qui Christo mortem intulere, peccauerint: quasi si Pater Christo præcepit mortem excipere, non peccatine qui intulerunt. Hoc inquam non refert. Præceptum namque Patris respiciebat duntaxat Christum, ne mortem illam defugeret: non spectabat autem crucifixores, sed respectu eorum Deus merè negauit se habuit, nec mandans illis ut Christum crucifigerent, nec ex eorum manibus pro potestate Christum eripiens, iuxta illud Thren. 3. *Ex ore Altissimi non egredientur bona, nec mala*: quod in hanc rem egregiè exponit Petrus Damiani Opusc. 37. p. 1. dub. 9. sic scribens, Omnipotens Pater, & innocentem filium impiorum manibus tradidit, & tamen à recto iustitiæ tramite non recessit: Quoniam inde iustitiam reslorere constituit, unde illum ad tempus iniustitiæ subiaccere permisit. Sicut in libro sapientiæ legitur: cum sis, inquit, iustus, iuste omnia disponis: ipsum quoque, qui non debet puniri, condemnas. Pater itaque filium mortem subire permisit, verumtamen ut eum perimerent, peremptoriis non præcepit; alioquin culpabiles extitissent dum ministerium impietatis, adscriberent pietatis Authori. Potestatem ergo Deus Christi persecutoribus præbuit,

sed ut eum persequentes occiderent non mandauit. Vnde illic præmittit Propheta dicens; *Ut peruerteret hominem in iudicio suo, Dominus ignorauit*. Peruerteret quippe Dominus in iudicio hominem, si condemnari præciperet innocentem. Sed aliud est condemnare, aliud à condemnationis supplicio non eripere; aliud in conatus sacrilegos furentes impellere, aliud nequam accepti furoris insaniam reservare. Vnde illie non ignorando, sed reprobando subiungitur: *quis est iste, qui dixit, ut fieret, Domino non iubente*? Domino dicit, non iubente, non tamen prohibente. Non ergo persecutoribus Deus; ut Saluatorem nostrum crucifigerent, iussit: quia nihil in eo quod puniendum esset, inuenit. Non tamen ne crucifigeretur, inhibuit; quia pro mundi salute passurum, nullatenus eum ex impiorum manibus liberavit, unde benè mox additur. *Ex ore Altissimi non egredientur nec bona nec mala*. Bona quippe procederent, si eum de supplicio, quod irrogabatur, eriperet; mala verò si crimen in eo qui suppliciis adiudicandus fuerit, reperiret. In passione ergo Christi, ex ore Altissimi, nec bona egredientur, nec mala, quia Pater eum nec ex potestate liberat, ex legis æquitate condemnat: quia licet non reperiat peccatorem, pro salute tamen mundi in passione positum, non eripit innocentem. Nullis videt peccatis obnoxium, nec tamen reddit impiorum manibus absolutum: ut dum subit innocens penam, qui peccator est, reuertatur ad veniam: & dum vnus qui non debet, soluit omnium debita, omnes qui sub originali vetustæ cautionis fœnore tenebantur astricti, rescissi chirographi reddantur legibus absoluti.]

§ 84. Tandem auctoritati Patrum qui in contrarium sunt prolati, deferre in hac re non possumus; cum scriptura videatur clara, reclamantque alij Patres, præceptum de quo agimus, Christo impositum agnoscen-tes; ut Ambrosius 3. de fide cap. 5. in fine Damascenus 3. fid. c. 24. Conatur quidem Iustinianus Philipp. 1. v. 8. n. 5. Patres illos interpretari, ut tantum significare voluerint promptissimam Christi in bonum nostrum voluntatem, à serui adactione liberam. Nec minus aptè certè admodum consentaneè ad Chrysostomum Philipp. 1. hom. 7. diceretur, Patres illos (si Anselmum excipias), explosisse Arrianum præceptum verbo ipsi impositum de carne induenda, & morte excipienda, quale apud Fastidiosum Arrianum in serm. per S. Fulgentium confutato his verbis legitur. [Postquam à diabolo deceptus est homo, qui volens fecit iniquitatem, inuitus, incurrit in mortem. Præuicarius est iniustus, & punitus est iustus. Deus verò cum hæc duo vidisset in homine, culpam & mortem; vnam quam malè fecerat, alteram quam iuste pertulerat; cum his duabus validissimis catenis homo tenebatur innexus, præcepit ut carnem susciperet Dominus Christus, non in qua peccator debitor fieret, sed in qua sine peccati debito, mortem indebitè pro debitoribus sustineret.] Et mox [Quæ maior potuit esse pietas, quàm ut pro carnalibus hominibus Dei filius, paterno patens imperio, humanam carnem susciperet, & vita mortem pro mortalibus sustineret? & ille qui ante sæcula nascitur fundatus à Patre, in nouissimo tempore nasceretur ex virgine? Ille qui dat vitam mundo, iaceret mortuus in sepulchro?] Hoc igitur Arrianum præceptum; videri possint reiecisse Patres prædicti, non autem præceptum quod admittimus; contra quod quæcunque opponebantur nihil reuera vrgent, èstque proinde huiusmodi præceptum reuera admittendum.

Præceptum subeunda mortis, strictum: ac proinde ardua circa illud libertatis & impeditibilitatis concordia.

Ita porro hoc præceptum admitto, ut velim esse quod

quod vox *præcepti* sonat; obligans videlicet, & tale ut nisi impleatur cum impleri posset, contrahatur culpa. Quia in re displicent nonnulli, qui præscribentes difficultatem cui dissolvenda proludimus, fatigentur eam auertere, dicentes, præceptum hoc Christo impositum eiusmodi fuisse, ut non obligaret ad culpam, sed se haberet ad modum legis pœnalis, quo pacto se habent leges quorundam institutorum religiosorum. Quod est dicere, præceptum Christo impositum, non fuisse verum præceptum; sed tantum monitionem, aut directionem, & ad summum fuisse conventionem & pactum de subeundo, nisi mortem obiret, incommodum quopiam; non per modum pœnæ quæ culpam supponeret, sed per modum puri incommodi.

Verum quamvis hoc pacto declinari videatur præceptum verum de executione operis indicti, ob cuius præmissionem decernitur subsecuturum incommodum; tamen argè declinari potest verum præceptum de subitione incommodi, ob præmissam executionem operis à superiore indicti. Et de hoc vero præcepto, manebit in re presenti, difficultas circa Christum proposita. Deinde quæcumque adduximus ad asserendum præceptum subeundæ mortis Christo impositum, planè probant illud præceptum fuisse quod designatur voce *præcepti*, id est verè obligatorium atque adeo cuius violatio noxia foret atque culpabilis. Nec nisi gratis cavillando fingitur, hoc præceptum in ratione vinculi obligantis, fuisse simile legi purè pœnali, atque adeo directè & per se primò non obligasse ad mortem subeundam, sed ad aliquod aliud incommodum. Quod enim aliud incommodum Christo irrogandum erat ex pacto cum Patre, si mortem indictam defugisset?

386. Argumentatur in super, contra hoc Albertinus 5. princ. compl. coroll. 3. n. 6. etiam si præceptum Christo impositum non fuisset verum præceptum obligans ad culpam, sed tantum se habuisset ad modum legis purè pœnalis; tamen recessus à tali præcepto, magna imperfectione sordidisset, quæ nullomodo affricari Christo posset. Quare maneret difficultas, cui declinandæ excogitata est ea præcepti larva. Sed hoc argumento non putabunt se multum premi qui contra sentiunt. Intrepide enim devorabunt quod ingeritur; nempe potuissent Christum absque contradictione tali imperfectioni subiicere; quo pacto declinatur sufficiens difficultas. Quare ob alia quæ protuli, præsertim verò quia standum est cortici sacrorum verborum, eum nullum ex eorum extimo sensu absurdum existit, quale hinc certè nullum sequitur, contendendo præceptum Christo impositum de morte pro nobis subeunda, verum præceptum fuisse; atque adeo ad culpam obligans, & iniiciens exequendi necessitatem, ni culpæ sit subiaccendum.

Præclusum itaque est, difficultatis propositæ effugium quod captabatur. Nam Christum affirmatiuis præceptis subiaccuisse ostensum est, & nominatim ei quod mortis subitionem indicabat. Insuperque monstratum est, ea præcepta ac istud nominatim de morte, fuisse vera præcepta ad culpam obligantia: idque iuxta Rupertum l. 6. in Genes. 3. 1. expressum est cum Isaac ligna ad holocaustum tulit, pater autem ignem & gladium. Est enim ignis, symbolum amoris ex quo Pater, filio mortem pro nobis præcepit; gladio quippe imperium denotati, illud Apostoli docet, *non sine causa gladium portat*.

387. His ita positis, sudandum est in enodatione difficultatis; quam ex eo ducebamus, quod cum constet de Christi merito, atque adeo etiam de Christi libertate in executione prædictorum præceptorum; aliunde tamen videatur libertas pessumdari ob Christi impeccabilitatem, cum ex vnione, tum ex beatitudine qua potiebatur, derivatam. Quæ enim libertas esse po-

test, in eo exequendo quod non possis non exequi? Rectè profectò Clemens Alexand. 4. Strom. cap. 9. [Id nobis est liberum, estque in nostra potestate, cuius æquo sumus Domini, & eius quod ei aduersatur, ut philosophari, vel non; & credere, aut non credere. Per hoc ergo quod sumus æquè participes virtutis eorum quæ inter se aduersantur, inuenitur fieri posse id quod est in nostra potestate. Quin etiam præcepta sunt eiusmodi, ut à nobis possint fieri & non fieri quæ consentaneum est ut consequatur laus & vituperatio.] Cum ergo Christus, & quia vnionem ad Verbum continebat & quia beatus erat, non posset non exequi præceptum affirmatiuum quod omittendo peccasset quomodo in ea executione liber fuit aut verè meruit.

Initur, si habeatur tantum ratio impeccabilitatis ob vnionem.

388. Hæc difficultas prout ducitur ex solo primo capite, hoc est ex vnione impeccabilitatem Christi inferente, non mihi videtur expedita ardua. Rectè enim intelligo, impositum fuisse Christo verum præceptum affirmatiuum absque læsione libertatis & impeccabilitatis; quatenus Christus ita proximè talis præcepti executione abstinere, ut tamen remotè non posset illud exequi. Sentis est, Christum spectato quidem præfati modo quo Deus erga eius voluntatem se habuit, potuisse non exequi præceptum affirmatiuum, attendendo dumtaxat impeccabilitatem ratione vnionis. Monebatur enim de facto à Deo, ad operandum, per sola auxilia congrua quibus præstebatur consensus; quæ motiones sunt eluctabiles & probè coherent cum exsolutione libertatis ad vtrumlibet. Nec refert quod datur Christo ex præfinitione diuina quæ non potest irrita cadere. Præfinitiones enim purè immanentes, non temerant libertatem quia relinquunt eam qualis ex se est, nihilque erga eam immutant; atque adeo sicut exsolutam inueniunt, ita & exsolutam relinquunt. Spectato igitur præfati modo quo Deus se habebat ad Christi voluntatem, salua erat quantum est ex hoc capite libertas Christi. Neque tamen ladebatur impeccabilitas; quia Deus ita suauiter Christum mouendo, iam tunc constitutum habebat, fortiter adigere; & vel reluctantem compellere ad operandum, si non fuisset sponte sua operaturus. Vnde spectato quoque Deus fuisset facturus, ni Christus sponte consensisset, impossibile erat Christum omittere rem præceptam, & peccare.

Erat igitur Christus, liber defacto; sed ita tamen, ut quia impeccabilis erat, non fuisset futurus liber ob interponendam motionem diuinam ineluctabilem qua ad peccandum abriperetur, nisi Deus per scientiam mediam præmouisset, adhibitis solis impulsibus congruis & motionibus eluctabilibus, operationem præcepto affirmatiuo indictam, fuisse per Christum executioni mandandam. Qua de re actum alibi à nobis est, conciliando præfinitiones immanentes cum libertate, in Natur. Theol. dist. 8. n. 192. & in Mor. dist. 2. à n. 277. & dist. 4. num. 345. quibus locis declaratum est, quomodo executio præcepti in hoc euentu non sit ex suppositione antecedente: quod vnum obtendunt, quibus hæc doctrina non placet, ut Valentia 3. p. d. 1. q. 19. p. 1. & Moncaus disp. 9. selecta cap. 9. sub initium, ac Valquez 3. p. d. 74. n. 23.

Nodus, spectata impeccabilitate ob beatitudinem.

389. Tota ergo difficultas est, de cohsione libertatis Christi in executione præcepti affirmatiui, & impeccabilitatis prouenientis ex visione beatifica. Nam beatus amat Deum super omnia, & quidem ex suppositione

sione independente à voluntate; ac proinde necessitas. Cum ea tantum necessitate ad summum amorem, omnem Christi affectum exsurgente, & propterea abripiente voluntatem, non potest coniungi violatio præcepti affirmatiui: quia sic Deus, amaretur & non amaretur super omnia. Quomodo igitur dici potest, Christum qui ratione visionis beatificæ, & amoris cum consequentis, non potest Deum non amare perfectissimè, nec ab eo amore desciscere prætermittendo executionem præcepti affirmatiui, exequi tamen libere illud præceptum? Hæc enim circa impeccabilitatem ex primo capite ductam, inde conciliabamus; quod non obstant hypostatice vnione, posset Christus omittere executionem actus præcepti, si haberetur tantum ratio modi quo Deus ad Christi voluntatem de facto se habebat: vnde vidimus existere quidem indefectibilitatem actus præcepti, non tamen necessitatem. At in re presenti, nihil tale dici potest: quia vi amoris beatifici, voluntas Christi determinatur de facto ad executionem actus præcepti, ita vt eademtaxat attendendo quæ re ipsa circa voluntatem Christi fiebant, non posset non agere. Vt enim præcepti interpositi, executio abijciebat indifferentiam obiectiuam, & connectebatur cum summo bono super omnia amato; vi cuius immutationis sequebatur necessitas executio rei diuinitus indicatæ, non minus quam ex intentione efficaci, assumptio vnici medij. Vbi ergo libertas omittendi? Est sanè hæc difficultas longe maxima: quod vel incredibilis sententiarum varietas, abundè prodit. Referam quosdam celeberrimos, et quæ primum quæ difficultatem enodant prout cuius præcepto committitur; tum alias quæ hanc difficultatem expediunt, prout spectantem præcepta tantum positiua; illudque præsertim quod in hac difficultate maxime pungitur: nempe præceptum à Patre Christo impositum, vt pro nobis mortem obiret, & satisfaceret.

Endationes nonnullæ, ex falsis de libertate principiis.

330. Verùm in primo responsum ordine, seponende sunt tres planè improbabilis; & alibi sufficienter contrite; ac proinde hinc denud non excutienda sententia. Prima, eorum est qui omnem necessitatem voluntati ex diuino præcepto inieciunt, negant ledere eius libertatem, eo quod sit necessitas ex sola suppositione præcepti. Necessitatem autem ex suppositione, non ledere libertatem, rudimentarij Dialectici non ignorant. Ita Aluarez 3. p. disp. 4.6.

Secunda est eorum, qui idcirco dixerunt, præceptum nihil offecisse libertati Christi Domini, quia vbicumque est indifferentia iudicij quo actus exhibetur tantum bonum non summum, ibidem locum habet libertas circa actum illum; quicquid tandem antecedit, vel comitatur, aut sequatur. Atqui non obstante præcepto, actus indicatus non est exhibitus Christo vt summum bonum. Fuit igitur Christi voluntas ad eum exequendum libera, non obstante suppositione præcepti. Ita Bannes 1. p. q. 19. art. 1. o. dub. 1. §. 3. documentum. Subscribit Pelancius 3. p. q. 18. art. 1. disp. 4. conclus. 2. Non quod cum Banne censetur libertatem semper esse saluam, quamdiu est in intellectu iudicium indifferens; sed quod peculiariter in re presenti existit, in idem eo pacto præstati Christi libertatem, ob exclusam, antecedentem motionem; voluntati antecedenter exvinctis inditam adigentem ad operandum: quod censet ad libertatis incolumitatem satis esse, non obstante præcepto, & amore beatifico. Vnde disp. 6. ex eodem principio infert, beatum vi visionis non deterriari ad non peccandum, sed libere non peccare.

Tertia sententia quam memorabam, est vnus tantum cuiusdam, qui libertati Christi inde consultum

cenfuit, si explosa communi & protrita libertatis notionem, expressa per potestatem & dominium in actum suum; vel per facultatem vtlibet flexibilem; libertas statuatur in amplitudine & eminentia, ex adhesionem ad Deum: quæ quo nexus adamantini alstringentes nos Deo, fuerint fortiores & inexpedibiles, eo maior consequetur; atque adeo maior existeret libertas. Vnde cum Christus archissimè Deo adhereret, & ita vt non posset ab eo diuelli peccando, liberrimus quoque, erat; etiam si non posset omittere rem præceptam: quod ad libertatem non pertinere existimat hæc sententia; latè nuper ab eius primo fabro tradita lib. 1. de libert. Dei & creaturæ cap. 3.

Repelluntur.

391. Seponendas dixi has tres sententias, quia sunt planè improbabilis, & alibi à nobis plenè reiectæ. Prima enim absurdè supponit, necessitatem ex quacunque suppositione derivatam, coherere cum libertate; quod est apertè falsum: alioqui is qui archissimè alicubi religaretur, esset liber ad abeundem; quia haberet, tantum ex suppositione vinculorum. Et cæcus, libere non videret; quia ex sola cæcitatibus suppositione, non ageret. Itaque tamen si ea suppositio quæ per voluntatem liberam ponitur, non lædit libertatem: tamen suppositio quæ est antecedens arbitrium nostrum, si actionem necessariò innecat, excindit vsum libertatis, vt plenè dixi in Mor. dist. 1. Cum ergo voluntas Christi per amorem ab eius libertate independentem, planeque necessarium, adigeretur ad executionem actus præcepti: non potest executio dici libera, eo quod sit tantum necessaria ex suppositione, vel præcepti, vel amoris beatifici: quorum formarum neutra, subest arbitrio humanæ Christi voluntatis. Vnde suppositio earum, est suppositio antecedens, & ex ea consequens necessitas, temerat libertatem.

392. Secunda item responsio; nititur principio apertè falso. Nam non obstante indifferentia iudicij, exhibentis obiectum tantum bonum non plenum & summum, posset voluntas necessitari. Vnde Sectarij qui libertatem excindit per diuina decreta & moriones fabulantur, quamvis non negent, nec negare possint indifferentiam obiectiuam interuenire respectu quorumvis nostrorum actuum; tamen habentur, verèque sunt exolutæ libertatis hostes; quia ad actionem voluntatis admittunt, quam rectè asserunt funditus subruere libertatem, tamen si superstitie indifferentia iudicij. Videtis quæ in hanc rem latè disputo in Mor. dist. 2. num. 88. & num. 254. & in Natur. Theol. dist. 8. à num. 76. Non potest ergo hinc consuli libertati Christi Domini, in executione actuum præceptorum; ad quam Christus, quomodocunque se habuerit iudicium intellectus, adigitur per amorem summum, qui non patitur vt voluntas possit pro arbitratu ferri contra præceptum. Quid quod actus præceptus, tamen secundum se proponatur vt indifferens obiectiue, tamen prout nexus cum præcepto, & perfusus diuina voluntate; non obijciatur vt indifferens; sed ob connexionem cum summo bono, induit necessitatem, & boni plenitudinem irrepudiabilem? Ex quo liquet, responsum quam executimus, ne supposito quidem eo falso principio de natura libertatis quo nititur, posse ad retinendam Christi libertatem vsui esse, ob exclusam ab actibus præceptis indifferentiam obiectiuam, per connexionem quam habent cum Deo summo bono; eo ipso quod ab eo mandantur; ita vt vel violandum sit diuinum præceptum, & despicienda summa eius bonitas, quod beatus nullo modo potest; vel eliciendus sit actus præceptus, exclusa omni ad eum non ponendum indifferentia. Nec refert, quod per præceptum aut visionem claram Dei, nihil intrinsecè immitatur volum

voluntati, primum autem amoris beatifici: quasi nulla tali immixtione facta, libertas perister incolumis, ut Petantius imaginabatur. Hoc inquam non refert. Nam ad libertatis impeditionem, satis superque est propositio obiecti, tanquam summi boni; unde necessarius amor eiusdem, & omnium cum eo amore connexorum necessitas, aperte manet.

393. Tertio denique responso, est perspicua varia. Nam iuxta eam, Deus ad intra esset libertinus, quia maxime sibi adheret; & beati quoque Deum amantes, essent liberi, quia ad eum adharent summo bono. Scio novae libertatis fabrum, hac non habere pro abridis. Non debemus tamen plus eius iudicio deferre, quam sensui omnium plane ad hanc diem Theologorum; quia manifeste in contraria sunt sententia. Et quamvis libertatem summam beatis concedant, quasi civilem Christianam, quae in recessu à peccato sita est; tamen libertatem omnimodam res à Deo praeceptas abrogant illis: Et similiter Dei libertatem proprie dictam, quoad actus internos, prorsus diffidentur, quicquid novae libertatis intencor triceretur. Contra hanc novam libertatem iusto opere certavimus. Quare nihil ab ea subsidij expectandum, in praesenti negotio. Sepositis ergo his sententiis tanquam perspicue improbabilibus, & aberrantibus ab ipso ostio, eo quod in naturam verae libertatis impingant; scrutemur alia, quae suppositis legitimis de libertate principis, ad retinendam Christi libertatem commodare sunt visa.

Aliae enodationes, aduocatae circa voluntatem divinam vi.

394. Sunt igitur qui dicant, quamvis Christus ratione amoris beatifici esset intrinsece determinandus ad patendum, si attendamus ad suppositionem illam antecedentem, & ad illud quod ex naturae rei consequi ad eam debebat: tamen divina virtute factum fuisse, ut amor beatificus, non determinaverit voluntatem Christi ad exequendum actum praeceptum, sed eam expeditam reliquerit. Sicut quamvis gaudium summum, & summa tristitia, naturaliter se excludant; tamen in Christo ex divina dispensatione per miraculum coarserunt, ut esset locus perfectioni pro nobis. Refert nec improbat hanc sententiam. Agidius Coninc disp. 2. de actibus super. à num. 117. additque qui eam improbat, apertam in eam repugnantiam non monstrare. Non omnino item ab ea abhorret Pennotus lib. 1. propug. humanae libertatis c. 1. sub finem; quibus Mol. 1. p. q. 14. art. 13. disp. 18. membro 4. ad ultimum §. illud deinde. Quamquam non nisi obiter, meminit determinationis ex amore beatifico, suspensae in Christo: Totus autem est in monstranda donorum Christo concessorum, consequenter ad visionem, & visionem, cohaesione cum eius libertate; eo quod eadema, essent eluctabilia; quamvis si praesupsum esset fore repudianda, adhibita essent motiones ineluctabiles, quibus Christi libertas nunc incolumis, fuisset tunc eversa, ut peccatum declinaretur. Quod est respondere ad difficultatem de Christi libertate, prout ductam ex visione sola, non autem prout ductam ex visione, quo pacto nos nunc eam attendimus. Non multum ab hac responsione quam nunc retulimus, abest alia quam refert Lessius lib. 2. de summo bono num. 180. ex nonnullis, affirmantibus voluntatem Christi Domini, ita fuisse divinitus corroboratam, ut non necessario traheretur à summo bono clarè viso; sed posset obfistere, & amorem beatificum abrumperet, sicque se flectere ad omissionem actus praecepti.

Non placent.

395. Neuter tamen horum dicendi modorum, probandus est. Et prioris quidem repugnantia, videtur manifesta. Nam amor Christi beatificus, est amor super omnia. Talem quippe necesse est esse amorem illum, qui ex notitia clara boni pleni consequitur, & ad hominis optimum statum, vel constituendum, vel integrandum pertinet. Atqui amor Dei super omnia, est impossibilis cum libera omissione actus à Deo praecepti. Sic enim amor ille Dei non esset super omnia, igitur impossibile fuit, esse in Christo amorem beatificum, & tamen suspendi determinationem voluntatis per eum, ad volendam executionem divinorum praeceptorum. Nec secus videntur facere, qui admissio amore Christi super omnia, addunt determinationem ad hoc illud à Deo mandatum volendum, suspendi posse; quam si quis diceret, posita intentione effici, suspendi posse ordinem quem habet ea intentio, ad electionem mediorum. Sicut enim quomodo formalis actus eligendi possit suspendi, praemissa intentione effici; tamen ordo ad actum intelligendi, est essentialis efficaci intentioni; nec inhiberi potest ea potestate impossibilis est, determinationem ad volendum exequi quicquid Deo placet, quae non distinguitur à parte rei ab amore super omnia, & in eo essentialiter includitur; suspendi eo amore posito: quia amor Dei super omnia, non est mera tendentia in bonum summum, sed praeter affectum in Deum, involuit quoque affectum in res cum Deo connexas, & odium cuiusque ob eius voluntate abhorrentis. Praeterea hanc responsio, dum nititur complanare difficultatem quae adversus libertatem Christi assurgit; aperit olim peccabilitati Christi, quantum est ex hoc capite, magnaque perfectione Christum spoliare; nempe ea determinatione ad nihil volendum contra Deum. Magna item imperfectione Christum inquinare, qui deterere sit condicione, quam ceteri Beati, quos summus Dei amor reddit impeccabiles, non item Christum amor suus beatificus longe excellenter.

396. Posteriori item modo dicendi proximè proposito, opponendum est; impossibile esse ut amor super omnia, qualis necessario est beatificus; cum procedat ex clara convitione summi boni, non trahat potentem & ineluctabilem voluntatem, ad executionem praecepti. Deest enim illi radix libertatis, sine indifferentia obiectiva; sine qua impossibile est, potentiam quae aliquò fertur liberè ferri. Potest quidem actus obiectivè indifferens, fieri necessarius ob adactionem, & determinationem extrinsecam aliunde quam ex obiecti meritis iniectam, ut in Morali ostensum est. Ut tamen actus obiectivè necessarius, sit formaliter indifferens & liber, tam impossibile est quam participare effectum formalem absque causa formali, & germen absque radice. Et hac est causa, cur contradictionem implicet, actus facultatum sensitivarum externarum & interiorum liberos esse, spectata quacunque vi. Quid quod hac sententia, dum libertati Christi prospicit, imperfectione magna eum onerat; admittens Christum liberè amasse Deum clarè visum, & potuisse ab eo amore ferri, sicque peccare? Quae omnia etiam non essent impossibilia, magna tamen imperfectione Christum dedecente sorderent. Quam enim beatus est, necessario amare toto nisu voluntatis summum bonum, quam illud oscitanter stringere, & posse abijcere actum amoris? Quam item indignum est, truncare vel hac parte integrantem, vel hoc complemento beatitudinem Christi, praesertim ut possit statui peccabilis, & capax divinae Maiestatis violandae, praetergrediendo eius praeceptum? Interrogare verò praeterea possumus, quomodo ea corroboratio fieret in voluntate, ut posset tractioni visionis, seu potius obiecti clarè visi obfistere. Non enim

nisi fieri potest per aliquid intrinsecè immixtum voluntati, quod glaciali rigorem ei conciliet, ne amore mardet, carive quasi stupefaciat quoad actum illum. Nullus qui pe est habitus eiusmodi aut forma, cum omnes huiusmodi habitus & formæ sint operationes, non stupefactione potentiatur: præsertimque incommodissimum est, id tribuere formis supernaturalibus, cuiusmodi oportet esse has formas amorem beatificum præfocantes, et coque potiores. Quis enim sine peccato, Deum huiusmodi formam autorem, impediendo tam sublimi actui, & inuehendi in Christum peccabilitati, operam suam, & quidem supra naturam impendere? Eodem autem argumento conficitur, ob firmationem illam voluntatis, & obduracionem aduersus peccationem obiecti clarè visi ad sui amorem, non effici per meram extrinsecam assistentiam diuinam. Præterquam quod intelligi non potest, quò pacto Deus merè extrinsecè affistendo, & nihil circa voluntatem efficiendo; non formam, non actiorem, non quidvis aliud, possit inducere in voluntatem rigorem aduersus tractionem per visionem. Nam voluntas ex se, trahitur necessariò per obiectum illud visionis clara propostum. Ergo nisi aliquid circa eam de nouo fiat, quo immutetur, perseverabit qualis ante erat ex sua natura.

Enodatio alia, per duplicem Christi amorem, improbat.

397. Pergo ad aliam difficultatis propostionem enodationem, quam inuicè Bellarminus l. 5. de Iustif. cap. 11. ad 1. & Suarez 3. p. d. 3. l. 4. tametsi non absque vacillatione, ac ita ut primò fateatur se in ea non conuincit, ut; mox tamen supposita doctrina de totali præfinitione actuum Christi, eodem reueniat. Auiat ergo hi Auctores, fuisse in Christo duplicem amorem, subordinatum duplici scientiæ Christi, beatæ videlicet, & infusæ. Ex quidem primò illum, fuisse prorsus necessarium; secundum verò fuisse liberum, eo quod scientiæ beatæ nihil commune esset cum hoc amore scientiam infusam consequente, qui solus influebat in operationem præceptorum Christo viatori impositorum. Vnde quoniam hic amor, esset valde perfectus, ac super omnia, & ex eius suppositione præceptum non posset non impleri; tamen quia liber erat, nihil officiebat libertati ex actionis præcepti. Sicut necessitas electionis vni cuiuslibet, ex suppositione intentionis efficacis libertatis (scilicet, non est necessitas temeris libertatem).

Aduersus hanc enodationem difficultatis propostionem bellarminus disp. 9. selecta cap. 9. in postea parte capituli; sed magnam partem inefficaciter cauetur ergo in primis, per eam doctrinam exponi insufficienter Christi prout beati impeccabilitatem, quam in solam amorem super omnia reducit: cum tamen præfinitum aut impedito amore, æquè impeccabilitas consecratur esset visionem, prout remouentem ab intellectu omnem defectum impediens ne minus considerat bonum honestum quam delectabile; quæ est tota mali radix. Addit insuper, perperam in humanis Christi voluntate statui duos amores supernaturales, cum beatificus satis superque sufficiat; nec rectè, si admodum duplicem amorem velimus, duas pro eis in intellectu regulas statui, pro vnoquoque suam; cum visio beata non possit non regulare & dirigere omnem amorem supernaturalem, voluntatis eidem supposito implantare. Hæc omnia sunt ruinosa, nec doctrinam quam impetunt, possunt discere. Nam falsò dicitur, impeccabilitatem tribui posse soli visioni, prout excludit omnem defectum, vel minorem considerationem intellectus. Quamvis enim inde habeatur impeccabilitas, quia nemo de facto vniquam peccat, nisi ignorans, id est errans, vel minus considerans; tamen non

Thom. Raynaldi Christum.

habetur inde impeccabilitas, vt hic autor perperam assumit. Qui item labitur, cum negat in Christo amorem infusum à beatifico distinctum, & regulatum per scientiam infusam, non per beatam: qua vtrique in parte, iam superius cum eo confiximus.

Est igitur aliunde agendum contra propostionem huius difficultatis enodationem; nempe ex eo quod amor beatificus sit planè necessarius, & super omnia, ac proinde necessariò excludat omnem affectum, Dei voluntati contrarium. Quamvis enim voluntas quæ necessariò fertur summo amore in aliquod bonum, possit insuper illud amare per alium actum liberum: tamen supposito illo alio amoris actu necessario & super omnia, impossibile est vt aliquid ei contrarium admittat; alioqui amaret simul, & non amaret super omnia. Nimirum voluntas plenè iam & perfectè determinata ad aliquid, quamvis possit vterius determinari quasi extensiuè per aliam determinationem nouam minus perfectam, sed eodem collimantem; non potest tamen non esse determinata, aut ferri contra alterius illius perfectissimæ determinationis præscriptum: quod esset, cum summa determinationem admittere in determinationem; imò cum vna determinatione, subire contrariam. Itaque Christus Dominus, quia per amorem beatificum planè necessarium, super omnia, determinabatur ad obsequendum Deo per omnia; non poterat cum ea tam exquisita tamque firma determinatione, coniungere indeterminationem ad obsequendum per amorem inferiorem; sed necessariò ita afficiebatur, vt parere Deo vellet.

Varia speciales enodationes eiusdem difficultatis, quoad præcepta tantum positiua, vt mortis obediendæ.

398. Hactenus de primo ordine enodationum huius difficultatis, quæ scilicet attendunt concordiam libertatis & impeccabilitatis Christi circa quæcumque affirmatiua præcepta, siue naturalia, siue positiua. Pergo alias enodationes, quæ locum dumtaxat habent pro præceptis positiuis, ac nominatim pro præcepto subeundæ mortis, de quo in toto hoc negotio, est maxima controuersia. Ad hæc ergo dumtaxat præcepta, accommodari potest quod dicunt aliqui, inter quos Bened. Iustin. Philipp. 2. v. 8. n. 10. nimirum idcirco Christum in præceptorum obseruatione fuisse liberum, quod Deus propterea imposuerit illi præceptum, quia interuentu scientiæ mediæ præficebat illum consensurum & libere obediendum. Itemque quod dicunt alij, vt Pennotus l. 1. propugn. cap. 11. in fine; nempe idcirco Christum fuisse liberum, quia necessitas ei iniecta ad præcepti obseruationem, erat ex suppositione acceptati per Christum diuini præcepti, ad quod Pater eum obstringere non intendisset, nisi ipse mandatum paternum vterò acceptasset. Ac denique quod alij dicunt, Christum libere paruissè, quia poterat petere præcepti dispensationem, quam se concessurum si rogaretur, & præcepti obligationem laxaturum, significauerat Pater inter imponendum præceptum: quod insinuari putant illis Christi verbis, *an putas non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquam 12 legiones Angelorum*: quot scilicet necessitatè non erant ad declinandam mortem, de qua tamen subeunda erat præceptum. Igitur intellexit Christus, ita mandatum sibi fuisse mortem subire, vt tamen si præcepti dispensationem obtinere, & eius vinculum laxari vellet, facillè id consequi posset rogando; eo quod talis esset voluntas Patris.

Has omnes responsiones, perspicuum est habere dumtaxat locum pro præceptis positiuis. Nam præcepta naturalia, non possunt imponi à Deo, quia præfinitos obediendos, aut quia acceptamus, vel cum facultate

te petendi dispensationem. Vnde, quod aliqui non aduertunt, hæc responsiones quamvis admitterentur, non exhaurirent tamen hanc difficultatem vniuersam, nec expedirent modum eius quoad materiam omnium præceptorum affirmatiuorum, quorum pleraque sunt naturalia, sed tantum quoad materiam præceptorum positiuorum, quale est præceptum de morte subeunda, cui soli extricando intenti fuisse videntur hi Auctores.

Prima, per scientiam mediam, non satisfact.

399. Verum neque quoad hæc præcepta, potest sic expediti difficultas proposita. In primis enim quod dicitur, idcirco Christum liberè paruissè, quia præceptum fuit ei impositum ex scientia media, quia Deus præuidebat, Christum si id ei præciperetur pariturum liberè; hoc inquam nullomodo potest subsistere. Nam vel sensus responsionis prædictæ est, *Deus præuidit Christum si præceptum ei imponeretur, liberè pariturum*. Et hoc dici non potest; quia tota difficultas perstat. Monstrandum enim est, quomodo Deus potuerit videre, executionem ineluctabili necessitati astrictam, esse liberam. Posito namque præcepto, executio eius necessariò inferitur per amorem Dei super omnia, in Christi voluntate flagrantem. Quomodo ergo cum suppositione illa antecedenti, ad quam non potest non sequi executio præcepti, verum esse potest, quod Deus præcineat, si præceperit, executionem fore liberam? Vel certè responsionis propositæ sensus est ille; *Deus præuidit, Christum in his & illis circumstantiis, liberè id operaturum, & idcirco statuit idipsum ille præcipere*. Et neque hoc dici potest. Nam etiam si Deus potuerit præscire, Christum in talibus circumstantiis fuisse liberè operaturum si sibi permitteretur, nec aliquid postea superueniret, ultra ea quæ viderat cum agnoscit operationem fore liberam; tamen si aliquid postea interponatur: vi cuius omisso actus reddatur impossibilis; impossibile est ut Deus exinde, videat operationem fore liberam. Sicut si Deus per scientiam mediam prænouisset aliquem in tali dispositione liberè acturum; non ageret tamen liberè si postea interponeretur prædeterminatio diuina, & adactio potens quæ in obiecto prænotionis illius conditionatæ inuoluta non fuerat, quia sic libertatem euertisset. Idem ergo postea præstat, cum superuenit. Tollit enim libertatis exsolutionem; quæ prius Deo innouerat, quia aberat hic eius obex postea appositus. Ut igitur scientia media vsum suum habeat ad negotium tuendæ libertatis, necesse est eandem seriem obiectorum adhiberi respectu eius, quæ scientiæ futurorum obuerfatur. Nam si aliquid ponatur in ordine absoluto, quod in conditionato non fuerit; mirum non erit, vsum scientiæ mediæ ad libertatis incolumitatem euanescere. Atqui in re nostra, cum Deus supponitur conditionatè præcineissè, Christum in talibus circumstantiis liberè operaturum, nulla sit diuini de eo opere præcepti mentio; quæ postea fit, cum eadem operatio præscientiæ Dei absolutæ obijciat. Ergo mirum non est, quod scientia media in eo euentu ad tuendam libertatis incolumitatem vsum esse non possit: quia non statuit in serie obiectorum ei propositorum; sed additur postea aliud libertati inimicum, eamque temerans, nempe præceptum; quod actionem connectit cum amore Dei super omnia, ita ut sit ab amore definiendum, si actio omittatur.

Neque secunda, per acceptationem.

400. Quod deinde addebatur, Christum liberè paruissè, quia acceptante præceptum, non lenit difficultatem, Deus enim non imposuit peccatum Christo ad eius petitionem, sed ex se, & antecedenter ad omnem Christi nectum, ut satis significatur illis Scripturis, quibus proditur in capite libri scriptum esse de Christo, ut voluntatem Patris faceret, & pro hominibus

mortem subiret: quod perinde esse videtur, ac si dictum esset, Deum ex voluntatis suæ æterno beneplacito, ex se concepto, nec dum se ingereenti Christo, mandasse, ut negotium salutis nostræ curaret: & aliqui prima salutis nostræ origo, ad humanam Christi voluntatem reuocanda esset, non ad Patris consilium, contra quàm frequentissimè in alijs Scripturis significatur. Itaque acceptatio Christi, posterior fuit præcepto, ac proinde non potest acceptatio esse vsui ad libertatem executionis, sed ut ad id commodaret, deberet antecedere præceptum: ita ut idcirco tantum imperatur præceptum, quia homo id exposcit: quæ non tam esset acceptatio, quàm petitio, & libera præcepti super se aduocatio. Nihil autem tale circa Christum in re præsentis seruatum est; quin potius præceptum antecederet ad quamcumque Christi acceptationem latum fuit à Deo. Deinde quamvis concederemus, Christum acceptasse mandatum Patris ad modum prædictum; petendo nimirum id sibi præcipi, & præceptum ad preces suas impositum acceptando; tamen inde non haberetur nisi libertas acceptationis; cum primæ, quæ reuera est tantum petitio; tum secundæ, quæ præceptum subsequitur. Executio autem præcepti, nullo modo esset libera; quia ex quo præceptum foret impositum Christo, impossibile esset Christum non parere, quod ita ferat amor illi super omnia, qui cum nullius diuini præcepti violatione coherere potest.

Itaque eodem planè modo se habuisset Christus ad paterni præcepti impletionem, quo is qui aliquam sibi necessitatem quippiam agendi liberè iniicit; quam se mel iniecitam, excutere postea nequeat, & cogatur facere quod se facturum recepit liberè. Sic qui prædictis malorum quæ patrabat, si vino supra modum prolicatur, liberè tamen rationis vsum vino nimio immergit; liberè quidem inebriatur, & iam tunc reus agit ut scelerum omnium quæ postea sopita ratione patrabat. Tamen interim dum mala exequitur, non peccat: quia non est liber, non obstante præuia acceptatione causæ ex qua hæc mala deriuantur, siue inebriationis, ut monstratum est cum de malitia. Atqui Christus non fuit dumtaxat liber cum mortem acceptauit, sed etiam cum mortem exceperit, ut satis sonant verba illa apud Ioannem *potestatem habeo ponendi animam meam. Nemo tollit eam à me &c.* Ergo monstrandum est, quomodo cum ea libertate coherere necessitas, quæ voluntas ob præceptum interpositum obuallatur; quam necessitatem non potest discutere acceptatio. Nam tunc dumtaxat, acceptatio libera dispellit necessitatem absolutam, cum durante impletionem operis demandati, siue executione præcepti, liberum est homini in priori natura consilium præcedens abijcere, & mutare voluntatem. Eaque ratione liberè homines ex voto cælibat, seruant votum castitatis ante nuncupatum: quia cum nihil sit quod eorum voluntatem physicè irretiat, aut impediatur quamdiu voti executio durat, possunt capiti bonis desistere, quod est liberè exequi. Ac respectu voluntatis super omnia amantis Deum, necessariò & antecedenter ad voluntatis amantis edictum, cuiusmodi fuit Christi voluntas; ex quo positum est præceptum, amor ita voluntatem illigat, & innectit, ut non possit diuino præcepto non parere: proindeque eius executio non est libera, quantumuis acceptatio fuerit interposita. Quare responsio proposita non est idonea.

Nec tertia, per potestatem potendi dispensationem.

401. Omnia porro quæ contra eam proposuimus, æquè vigent contra id quod postremò dicebatur, de libertate salua ob concessam facultatem petendæ dispensationis præcepti quod imponebatur. Nihil enim

est quod verisimile faciat, Deum eo modo præcepisse Christo, quæ spectabant ad salutem humani generis. Modus ergo ille præcipiendi, valde eneruat vim obligatoriam præcepti in istam: nec adhiberi solet, nisi quando res est cum indocilibus, & fræno inalluctis, ut inter obediendum habeant quo se solentur, & iugo impositum oleum affundant. Quorum omnium, ne vmbra quidem cernebat in Christo Domino. Deinde iuxta hanc doctrinam, executio præcepti non fuisse in se libera sed tantum in priore voluntate non vrendi facultate concessa, ac petendi dispositionem oblatam. Fallum verò est, quod hæc responsio fundari rationabiliter possit in ea Christi contestatione, qua posse se auxiliari Angelorum acies aduocare, professus est. Infa enim liquebit, ea verba tantum pertinere ad postulatam libertatem differendi executionem præcepti, cuiusque modum diligendi: semper tamen manet necessitas petendi, de qua per hanc doctrinam declinandi, frustra solliciti sunt Autores cum quibus agimus.

Eos porò nullo modo audient, qui omnes Christi actiones à Deo immanenti præfinitione antecederet præfinitas fuisse existimant, vt Suarez l. 3. de aux. c. 17. n. 9. & Iustinianus in c. 2. ad Philipp. v. 8. n. 9. Cum ea enim voluntate antecederet præfinitio actum, non recte coheret facultas petendæ dispensationis; quæ non sapit voluntatem absolutam, cuiusmodi est voluntas præfinita. Mihi tamen ea omnium Christi actuum præfinitio distincta à præcepto, non placet, tam in Christo, quam in nobis quoad actus nostros supernaturales. Non quod pure immanens præfinitio libertatem excindat, cum sit prorsus extrinseca voluntati, eamque nullo modo immutet, eiusve obiectum: sed quod actus infestabilitatem inducat, quæ absque idoneo fundamento non est inuenienda. Nullum autem video ex scriptis, siue ex ratione vrgens fundamentum, ei infestabilitati actuum Christi, in edificandæ decreto diuino: quod suppono longè esse à præcepto distinctum, vt est in nobis euidentissimum. Multa enim facimus ex diuino præcepto absque diuino decreto absolutum; vt ex eo patet, quod contra illud præceptum lapsi delinquimus, cum tamen nemo queat diuinum decretum absolutum reddere irritum. Itaque non placet quod Suarez t. 1. 3. p. d. 37. f. 3. ex verbis illis Christi Ioan. 14. *sicut mandatum dedit vobis Pater sic facio*; diuinam præfinitionem immanentem omnium Christi actuum, & quoad substantiam, & quoad eorum circumstantias infert. Nam absque vlla præfinitione actus, vel circumstantiarum eius, quisquis rem præceptam exequitur, dicere potest se agere iuxta mandatum, isque sit in verbis illis sensus Christi. Sed neque omnes Christi actus singulares quos in nostri gratiam operatus est præcepto diuino indictos arbitror, vt videtur velle Toletus in cap. 10. Ioan. annot. 191. Tantum ergo admittit, fuisse generatim Christo præceptum, vt hæc vel illa munia obeundo, negotium salutis nostræ exequeretur; singularibus quibusvis actibus, saltem ordinarij libertati eius permittis.

Vna difficultatis enodatio, & impeccabilitatis ac libertatis Christi, circa actum præceptos, concordia

402. Auditis atque discussis aliorum ad difficultatem propositam enodationibus, quandoquidem comprehendere non licet, breuiter subiicio modum excitandi difficultatem propositam quem censeo legitimum; & ita rursus Christi impeccabilitatem, vt tamen libertatem in cuiuscunque præcepti affirmatiui executione minime conuellat, præsertimque in mortis instantia patienti exceptione, de qua est præsertim conuentionis, eo quod maximè in illius præcepti adimplerone situm fuerit meritum pro nobis, quod absque li-

Thorp. Raynandi Christum.

bertate non constaret. Aio igitur, Christum quamuis generatim astringeretur exequi quod mandatum à Patre erat; tamen eandem fuisse libertatem exequendo, quatenus & substantia actus interna, ac etiam externa quoad exercitium; itemque circumstantiæ exequendi actum præceptum, ac præsertim tempus executionis; actus item exequendi intentio, aliaque huiusmodi adiuncta, permittentur humane voluntati Christi Domini. Nec omittenda dispositio voluntatis Christi, qui ita affectus erat perspecta Patris voluntate, & egestate nostra, valde gauderet iniectionem sibi esse sic operandi necessitatem; per interpositum præceptum. Quam animi comparationem, celebrare in ijs solemus, quos barbare iam olim dicunt, (extat enim ea phrasia apud Hieronymum epist. 10.) *facere de necessitate virtutem*. Itaque responsionem integram concinno ex pluribus capitibus, quam plerique minus commodè ex vno duntaxat petunt.

Nam S. Thomas 3. p. q. 18. art. 4. ad 3. & q. 29. de veritat. art. 6. ad 1. & Thomistæ communiter, ac permulti nostrorum, vt Valq. 3. p. d. 74. c. 5. Val. d. 1. quæst. 19. p. 1. Monceus disp. 9. selecta c. 10. Becanus tract. de incarn. cap. 13. quæst. 2. Herice 1. p. d. 24. num. 40. Albertinus princ. p. 5. compl. coroll. 3. num. 24. & 25. Præpositus 3. p. quæst. 18. num. 16. alique permulti, idcirco dixerunt Christum fuisse liberum in executione præceptorum affirmatiuorum, quia quamuis in genere esset determinatus ad bonum, tamen non erat determinatus ad hunc vel illum operandi modum. Actum enim præceptum, quem ob interpositum Patris iussu necessariò exequatur, poterat elicere ex valde diuersis motiuis, prout lubebat: V. G. ex motiui charitatis in Deum, vel misericordie in nos, vel iustitiæ faciendæ, aut ex alio quopiam: quia præceptum non extendebatur ad motiui ex quo operandum erat, sed ad solam operis exequendi substantiam physicam. Sic is cui præcipitur obedire, non tenetur obedire ex motiui formalis obedientiæ: sed quodcunque tandem motiui adhibeat, dummodò exequatur actum præceptum, satisfaciit iuri præcipientis. Quia igitur motiui ex quo operatio indicta mandabatur executioni, erat Christo liberum, inde factum est, vt internus Christi actus talis motiui nixus, esset Christo liber, ita vt posset elicere hunc aut alium diuersæ speciei internum actum, pro varietate motiui quod usurpabat. Et quia actus externus & internus, coalescunt in vnum totalem, (actus enim internus, perfundit libertate & moralitate sua actum externum, proindeque vterque pro vno actu morali computatur,) inde efficiebatur, vt actus Christi externus, libertate interni actus perfunderetur, & liber esset ac meritorius. Hæc Autores prædicti, non malè magna ex parte.

Etiam substantia actus præcepti, Christo libera.

403. Verum nisi aliud quid addatur, valde diminutum & imperfectum actum Christi libertatem habebimus: nec maiorem quam sit in patienti perpeffione grauis ægritudinis, aut suppliciorum irrogatorum; quæ (vt patet) est admodum tenuis libertas, nec nisi internum actum afficiens. Mortis enim irrogatæ, aut febris perpeffio externa, non componit vnum moraliter actum cum interna volitione patienter subeundi hæc incommoda; sed ad eam se habent tantum vt obiecta. Sicut ergo æger, quamuis actus interior sit ei liber, & morbum excipiat ex motiui honesto quod ei magis arridet, non dicitur tamen pati liberè morbum, eiusque perpeffio externo nullo modo est ei libera: ita nisi aliud addatur quam quod præmissum est; sciendum erit, perpeffionem suppliciorum, & mortis ipsius exceptionem externam, non fuisse Christo liberam quoad substantiam suam; contra quam ferunt pleræque Scripturæ, quibus Christus dicitur oblatas

A a a 2 quæ

quia ipse voluit, & posuisse pro potestate animam suam, auferente nemine.

Patres id ipsum insigniter inculcant, quorum aliquos ad huius veritatis illustrationem placet adducere. Et imprimis discretè sic habet S. Bernardus serm. de feria 4. heb. pœnœ, illum ipsum quem nunc tetigi Ista locum versans. [Fidelis (inquit,) sermo, & omni acceptione dignus; quia enim voluit, oblatum est. Non modo voluit & oblatum est, sed quia voluit. Solus nimirum potestatem habuit ponendi animam suam: Nemo eam abstulit ab eo, vltro cum accepisset acetum, dixit, *Consummatum est*. Nihil restat implendum. Iam non est quod expectem. Et inclinato capite factus obediens vsque ad mortem] tradidit spiritum. Quis tam facile, quando vult, dormit? Magna quidem infirmitas, mori: sed planè sic mori, virtus immensa. Nempe quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Potest humana vesania, sibi ipsi in mortem scelertas injicere manus, sed non hoc est ponere animam suam; virgere eam magis, & violenter abrumperè, quàm ad nutum ponere est. Tibi impie Iuda, misera planè facultas fuit, non ponendi animam, sed perdendi: nec tradente te, sed trahente laqueo, nequissimus ille spiritus tuus exiit, non emissus à te, sed amissus. Solus in mortem tradidit animam suam, qui solus virtute propria regressus est ad vitam. Solus potestatem habuit ponendi, qui solus facultatem æquè habuit liberam resumendi, imperium habens vitæ & mortis.] En quam libere Christus, iudicè D. Bernardo, mortem exceperit.

Pulchre item S. Augustinus Psalm. 65. ad illud mentitur tibi inimicus tuus, ubi admittit quod per calumniam Christo impactum fuerat quod dixisset se soluturum templum Dei, quod reuera Christus non dixerat, sed tantum soluite; admittit tamen verè Christum soluisse quando mortuus est, quia voluit, & ipsemet soluit templum corporis sui, gratia sua & benignitate, quod est apertè admittere, dissolutionem corporis, id est mortis subitionem, fuisse Christo liberam.

404. Origenes hom. 8. in Genes. pulcherrimè huc accommodat illud Abrahami ad Isaacum, *Deus prouidebit sibi vltimam fili mi*. Sic enim scribit. [Monet me Abraham sars diligens & tanta responso. Nescio quid videbat in Spiritu, quia non de præsentis sed de futuro dicit, *Deus prouidebit ipse sibi orem*. Futura respondet filio, de præsentibus requirenti. Ipse namque sibi Dominus orem prouidebat in Christo, quia & sapientia ipsa sibi domum ædificauit, & ipse se humiliavit vsque ad mortem: & omnia quæcumque legeris de Christo, non necessitate, sed sponte facta reperies.] Insignia sunt quæ in hanc rem habet S. Hieron. in cap. 53. Ista ad illud, *oblatus est quia ipse voluit*. Rursusque in cap. 46. Ezechielis, huc refert quod ibi dicitur de permissio soli Principi, egressu & regressu per eandem portam, quia solus Christus liber fuit ad moriendum & resurgendum.

S. Paulinus epistola 17. hanc ait fuisse pluuiam voluntariam. [*M sit (inquit) Verbum suum, & sanauit nos*. Hoc Dei Verbum, de quo pluuiæ voluntaria est; quia non necessitate subiecti, sed Dei æqualis assensu, & pietatis, officio obediens Patri filius, humiliavit se vsque ad mortem crucis, sicut dixerat per Prophetam; *voluntariè sacrificabo tibi*. Quia idem Dominus, Sacerdos & victima, seipsum pro nobis obtulit, & propria potestate animam suam & deposuit, & resumpsit. Et ideo pluuiæ hæc voluntaria, quæ se sponte profundit ardentibus terris, vt poneret desertum in flumina.

405. Idorus Pelus. 1.4. epist. 97. & 180. huc refert causam cur Christus noluerit deseri à mulieribus, cum abripeteretur ad crucem. Alia item pleraque argumenta ex præteritè liberrimè à Christo mortis, constipat ibid. epist. 128. his verbis ad Eustephim. [Vnde constat, (inquit,) Christum vltro & sponte ad mortem venisse? Maxime quidem ex eo, quod mortuos Dominica au-

thoritate & potentia excitauit. Nam qui mortuis vitam largitus est, is profectò non inuitus ad passionem suam abductus est. Quod si etiam diuina potentia noluit, at certe licebat ei, si voluisset, defensione vitæ effugere. Habebat enim Pilatum quoque sibi eius conatus focum, & dicentem, nunc quidem. *Non inuenio in ipso ullam culpam, morte dignam*. Nunc vero: *Innocens sum ab hoc sanguine*. Quod si nec defensione innocentie vti voluit, at prouocare exemplo Pauli licebat. Erant enim sub Romanis Iudæi. Nam cum Augustus Romanorum Imperator omnes in suam redegit potestatem, inter quos ipsi quoque erant, iussit census agendi causa, describi omnem terrarum orbem, priusquam Saluator secundum carnem naceretur. Et erat apud ipsos Romanorum Præfex Pilatus, qui res administrabat, & appellantes Romam mittebat, eoque aduersus vim caros præstabat; vt & festus post eum, (sive maioris Tribunus militum,) Paulum & seruauit ex synodo Iudæorum, quæ nihil nisi eadem spirabat; & Romam ad Cæsarem remisit. Sed nihil istorum fecit Christus. Nam neque potentia sua, neque defensione, neque appellatione vltus est; vt liquet ostenderet, se huc propterea venisse, vt mortem morte afficeret.]

406. Hoc item iuxta Patres significauit, clamor ille vehemens immeditè ante mortem à Christo emissus. Sic enim valde clamanit, ait S. Chrysostomus hom. 89. in Matth. vt ostenderet sua totum id fieri potestate. Non quod eam tunc corporis firmitatem retineret, in qua naturaliter loquendo, posset adhuc viuere, idque clamore ille voluerit comprobatum: Nam honoratius tormentis, & viribus exhaustus, non potuisset naturaliter sic clamare & etiam adhuc viuere potuisset diutius, ea abscessio animæ ante plenam corporis indispotionem, mortem Christi, aliò quam ad vulnera referendam probaret, quod tamen falsum est. Non igitur eam ob causam, dicunt Patres, Christum clamando monstrasse se mori, quia volebat: sed ideo hoc dicunt, quia qui potuit supra corporis exhausti debilitatem sic efferre vocem per miraculum, potuisset quoque si libuisset, mortem differre; eique tunc non cedere; ipsaque non in illum irruisset, nisi admittente & annuente Christo. Quo faciunt quæ pulchre disputat Euseb. 1.4. de demonstr. cap. 12. cunctanem, ac cessantem, & à Christo fugitantem mortem describens, Christumque in eam vltro irruentem. Itemque quod Achanas. q. 76. ad Antiochum, emissam dixit à Christo animam, capite inclinato; quasi annuente morti, alioqui ad ipsum non accessura. Chrysost. hom. 84. in Ioan. ea capitis inclinatione, potestatem non moriendi, signatam docet. D. Ambros. 1.10. in Lucam in eundem sensum accipit, verbum tradidit, quo vltus est Evangelista. [Bene tradidit (inquit) quia non inuitus amisit. Denique Matheus ait, *emissi spiritum* quod enim emittitur, voluntarium est, quod amittitur, necessarium.] Ibidem eodem refert percussionem lateris, non ante sed post mortem Christi, [vt (inquit) voluntarius magis, quàm necessarius exitus eius fuisse doceatur] Facit ad hunc locum quod Agobardus 1. de correct. Antiphonarij refellens eum qui dixerat, Christum lancea vulneratum fuisse ante mortem, graniter contestatur, inde secuturum, Christum ex necessitate & non libere mortuum esse, cum tamen vt ipse Agobardus subdit; [Omnino paganum sit, Christum non benignitate propriæ voluntatis, sed vi doloris, mortuum opinari.] Nimirum quis si Christus voluisset vt sua potestate, nulla vulnera nullique dolores, animam eius à corpore diuulsissent. Vnde liberrimè excepit mortem, & dolores; vi quorum repleta est mortuus, supposita eorum admisione, & non impeditione adiutatis illorum: quæ non admissio, & impedio, penes Christum erant.

Perspicue

Perpicue igitur Patres, agnoscunt non modò mortem actus interni fuisse Christo liberum, sed ipsam quoque substantiam externæ perpersionis suppliciorum ac etiam mortis. Quare non debemus admittēre; quod externa præcepti obseruatio in Christo fuerit diuturnæ libera, quia quamuis planè necessariò exerceatur, iungebatur tamen volitioni internæ, cuius moriuum erat liberum: sed addendum est aliquid aliud, quo libertas ad externam obseruationem secundum substantiam suam, dimanet, liceatque dicere, eam quoque potuisse aliquo saltem modo non ponit & exerceat.

Quomodo exponenda ea libertas substantia, supra libertatem motui.

407. Adiunxi igitur libertati actus interni, libertatem quoque externæ obseruationis quoad intensiorem actus in ijs obseruationibus præceptorum affirmatiuorum que continebantur Christi actibus. Itemque in quibuscunque talium præceptorum obseruationibus, etiam ijs quæ meritis Christi perpersionibus continebantur, adiunxi libertati circa motiuum, libertatem quoad adiuncta temporis, loci, & circumstantiarum ceterarum; V. G. personarum mortem inferendam quodque præcipue spectandum est, quoad exercitium ipsum aque substantiam externæ obseruationis. Hæc enim omnia, pro tempore quo fiebant, erant Christo libera, ita vt posset ea differre, aut per alios, vel alibi, & alio tempore, excipere. Hoc in præceptis naturalibus quorum executio erat aliqua Christi actio, perspicuum est. Habent enim ferè omnia tempus aliquod indeterminatum quo sint exequenda; ita vt non nisi vagè & aliquando, obligemur ad eorum executionem. Vnde Christus pro suo ad honestatem affectu, præueniens tempus illud quo operandum ex necessitate foret, ita vt si vltimò prorogaretur præcepti obseruatio, violandum esset præceptum, potiebatur plena libertate, circa talis præcepti obseruationem anticipare. Hoc multo etiam clarius est de præceptis positiuis, ac nominatim de præcepto mortis subeundæ. Deus enim non præfiniebat Christo diem & horam mortis, & modum quo inferenda erat, ac personas per quas erat subeunda, vel locum & alia eiusmodi adiuncta talis perpersionis. Mirabileque videntur, qui existimant Patrem æternum ea ratione se gessisse cum dilectissimo filio, qua nemo cum mancipio despiciatissimò austerissimò Dominus: vt scilicet omnia ei mandata præfiniret; ac ne transgressi quidem vnguis ipsatum, ei concederet decurrendum ad nutum eius. Sed verè reliquetur Pater in Christi arbitrio, delectum circumstantiarum omnium, ac exercitij operationis in illis: tantumque in genere illum arctauerat præcepto mortis subeundæ cum luberet, & vbi luberet, ac per quos luberet: quod disertè habet D. Augustinus 4. Trin. c. 13. verbis illis. Cum Spiritus corpori præponatur, morsque sit Spiritus à Deo deseri; mors autem corporis à Spiritu deseri: eaque sit pœna in morte corporis, vt Spiritus quia volens deseruit Deum, deserat corpus inuitus: vt cum Spiritu Deum deseruerit, quia voluit, deserat corpus etiam si noluerit; nec deserat cum voluerit, nisi aliquam sibi vim, qui ipsum corpus poscitatur, intulerit: Demonstrat Spiritus mediatores, quam nulla pœna peccati vsque ad mortem carnis accesserit, quia non eam deseruit inuitus, sed quia voluit, quando voluit, quomodo voluit. Quippe Dei Verbo, ad vnitatem commixtus est homo. Hinc ait, potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam; nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso & iterum sumo eam. Et hoc maxime mirari sunt, (sicut Euangelium loquitur,) qui præfentes erant, cum post illam vocem, in qua si-

Theoph. Raynaldi Christus.

guram nostri peccati edidit, continuò tradidit Spiritum. Longa enim morte cruciabantur ligno suspensi.

408. Poterat ergo Christus, alibi & per alios, & alio tempore, & alio modo mortem excipere, si libuisset: ipsaque exceptionis substantia cum admissa est, poterat non admitti: quia quamuis in genere præcepta esset, tamen non exercebatur nisi in particulari, & determinatè, ac cum omnibus suis circumstantijs: quo pacto non erat præcepta, ideoque ipsum quoque exercitium, erat liberum. Simile est de elemosyna ad quam diues in genere obstringitur, & tamen censetur tunc absque obligatione erogata, etiam quoad substantiam operis, quia præceptum de danda elemosyna non cadit in circumstantias; V. G. in tempus, locum, quantitatem, aliaque huiusmodi adiuncta executionis; nec in exercitium singulare operis, sed tantum vagè obligat vt aliquando exerceatur. Ad eum igitur modum, admissio perpersionis suppliciorum ac mortis, libera Christo erat, quia quamuis Pater generatim mandasset vt pro humano genere mortem subiret; tamen quando, & per quos, & vbi, & quomodo, subeunda esset; arbitrio Christi permiserat: ita vt non cum primùm impij vellent, sed cum ipsi expedire videretur, subiret mortem ab impijs inferendam. Quod mihi illa Christi verba sonare videntur Ioan. 10. propterea me diligit Pater quia ego pono animam meam, vt iterum sumam eam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso, & potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi à Patre meo. Extrema hæc verba, insinuant præceptum in genere latum de morte excipienda; anteriora verò permillum delecti & arbitrio Christi, exercitium perpersionis, vt bene expendit Fulgentius l. 3. ad Trasim. cap. 13. Et idem colligere licet ex varijs scripturis, quibus refertur, Iudeos frustra nisos esse mortem Christi inferre, quia nondum venerat hora eius; id est ab ipso Christo delecta, ait Caietanus. Et hoc quoque pacto accipiendum est, quod Christus dixi se potuisse petere legiones Angelorum, & eripi à morte tunc inferenda, si voluisset, & differre in aliud tempus perpersionem illam libuisset, quàm tantum necesse erat subire aliquando.

Hæc mihi videtur non incommoda philosophandi ratio de Christi libertate in actibus præceptis, quandoquidem hoc pacto non modò demonstratur libertas & meritum actus interni; sed ipsius quoque externæ obseruationis exercitium, siue agendo, siue patiendo, liberè susceptum ostenditur: quia pro eo tempore, & modo, repelli poterat. Fateor pleniorē fuisse futuram Christi in huiusmodi executione libertatem, si nullo astrictus fuisset præcepto, sed perinde opera præcepta executus fuisset, ac opera consilij. Tamen ea, aliquis imminutio plenæ libertatis, abundè compensata est inde delecta Patris æterni cura pro nobis, & exemplo obedientiæ quo nobis Christus præluxit, & merito huius virtutis, quo non splenduisse executio, nisi præceptum fuisset Christum impositum.

Accessiones ad eam libertatis Christi expositionem.

409. Quod si corollarium quoque aliquod & accessione, cum libertatis, tum meriti placeat adungere: in promptu sunt actus reflexi, quibus quamuis substantia actus esset planè necessaria, posset meriti fermentis fieri, gaudente de iniecta ab obsequendum necessitate eamque approbando. Talem quippe actum, perspicue liquet esse planè liberum & honestissimum, ac spectare ad illam ipsam virtutis speciem, ad quam eum trahit materia subiecta V. G. si agatur de præcepti executione, eaque statuatur indeclinabilis; gaudere quoque

quod actus indicatus, sit necessarius & indeclinabiliter exequendus, est actus obedientiae. Illud enim gaudium, elicitur ex affectu honestatis obedientiae; quamvis ipsa executio operis de quo est gaudium, non esset formaliter honesta honestate obedientiae, defectu libertatis. Christus itaque etiam si supponeretur necessarius executus praeceptum affirmativum, tamen gaudente de ea necessitate in paterno obsequio, liberè egisset, & meruisset. Vnde nunc cum supponitur libertate potius in ipsa executione, ut vidimus, per hos actus reflexos accessionem fecit libertatis & meriti. Significantur enim hi Christi actus approbati ac reflexi, illis scripturis quibus Christi gaudium de instanti morte declaratur, ut cum dicitur; *propter hoc latatum est cor meum*. Et alibi, *proposito sibi gaudio sustinuit crucem*. Quamquam hoc dumtaxat modo libertatem Christi in praeceptorum affirmativorum observatione exponere, quod facit Almainus in 3. d. 16. *sub finem*, non contentie cum plena Christi libertate ad observandum, qualem protulimus monstrantes quomodo mortis perpassio libera Christo fuerit, non obiectivè tantum, sed etiam formaliter, & in seipsa, quatenus repudiari poterat cum excipiebatur à Christo, volente & lubente.

Inde tamen ridiculè Agareni apud Abnecaram opulc. 9. inferebant, crucifixores Christi non modo non deliquisse, sed eximiam apud nos iniisse gratiam, qui perpassionem infinitè fructuosam, volenti ac lubenti Christo intulissent. Quod refellit Theodorus nonnullis similitudinibus. Nec sanè eget potentiore confirmatione. Non enim si consensio ut malitiam tuam exprimas, & obitare non decrevi, ius tibi ac potestatem facio, eam exprimendi. Nec Christianus patienter excipiens mortem pro fide, imò gaudens quod inferatur, eluit labem tetri sceleris, quo se impiat qui infert contra ius falque.

Breviculus capitis, & usus doctrinae.

410. Synopsim capitis brevitè subjiciamus. Humana Christi voluntas, tamen si defectibus illis perfectionis, qui perfectiones quaedam sunt non abhorruit; imperfectionibus tamen vacavit; quamvis eis subiaccere potuisset citra contradictionem, ut & reatui, & habilitatibus pravis ante contractis, si prius fuisset quam assumeretur. Peccatum autem, non modò vacavit, sed ne contaminari quidem vlla ratione potuit, non modò quà comprehensor, & necessariò Deum clarè visum super omnia amans; sed etiam quà viator, cum ratione unionis, & divinae directionis ob eam debita; tum etiam ratione divinae sanctitatis, mediante Verbi personalitate communicat; peccatum quodcumque si assumptioni praeciussisset, eamve subsecuturum, inconcilialiter excludentis; illa tamen Christi libertate, quoad actiones & perpassiones divinitus imperatas, cuiusmodi fuit praeter ceteras mortis perpassio.

Vltimò doctrinæ de libera Christi perpassione, suggerit Augustinus in Psalm. 34. conc. 2. [Intelligimus hic vocem Christi, (inquit,) vocem scilicet capitis, & corporis Christi. Christum cum audis, noli sponsum à sponsa separare, & intellige magnū illud Sacramentum, erunt duo in carne una: Si duo in carne vna, quare non & in voce vna? Non enim tentationes, caput hic pertulit, & corpus non perferret. Aut verò fuit causa patiendi capiti, nisi ut corpori praeberet exemplum? Dominus enim voluntate passus est, nos necessitate. Ille miseratione, nos condicione. Proinde illius voluntaria passio, nostra est necessaria consolatio; ut quando talia fortè perperimus, intueamur Caput nostrum: ut eius exemplo commoiti, dicamus nobis; si ille, quid nos? Et; quemadmodum ille, ita & nos.]

CAPUT VII.

De perfectionibus appetitus sensitivi in Christo Domino.

411. Perfectiones appetitus sensitivi in Christo Domino; altæ (ut de appetitu superiore dictum est,) sunt in actu secundo, aliæ in actu primo. Affectus enim rectè compositi, sunt perfectiones facultatis appetentis à qua prodeunt. Et similiter principia aduentitia eliciendorum ordinatè eorundem actuum, sunt perfectiones appetitus quem infirmant, & ad operandum iuvant; vel iuxta aliquos, à male operando cohibent, quod verè ne statuitur, expendendum erit. Ordiamur à perfectionibus in actu secundo, nam ad eas ordinantur ceteræ.

Perfectiones actuales, siue actus quilibet, nostri appetitus, in Christi appetitu agnoscendi.

In primis verò statuendum est, nullas actiones appetitus sensitivi, habere in nobis locum, quæ ab appetitu Christi sensitivo abhorruerint; defecæ tamen, & ijs sordibus quibus in nobis scætant, expurgatæ. Nullæ quippe sunt in appetitu nostro actiones, quæ intra terminos debitos compressæ, malitiam contineant, & Christum dedecuerint. Imò verò maximè decuit, Christum Dominum susceptione, atque adeo sanctificatione affectionum, quæ sunt in nobis omnium propè malorum fons & scatitigo, obstruere in nobis caput ptofluæ iniquitatum, & sanare morbos nostros, præbere eximium exemplar benè compositorum affectionum. Rectè S. Fulgentius 3. ad Trasim. c. 21. proponens demonstrare in Christo Passiones, initio à tristitia sumpto, proficitur id se cepisse consilij; (ut in eo agnoscat magis Domini mirabilis inimitatæ clementia, cum probaverimus, animæ carnisque substantiam, ob hoc cum suis passionibus à Deo susceptam, ut sicut saluo divinæ impassibilitatis statu, voluntaria susceptione mortis in carne sua, mortem nostram cognoscitur occidisse; sic voluntaria susceptione tristitiæ ad hoc cognoscatur animam rationalem cum suis passionibus suscepisse, ut animas nostras ab omnibus dignaretur passionibus liberare.)

412. Præterea nostrorum affectionum susceptio, non parum etiam conferte potuit ad veritatem humanæ Christi naturæ detegendam; & ad demonstrandum, congruenter collationem facultatis appetitivæ Christo factam. Cum enim Christus, si humanam naturam veram & integram est sortitus, debuisset non ceteris appetitu sensitivo; facultas autem quæ nunquam erumpit in actum ceteroqui decentem, videatur ociosa, & frustra data: sequitur profectò, contentientissimum fuisse ut Christi appetitus sensitivus affectionibus nostris prout humane tantum labisque expetere sunt, locum praeberet. Id quod S. Fulgentius lib. 3. ad Trasim. à cap. 18. præsertim autem c. 21. & 22. distinctè & sigillatim passionum Christi exempla ex scripturis proferens, demonstravit, sic concludens cap. illo 22. [Hec ergo cuncta, in anima quam suscepit pertulit Christus, ut veram totamque in se cum suis infirmitatibus, hominis demonstraret accepti substantiam; & infirmitatibus, quas pro infirmis accepit, virtutem perficeret quam infirmis attribuit, qui & hominis carnem propterea mortalem habuit, ut mortalibus plenam conferret immortalitatis gratiam; & hominis animam cum infirmitatibus suis sine peccato suscepit, ut nostris animabus impenderet medicinam quia sicut Elisha testis, vulneratus est propter iniquitates nostras, quod proprium carnis fuit quippe cum iam de functi latu lancea percuteretur.]